

DATÜB

Учредитель:

*Зиятдин Касанов -
председатель Всемирной ассоциации
турок-ахыска*

Главный редактор:

Ровшан Мамедоглы

Заместитель главного редактора:

Ахмет Атак

Редактор:

Джина Такишева

Корреспонденты:

*Осман Месут
Лорик Халилов
Зулейха Асланова
Рефика Мухаммедгиль*

Дизайн:

Оксана Красножонова

Derginin kurucusu:

*Ziyaeddin Kassanov -
Dünya Ahıskalı Türkleri Birliği
Genel Başkanı*

Baş Editörü:

Rövşen Memmedoğlu

Yazı İşleri Müdürü:

Ahmet Atak

Editör:

Gina Takisheva

Muhabirler:

*Osman Mesut
Lorik Halilov
Zeleyha Aslanova
Refika Mahammedgil*

Dizayn:

Oksana Krasnozhonova

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания
и информационного агентства
№ 15376-Ж 27.05.2015, г. Астана

Телефоны: +7 (727) 357 24 10,
+7 (727) 357 241 5.
+7 701 745 4749
www.ahiska-gazeta.com

İçeriği:

ÖNSÖZ	3
АЛҒЫ СӨЗ	6
Sürgünün Sessiz Çılgılığından Külliye'nin Işığına: Ahıskalı Türklerin Vefa ve Kardeşlik Buluşması	7
Сүргіннің үнсіз зарын жарып шыққан сағыныш: Ахыска түріктерінің Президенттік Кешен төріндегі бауырластыққа толы тарихи қауышуы	11
Cumhurbaşkanı Erdoğan, Dünya Ahıskalı Türkler Birliği Heyeti'ni kabul etti	14
ПРЕЗИДЕНТ ТУРЦИИ ЭРДОГАН ПРИНЯЛ ДЕЛЕГАЦИЮ ВСЕМИРНОГО ОБЪЕДИНЕНИЯ АХЫСКА-ТУРОК (DATÜB)	16
Cumhurbaşkanı Erdoğan: Ahıskalı kardeşlerimizin yanındayız	19
Borçalı'dan Gelen Saz: Bir Halkın Yüreği Cumhurbaşkanına Ulaştı	21
Саз из Борчалы, дошедший до Президента: голос народа, достигший Чанкая	25
Türk Dünyası'nın Kalbi Aktau'da Attı: Kültür Başkenti Ünvanı Görkemli Törenle Andican'a devredildi	29
Ақтау стал местом встречи всего тюркского мира	31
YTB Başkanı Turus, Köln'de Irkçılık ve İslam Düşmanlığına Karşı Yürütülen Çok Boyutlu Mücadeleyi Anlattı	33
37 Ülkeden 105 Genç Yazar "YTB Bir Dünya Edebiyat Ödülleri"nde Bir Araya Geldi	35
İletişim Başkanı Duran: Sudan'da acil bir şeyler yapılması gerekiyor	38
Aznaurov Sokağında Bir Hatıra Yolculuğu	42
Памятное путешествие по улице Азнаурова	45
Küresel belirsizliklerin arttığı dönemde Türk Dünyası kararlılığını dünyaya ilan etti	47
ГЛОБАЛ БЕЛГІСІЗДІКТІҢ АРТҚАН КЕЗЕҢІНДЕ ТҮРІК ДҮНИЕСІ ӨЗ ШЕШІМДІЛІГІН ЖАРИЯЛАДЫ	50
Türk Dünyası Kadınlar Birliği kuruluyor	54
81 Yıllık Hasret: Ahıskalı Türklerin BM'de Yankılanan Çılgılığı	58
DATÜB BİRLEŞMİŞ MİLLETLERDE AHISKALI TÜRKLERİN SESİ OLDU	61
BM'de Azınlık Hakları Gündemi: DATÜB Avrupa Temsilcisi'nden Kritik Sorular	62
TİKA, Kazakistan'da Ahıskalı Türklerin Hafızasını Yaşatacak Kültür Merkezi Kurdu	64
AHISKA Gazetesi 25. Yılında Gurur Dolu Bir Açılış: TİKA Desteğiyle Arşiv ve Kütüphane Toplantı Salonu Hizmete Girdi	67
Abay: Kazak halkının vicdanı ve sesi	69
Türk Dünyası'nda yeni adım: 2 eser Ortak Türk Alfabeti ile yayımlandı	72
Новый шаг в Тюркском мире: два произведения изданы с Общим тюркским алфавитом	75
Karaçay-Malkar Türkleri 2 Kasım 1943'te vatanlarından koparıldı	76
Карачаево-малкарские тюрки были насильно депортированы 2 ноября 1943 года	81
TÜRK HALKLARI	85
Тюркские народы	85
Türkiye Türkleri	87
Турки	88
Турки-месхетинцы	89
Ahıska Türkleri	89
Türkmenler	90
Туркмены	90
Irak Türkmenleri	91
Tatarlar	92
Татары	92
Sibir Tatarları	94
Сибирские татары	94
Kırım Tatarları	95
Крымские татары	95
Astrahan Tatarları	96
Астраханские татары	96

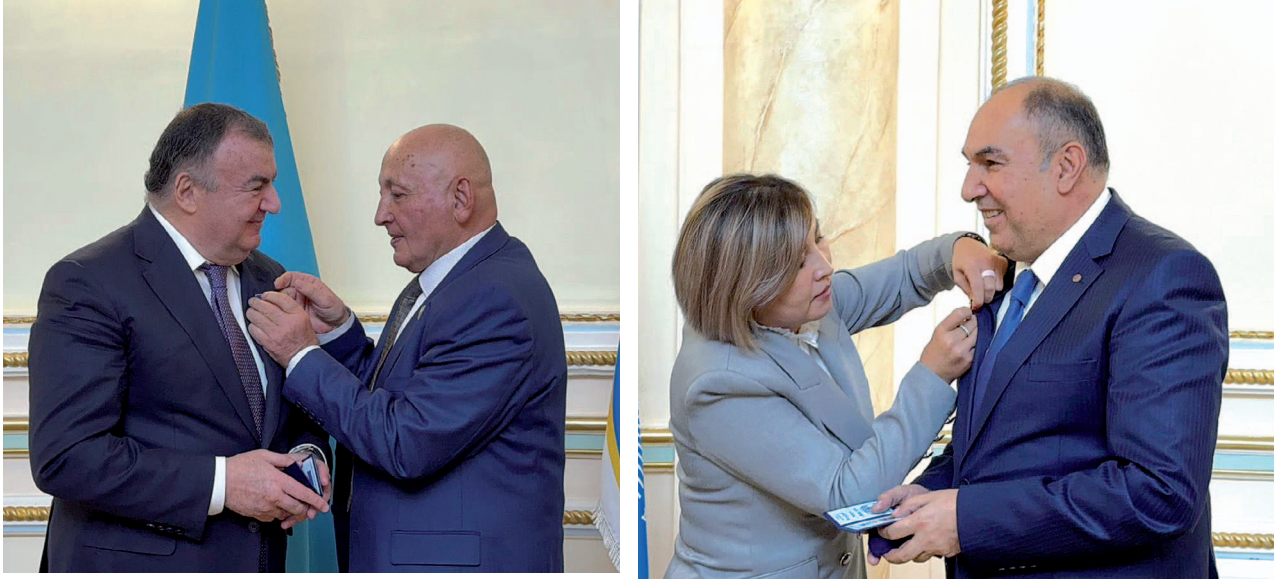
СОДЕРЖАНИЕ:

ÖNSÖZ

Zaman, nehir gibi akar; ve her çağın ardından geriye yalnızca izler değil, köklere saplanan derin bir hatıra bırakır. İşte bugün elimizde tuttuğumuz bu sayılar, sadece birer yayın değil; geçmişten geleceğe uzanan bir milletin gurur dolu yankısıdır. Ahıska Gazetesi'nin 25. yılı, bir çınar gibi kök salmış, dallarını asırlar boyunca göğe uzatmış bir sabır ve emek destanıdır. Her sayfası, yılmadan yazan kalemlerin ateşle yoğrulmuş teri, gözyaşı ve umutla doludur. Türk Birliği Dergisi'nin 15. yılı ise, birliğin ve medeniyetin mührüdür; geçmişin mirasını bugünün azmiyle yoğuran, ufukumuzu aydınlatan bir meşaledir.

TÜRK BİRLİĞİ

Bu yıl dönümleri vesilesiyle gerçekleşen kutlamalar, yalnızca bir anı defteri değil; gönüllerimizi bir araya getiren bir kardeşlik şölenidir. Kazakistan'ın Almatı şehrinde, Kazakistan Halk Meclisi Başkanı Yardımcısı Marat Rasulov'un teşrifleriyle hayat bulan etkinlikler, Türk dünyasının dört bir yanındaki yürekleri birbirine bağlayan görünmez iplerin kudretini bir kez daha gösterdi. Her selam, her konuşma, her tebessüm, asırlardır süren bir birliğin sessiz ama derin yankısıydı.

Bir başka müstesna an, DATÜB heyetinin Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ile gerçekleştirdiği buluşmadır. Bu tarihi karşılaşma, sadece bir protokol veya resmî ziyaretin ötesinde, Türk dünyasının kalbinde çarpan bir umut ateşi, birlik iradesinin somut bir tezahürü olmuştur. Her bakışta, her kelimedede, milletimizin ortak özlemleri, gururu ve geleceğe dair azmi hissedilmektedir.

Bu özel sayımızda bir araya getirdiğimiz yazılar, kelimelerin ötesinde bir anlam taşır. Her satır, bir milletin ortak hayalini, birliğini ve kültürel hafızasını yankılar. Okuyan her kişi, yalnızca geçmişin hatırasını değil, geleceğe dair sorumluluğu, azmi ve sevgiyi de omuzlarında hissedecektir. Bu dergi sayfalarında, coşku bir nehir gibi akarken, gurur bir dağ gibi yükselir; umut, gökyüzünde bir yıldız gibi parıldar.

Şüphesiz ki, Türk dünyası ne kadar geniş, coğrafyamız ne kadar uzak olursa olsun, gönüllerimizdeki birlik ateşi hiçbir zaman sönmeyecektir. Bu sayfa, yalnızca bir anı değil; bir medeniyetin, bir kültürün ve bir milletin direniş ve dayanışma sembolüdür. Ahıska Gazetesi ve Türk Birliği Dergisi'nin yıl dönümleri, sadece geçmiş anmak değil, geleceğe yürüyen bir milletin iradesini gösteren birer mihenk taşıdır.

Bu vesileyle, geçmişten aldığımız kudretle, geleceğe uzanan umut ışığını birleştiriyor; her kaleme, her okuyucuya en derin saygı, sevgi ve şükranlarımızı sunuyoruz. Sayfalarımız, Türk dünyasının ruhunu, coşkusunu ve sonsuz birliğini gözler önüne seren bir aynadır; ve her okuyuşta, her satırda, bir kez daha hatırlatır ki, milletimiz ancak birlikle yükselebilir, ancak kültürle aydınlanabilir ve ancak tarihinden aldığı kudretle yol alabilir.

АЛҒЫ СӨЗ

Уақыт – ағын су секілді тоқтаусыз ағатын, әр дәуір артында жоғалып кететін іздер емес, тамырымызға бойлайтындай терең естелік қалдыратын ұлы құбылыс. Бүгін қолымызда ұстап тұрған осы сандар – жай ғана басылым емес, өткеннен болашаққа ұласқан бір халықтың мақтанышы мен рухының дабылы.

«Ахыска Газетінің» 25 жылдығы – шалқар даладай кең, тегі тереңге тамыр жайған, ғасырлар бойы сөнбеген сабыр мен еңбектің дастаны. Әр бет – жүгін жоғалтпаған қаламдардың оттай ыстық еңбегі, көз жасы мен үмітін бойына сыйғызған тарихы. Ал «Türk Birliği» журналының 15 жылдығы – бірлік пен өркениеттің мөрі, ата-бабадан қалған мұраны тең үйлестіріп, ұрпаққа шамшырақ болған рухани шырақ. Алматы аспанында, Қазақстан халқы Ассамблеясы төрағасының орынбасары Марат Расулов мырзаның қатысуымен өткен мерейтойлық шаралар – тек мереке емес, жүректерді бір арнаға тоғыстырған бауырластықтың үлкен фестивалі болды.

Әр сәлем, әр сөз, әр күлкі – ғасырлар бойы сақталған бірліктің үнсіз, бірақ терең үні еді. Сонымен қатар DATÜB делегациясының Президент Режеп Тайип Ердоған мырзамен жүздесуі – ресми кездесуден әлдеқайда жоғары мәнге ие оқиға. Бұл – Қазақ даласынан Түркі әлеміне тараған үміт пен жігердің шынайы көрінісі, жүректегі бірлікке жаңа дем берген маңызды символ.

Осы санымызға топтастырылған жазбалар – жай ғана мәтін емес, одан әлдеқайда салмақты дүние. Әр жол – бір халықтың ортақ арманын, бірлігін және рухани жадысын жаңғыртады. Бұл дүниелерді оқыған әр адам тек өткеннің естелігін ғана емес, болашаққа деген жауапкершілікті де жүрегіне сіңіреді.

Бұл еңбекте – қуаныш өзендей тасып, мақтаныш таудай биіктесін, үміт аспанда жұлдыздай жарқырай берсін. Түркі әлемі қанша кең болса да, жүрегіміздегі бірлік оты ешқашан сөнбейді.

Бұл беттер – тек естелік емес, бір халықтың, бір мәдениеттің және бір ұлы рухтың тірегіне айналған ынтымақ пен бауырластықтың айнасы.

Біз – өткеннен күш алып, болашаққа үміт шамын бірге жаққан қауым ретінде, әр қаламгерге, әр оқырманға шынайы құрметімізді, ізгі тілегімізді және алғысымызды білдіреміз.

Sürgünün Sessiz Çığlığından Külliye'nin Işığına:

Ahıskalı Türklerin Vefa ve Kardeşlik Buluşması

Ahmet Atak

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin ağırbaşlı taşları arasında o gün yalnızca bir kabul töreni değil, tarihin içinden süzülüp gelen büyük bir buluşma yaşandı. Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Dünya Ahıskalı Türkler Birliği Genel Başkanı Ziyatdin Kassanov ve dokuz farklı ülkeden gelen Ahıskalı temsilcileri misafir ederken, aslında bir kavuşmanın, bir vefanın ve bir asırlık mücadelenin hatırını yeniden tazeledi. Yıllar önce vatanlarından koparılan, yeryüzünün dört bir yanına savrulsa da kimliğini, acısını ve umudunu hiç kaybetmeyen Ahıskalı Türklerin hikâyesi; o gün Külliye'de bir kez daha dile geldi, bir kez daha onurla taşındı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu kavuşmanın ruhuna uygun bir içtenlikle seslenirken yalnızca söz söylemedi; bir milletin yarasına kardeşçe dokundu. Ahıskalı Türklerin yeryüzü boyunca verdikleri onurlu mücadelenin Türkiye'nin kalbinde canlı bir yankısı olduğunu belirtirken, onların davasının yalnızca siyasal bir mesele değil, kökleri vefa duygusuna uzanan tarihî bir sorumluluk olduğunu aktardı. Sürgünde kaybedilenlerin hatırasını yaşatmayı bir borç, dağılmış toplulukları yeniden toplamak için gösterilen çabayı ise bir kardeşlik emaneti olarak tarif etti. Avrupa Konseyi'nden Türk Devletleri Teşkilatı'na kadar birçok platformda bu davanın kararlılıkla savunulduğunu dile getirirken, Ahıskalıların dünyanın neresinde olursa olsun başarılarıyla Türkiye için bir gurur abidesi oluşturduğunu vurguladı. Bu sözler, bir devlet adamının dilinden dökülmüş olsa da ardında hissedilen şey çok daha derindi: Acılarıyla yoğrulmuş bir tarihe duyulan samimi bir sahipleniş.

Ziyatdin Kassanov'un kalpten gelen teşekkürleri ise bu duygusal atmosferi daha da derinleştirdi. "Bir gecede vatanından koparıldık ama kimliğimizden asla vazgeçmedik." derken yalnızca bir hatırayı değil, bir milletin direncini, kaderle mücadele ederken bile yanına aldığı inancı hatırlatıyordu. Türkiye'nin bugün uzattığı kardeşlik eli, onun gözünde yalnızca bir destek değil, sürgünün karanlık günlerinde kaybolmayan onurun ve hafızanın yeniden doğrulanışıydı. DATÜB'ün yıllardır üstlendiği kimliği koruma gayretinin Türkiye tarafından görülmesi ve sahiplenilmesi, diaspora için

sadece bir politika değil, ruhu besleyen bir güçtü.

Kassanov'un özellikle Ukrayna'daki kriz sırasında yürütülen tahliye ve iskanlı göç çalışmalarına yönelik teşekkürleri, Türkiye'nin bu konuda gösterdiği insanî ve vicdanî çabanın altını bir kez daha çizdi. Savaşın ortasında can derdine düşen ailelerin güvenli bir geleceğe taşınması, yalnızca diplomatik bir başarı değil, kardeşliğin kelimelerle ölçülemeyecek kadar derin bir tezahürüydü.

Görüşmede paylaşılan rakamlar da bu büyük emeğin sessiz ama güçlü bir şahidiydi: Bugüne dek 170 bini aşkın Ahıskalı Türk'e istisnai vatandaşlık verilmiş, 150 binden fazlasına uzun dönem ikamet imkânı sağlanmıştı. Bu sayıların ardında ise yurtlarından koparılan insanların yeniden bir çatı altında toplanabilmesi, dünyanın neresinde olursa olsun kendilerini güvende hissedebilmeleri ve ait oldukları toprakla yeniden buluşabilmelerine açılan kapılar vardı.

O gün Külliye'den yükselen mesaj, yalnızca bir nezaket buluşmasının çok ötesindeydi. Bu, köklerinden ayrı düşmüş bir topluluğun ana vatanda bulduğu sığınak, geçmişin acılarına rağmen dimdik ayakta kalan bir milletin geleceğe güvenle bakma arzusuuydu. Yıllar önce sürgün yollarında kaybedilenlerin hatırası, bugün devletin en yüksek makamında saygıyla anıldı; bir halkın dramı, kardeşliğin kudretiyle yeniden sarıldı. Ve Ahıskalı Türklerin hikâyesi, Türkiye'nin gönlünde taşıdığı büyük bir vefa duygusuyla bir kez daha anlam kazandı.

Bu buluşma, yalnızca geçmişin yaralarını saran bir temas değil, geleceğe uzanan güçlü bir iradenin de ifadesiydi. Ahıskalı Türklerin neredeyse bir asra yaklaşan dağınık hayatlarına rağmen korudukları kültür, dil ve dayanışma ruhu; bugün Türkiye'nin sahip çıkışıyla yeni bir heyecana, yeni bir diriliş sezgisine dönüştü. Külliye'nin yüksek duvarları arasında yankılanan her söz, bir milletin kayıp coğrafyalarına yeniden köprüler kurma isteğini taşıyordu. Bu köprüler yalnızca topraklara değil, hafızaya, aidiyete, geleceğe kuruluyordu.

Erdoğan'ın Ahıskalı topluluğa yönelik sıcak mesajları, aslında devletin uzun yıllardır sabırla ördüğü politikaların bir özeti gibiydi. Bu destek, göçle savrulan bir topluluğun elinden tutmak kadar, onların kültürel varlığını yeniden güçlendirmek anlamına da geliyordu. Ahıska meselesi artık diplomatik bir dosyanın soğuk sayfalarına sığmayan, Türkiye'nin kardeşlik hafızasında özel bir yer edinmiş bir mesuliyete dönüşmüştü.

Kassanov'un Türkiye'ye duyduğu minnet, bu buluşmanın duygu yükünü daha da yoğunlaştırdı. Bir liderin gözlerindeki derin şükran, sadece temsil ettiği topluluğun değil, bütün Ahıskalıların kalbinde biriken sözlerin dışavurumuydu. Onların hikâyesi; sürgünden bugüne uzanan, acıyla yoğrulmuş ama umuda sarılmış bir hikâyeydi. Ve Türkiye'nin desteği, bu hikâyeye yeni bir nefes oldu. Sürgünde doğan çocukların artık bir ana vatan duygusuyla büyümesi, yıllarca kimlik mücadelesi veren ailelerin nihayet güvende hissetmesi, yılların özlemini taşıyan kalpler için tarifsiz bir değere sahipti.

Bugün Ahıskalı Türkler, dünyanın farklı ülkelerinde yaşamaya devam etseler de gönüllerinde taşıdıkları büyük harita hep aynı: Ahıska'dan Anadolu'ya uzanan bir kardeşlik çizgisi. Bu çizgi, yılların ötesine uzanan bir kader ortaklığını, bir acının nasıl dayanışmaya dönüştüğünü anlatıyor. Külliye'deki kabul bunun en güçlü sembollerinden biri olarak tarihe not düştü.

TÜRK BİRLİĞİ

Her yeni vatandaşlık, her yeni ikamet izni, her bir tahliye operasyonu; bir insanın hayata yeniden tutunma çabası, bir milletin ise bu çabaya omuz vermesiydi. Türkiye, Ahıskalı Türkler için yalnızca sığınılacak bir liman değil, aynı zamanda geçmişin kırık aynalarını birleştiren bir ayna ustası oldu. Sürgün yollarında kaybolan umutlar, bugün devletin şefkatli yaklaşımıyla yeniden filiz veriyor

İşte bu yüzden o gün Külliye’de yaşanan kabul, diplomatik bir görüşme olmanın çok ötesindeydi. Bir milletin hafızasına, bir sürgün topluluğunun kaderine ve kardeşliğin sınır tanımayan gücüne tutulmuş bir ışık gibiydi. Ahıskalı Türklerin hikâyesi artık yalnızca bir acının değil; yeniden dirilişin, dayanışmanın ve tarihe vefa borcunu hakkıyla ödeme iradesinin hikâyesi olarak parlamaya devam ediyor.

СҮРГІННІҢ ҮНСІЗ ЗАРЫН ЖАРЫП ШЫҚҚАН САҒЫНЫШ:

**АХЫСКА ТҮРІКТЕРІНІҢ ПРЕЗИДЕНТТІК КЕШЕН
ТӨРІНДЕГІ БАУЫРЛАСТЫҚҚА ТОЛЫ ТАРИХИ ҚАУЫШУЫ**

Түркия Президенттік Кешенінің маңғаз келбеті сол күні тек ресми қабылдаудың емес, ғасырлардан жеткен сағыныштың қайта жаңғыруының куәсі болды. Түркия Президенті Режеп Тайып Ердоған Дүниежүзілік Ахыска Түрктері Одағының Бас төрағасы Зиятдин Қасановты және тоғыз елден келген делегаттарды қабылдап, тарихтың тереңінен сыр тартқан бір маңызды сәтті қайта тірілткендей әсер қалдырды.

Туған жерінен зорлықпен айырылып, дүниенің түкпір-түкпіріне шашылса да, рухын, үмітін, болмысын жоғалтпаған Ахыска түркілерінің тағдыры сол күні Кешен қабырғаларында тағы бір мәрте құрметпен еске алынды.

Президент Ердоғанның сөздері кездесудің рухына сай, шынайы ықыласпен айтылды. Ол бұл мәселені жай ғана саяси тақырып емес, тарихтан жеткен халықтық жараға бауырластықпен ем болу деп бағалады.

Ахыска түркілерінің әлемге тарыла жүріп көрсеткен қайсарлығы мен төзімі Түркия үшін әрдайым ерекше орын алатынын атап өтті. Сүргінде көз жұмғандарға құрмет көрсету — парыз, ал тағдырдың талқысына түскен халықты қайта біріктіру — бауырластық аманаты екенін жеткізді.

Сонымен бірге бұл мәселе халықаралық алаңдарда тұрақты түрде көтеріліп келе жатқанын еске салды. Оның сөздерінен саясаттан гөрі жүректен шыққан шынайы жанашырлық анық сезілді.

Зиятдин Қасановтың алғысы да сол сәттің маңызын арттыра түсті. «Бізді бір түні туған жерімізден күштеп айырып тастағанымен, рухымызды жоғалтпадық», — деген сөзі бүкіл қауымның қайсарлығын, тағдырмен арпалысса да сынбаған рухын айқын көрсетті.

Түркияның бүгінгі қамқорлығын ол — тек көмек емес, сүргінде жоғалған сенім мен тарихи жадтың қайта жаңғыруы деп бағалады. DATÜB-тің жылдар бойы ұлттық бірегейлікті сақтау жолындағы еңбегінің Түркия тарапынан мойындалуы диаспора үшін ерекше демеу болды.

Сонымен бірге Зиятдин Қасанов Украинадағы қиын кезеңде жүргізілген эвакуация мен қоныстандыру жұмыстарын атап өтіп, бұл көмекті адамгершіліктің биік белгісі ретінде бағалады.

Қақтығыс ортасында қалған отбасыларды аман алып шығу — дипломатиядан гөрі шынайы бауырластықтың көрінісі еді.

Кездесуде айтылған нақты деректер де жасалған еңбектің салмағын көрсетті:

— бүгінге дейін 170 мыңнан астам Ахыска түркіне жеңілдетілген тәртіппен азаматтық берілген;

— 150 мыңнан астам адамға ұзақ мерзімді тұруға рұқсат ұсынылған. Бұл сандар тағдыр тәлкегімен бытырап кеткен халықтың қайта бірігуіне, өздерін қауіпсіз сезінуіне, тарихи Отанына байланысын жаңғыртуына жол ашқанын білдіреді.

Сол күнгі қабылдау — ресми кездесуден әлдеқайда жоғары мәнге ие болды. Бұл — тамырынан зорлықпен айырылған халыққа үлкен мемлекеттің жүрек жылуын сезіндірген ерекше сәт еді.

Ахыска түріктерінің тарихы сол күннен кейін Түркияның жүрегіндегі шынайы құрмет пен адалдық сезімімен тағы да байытылды.

Бұл жүздесу өткеннің жарасын емдеп қана қойған жоқ, болашаққа деген сенімді күшейтті. Ғасырға жуық уақыт шашырап жүрсе де тілін, дәстүрін, бірлігін жоғалтпаған Ахыска қауымы Түркияның қамқорлығымен жаңа серпінге ие болды.

Кешен қабырғаларында айтылған әр сөз — бір халықтың жоғалтқан кеңістігіне қайта көпір салғандай болды. Бұл көпір — тек жер мен қашықтықты емес, рухани тамыр мен болашақты жалғады.

Президент Ердоғанның лебіздері — мемлекет жылдар бойы шыдаммен жүргізіп келе жатқан бауырластық саясатының айқын көрінісі. Ахыска мәселесі енді тек құжаттарда ғана емес, елдің рухани жадында орныққан маңызды жауапкершілікке айналды. Зиятдин Қасановтың шексіз алғысы да кездесудің эмоционалдық қуатын арттырды.

Оның ризашылығы — бүкіл Ахыска қауымының жүрегінде сақталған сезімнің сыртқа шығуы еді. Бұл халықтың тарихы — сүргіннің қасіретін бастан кешсе де, үмітін жоғалтпаған, рухын биік сақтаған халықтың тарихы.

Түркияның қолдауы осы тарихқа жаңа тыныс беріп отыр.

Бүгінде Ахыска түркілері әлемнің әр түкпірінде өмір сүрсе де, жүректеріндегі ең үлкен жол — Ахыскадан Анадолыға

созылған бауырластық жолы. Бұл жол – ортақ тағдырдың, ауыр күндердің ынтымаққа айналғанының дәлелі.

Президенттік Кешендегі қабылдау осы жолдың тарихта қалған ең жарқын белгілерінің бірі болды. Әрбір азаматтық, әрбір тұруға рұқсат, әрбір құтқарылған отбасы – жаңа үміттің, жаңа өмірдің бастауы. Түркия Ахыска түріктері үшін тек пана емес, тарихтың үзілген жібін қайта жалғаған үлкен мемлекетке айналды.

Сүргін жолдарында жоғалған сенім бүгін мемлекеттің қамқорлығы арқасында қайта көктеп келеді. Сондықтан Президенттік Кешендегі бұл кездесу – ресми шарадан әлдеқайда терең мағынаға ие.

Ол – бір халықтың ұжымдық жадын жаңғыртқан, сүргінді бастан өткерген ұрпаққа бағытталған үміт сәулесі. Ахыска түріктерінің тарихы бүгінде қасірет тарихы ғана емес, қайта жаңарған рухтың, ынтымақтың, өткенге деген адалдықтың тарихы болып жаңаша мағынамен жарқырауда.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Dünya Ahıskalı Türkler Birliği Heyeti'ni kabul etti

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Dünya Ahıskalı Türkler Birliği (DATÜB) Genel Başkanı Ziyatdin İsmihanoğlu Kassanov ve beraberindeki heyeti Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde kabul etti. Ahıska Türklerinin Özbekistan'dan Gürcistan'a, Rusya'dan Amerika'ya kadar bu birlik ve beraberlik tablosunun her daim muhafaza edilmesi temennisinde bulunan Cumhurbaşkanı Erdoğan, Birliğin çalışmalarını takdirle karşıladığını söyledi.

DATÜB Genel Başkanı Kassanov ile birçok vesileyle bir araya geldiklerini anlatan Cumhurbaşkanı Erdoğan, «Ziyatdin kardeşimle birlikteliğimiz, beraberliğimiz çok eskilere dayanıyor. Haklı davanızda daima yanınızda olduk, olmaya da devam edeceğiz. Bulunduğunuz ülkelerde gösterdiğiniz dirayet ve çalışkanlık bizleri gururlandırıyor» ifadelerini kullandı.

Vatandaş ve soydaşların bulundukları ülkelerde kimliklerini, dillerini ve dinlerini korumalarını esas gören düşünceye sahip olduklarını vurgulayan Cumhurbaşkanı Erdoğan, şöyle devam etti: «Ahıskalı kardeşlerimizin ana vatanlarına geri dönmeleri ve vatandaşlık almaları konusuyla da yakından ilgileniyoruz. Haklı davanızı hem ikili düzeyde hem Avrupa Konseyi ve Türk Devletleri Teşkilatı gibi uluslararası kuruluşlar nezdinde takip ediyoruz. Sizlerle gönül bağımız ve dayanışmamız katidir. Ahıskalı kardeşlerimizi ilgilendiren tüm konularda büyükelçiliklerimiz ve başkonsolosluklarımız, kapılarını sizlere her daim açık tutmuşlardır.»

Cumhurbaşkanı Erdoğan, «Soydaşlarımızın hak ve menfaatlerinin korunması için Dünya Ahıska Türkleri Birliği başta olmak üzere çatı kuruluşlarının rehberliğinde hareket edilmesinde fayda görüyorum. Enerjimizi kısır çekişmelerle harcamak yerine Türk toplumunun çok daha iyi konumlara ulaşması için kullanalım. Bu noktada bilhassa aile bağlarınıza ve özellikle Ahıskalı gençlerimize özel ihtimam göstermenizi sizlerden rica ediyorum. Genç kardeşlerimizin millî ve manevi duygularımıza yabancı yetişmemeleri çok ama çok önemlidir. Sizlerin bu doğrultuda üretebileceği projelere ve çalışmalara katkılarımızı sürdüreceğiz» diye ekledi.

“SÜRGÜNDE YİTİRDİKLERİMİZİ YÂD ETMEYİ VEFA BORCU OLARAK GÖRÜYORUZ”

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 14 Kasım 1944'te yaklaşık 100 bin Ahıska Türkü'nün ata vatanlarından uzak diyarlara sürgün edilmelerinin acısının hâlâ yüreklerde hissedildiğini belirterek, «Bu bedbaht sürgünün 81'inci yıl dönümünü idrak ediyoruz. Sürgünde yitirdiklerimizin aziz hatıralarını anmayı, onları yâd etmeyi vefa borcu olarak görüyoruz. Bu çerçevede

ülkemizde her yıl çok sayıda anma etkinliği ve konferans düzenleniyor» dedi.

Bu etkinlikleri farklı ülkelere taşımanın ve bilhassa sürgünün tanığı coğrafyalara ulaştırmanın isabetli olacağı kanaatinde olduğunu söyleyen Cumhurbaşkanı Erdoğan, «Önümüzdeki dönemde Dışişleri Bakanlığımızla birlikte sürgüne dair interaktif bir sergi düzenlemeyi planladığınızı öğrendim. Bu serginin Türkiye'de ve çeşitli ülkelerde gösterildikten sonra inşallah uygun bir mekânda daim kılınmasını hedefliyoruz. Böylece Ahıska Türkü kardeşlerimizin çetin mücadelesini kalıcı olarak sergileyebilir, gelecek nesillere aktarabiliriz» ifadelerini kullandı.

Ukrayna'daki savaştan etkilenerek Türkiye'ye gelen Ahıska Türkü temsilcilerini de heyette görmenin ayrı bir bahtiyarlık olduğuna işaret eden Cumhurbaşkanı Erdoğan, şunları kaydetti: «Malumunuz, ülkemizden uluslararası koruma talep eden 2 bin 315 Ahıska Türkü'nü Elazığ'a geçici olarak yerleştirmiştik. Aralarından 703 kardeşimizi TOKİ tarafından Bitlis Ahlat'ta yapılan birinci etap konutlarda iskan ettik, ikinci etap konutları da hızla inşa ediyoruz. Daha evvel 2015'te aldığımız kararla Ukrayna'daki çatışmalardan etkilenen toplam 3 bin 215 Ahıskalı soydaşımızı Erzincan Üzümlü ve Bitlis Ahlat'ta iskan etmiştik. Bugüne kadar yaklaşık 170 bin Ahıska Türkü'ne istisnai vatandaşlık, 150 binden fazla kişiye ise uzun dönem ikamet izni verdik. Diğer ülkelerde de ihtiyacı olan tüm kardeşlerimize desteğimizi TİKA ve Yurtdışı Türkler Başkanlığımız gibi kurumlarımızın marifetiyle sürdüreceğiz. Şunu bilmenizi isterim, Türkiye olarak her zaman yanınızdayız. Rabb'im birlik ve beraberliğimizi daim eylesin.»

Dünya Ahıskalı Türkler Birliği Genel Başkanı Ziyatdin İsmihanoğlu Kassanov da desteklerinden dolayı teşekkür ettiği Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Ahıska Türklerine sahip çıktığını dile getirdi.

Heyet tarafından Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Kafkas kalpağı papak, han kaftanı, Çırcırlı Ali Efendi'nin «Rabbi Yessir» duasının yer aldığı hat tablosu ve Türk boylarını simgeleyen kalem hediye edildi.

Kabulde, Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy da hazır bulundu.

ПРЕЗИДЕНТ ТУРЦИИ ЭРДОГАН ПРИНЯЛ ДЕЛЕГАЦИЮ ВСЕМИРНОГО ОБЪЕДИНЕНИЯ ТУРОК-АХЫСКА (DATÜB)

Президент Турции Реджеп Тайип Эрдоган принял в Президентском дворце председателя Всемирного объединения турок-ахыска (DATÜB) Зиятдина Исмиханоглу Касанова и сопровождающую его делегацию. Выражая надежду на сохранение единства ахыска-турок от Узбекистана до Грузии и от России до Америки, Эрдоган отметил важность работы организации и высоко оценил её деятельность.

Эрдоган рассказал, что он встречался с председателем DATÜB Касановым во многих случаях: «Наше сотрудничество с братом Зиятдином уходит в далёкое прошлое. Мы всегда стояли и будем стоять на вашей стороне в вашей правой борьбе. Настойчивость и трудолюбие, проявляемые вами в странах пребывания, вызывают у нас гордость».

Президент подчеркнул, что Турция считает важным, чтобы соотечественники сохраняли свою идентичность, язык и религию в странах проживания. Он добавил: «Мы внимательно следим за возвращением ахыска-братьев на родину и вопросами получения гражданства. Ваше правое дело мы сопровождаем как на двустороннем уровне, так и через международные организации, такие как Совет Европы и Организация тюркских государств. Наша духовная связь и солидарность с вами крепка. Наши посольства и генеральные консульства всегда открыты для вас».

Эрдоган отметил, что для защиты прав и интересов соотечественников важно действовать под руководством таких организаций, как Всемирное объединение турок-ахыска. «Давайте используем нашу энергию для улучшения положения турецких общин, а не для пустых конфликтов. Особое внимание прошу уделять семейным связям и, в частности, ахыска-молодёжи, чтобы она выросла со знанием национальных и духовных ценностей. Мы будем поддерживать ваши проекты и инициативы в этом направлении», — добавил он.

«Мы считаем своим долгом помнить тех, кого мы потеряли в ссылке»

Эрдоган напомнил, что 14 ноября 1944 года около 100 тысяч турок-ахыска были выселены со своей родины, и эта боль до сих пор ощущается в сердцах: «Мы отмечаем 81-ю годовщину этой трагической ссылки. Мы считаем своим долгом

помнить и чтить память тех, кого мы потеряли».

Президент также сообщил о планах организовать интерактивную выставку о ссылке совместно с Министерством иностранных дел, чтобы показать её в Турции и других странах, обеспечив долговременное сохранение памяти о трудной борьбе турок-ахыска-для будущих поколений.

Он отметил, что вид делегации турок-ахыска, прибывшей в Турцию из Украины, стал особой радостью. «Как известно, мы временно разместили в Элязыге 2 315 турок-ахыска, обратившихся за международной защитой. Среди них 703 человека были переселены в первые дома, построенные TOKİ в Ахлате, Битлис, а вторые дома строятся быстро. Ранее, в 2015 году, мы разместили 3 215 турок-ахыска, пострадавших от конфликтов на Украине, в Эрзинджане, Узюмлю и Ахлате. До сих пор мы предоставили около 170 тысячам турок-ахыска особое граж-

данство и более 150 тысячам - долгосрочные виды на жительство. Во всех остальных странах мы продолжим поддержку через TIKA и Дирекцию по делам турок за рубежом. Знайте, что Турция всегда с вами. Пусть Бог укрепит наше единство».

Председатель DATÜB Зиятдин Исмиханоглу Касанов поблагодарил Эрдогана за поддержку и подчеркнул, что Турция защищает интересы турок-ахыска.

В качестве подарков делегация преподнесла президенту Эрдогану кавказскую папаху, ханский кафтан, каллиграфическую работу с молитвой «Рабби Иессир» великого ахыска-учёного Чырчырлы Али Эфенди и ручку, символизирующую турецкие племена.

В приёме также принял участие министр культуры и туризма Турции Мехмет Нури Эрсой.

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Ahıskalı kardeşlerimizin yanındayız

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, «Biz, vatandaş ve soydaşlarımızın bulundukları ülkelerde kimliklerini, dillerini ve dinlerini korumalarını esas gören bir düşünceye sahibiz. Ahıskalı kardeşlerimizin anavatanlarına geri dönmeleri ve vatandaşlık almaları konusunda da yakından ilgileniyoruz» dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde, Dünya Ahıskalı Türkler Birliği (DATÜB) Heyetini kabul etti.

Kabulde konuşan Erdoğan, şunları kaydetti;

Dünyanın dört bir yanından gelen siz değerli kardeşlerimiz, milletin evinde sizleri ağırlamaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Hoş geldiniz, sefalar

getirdiniz. Özbekistan'dan Gürcistan'a, Rusya'dan Amerika'ya, bu birlik ve beraberlik tablosunun her daim muhafaza edilmesini temenni ediyorum. Bu değerli ve anlamdaki bütünlüğünüz, coğrafi çeşitliliğiniz, bütün bunlara rağmen Dünya Ahıska Türkleri Birliği'nin çalışmalarını takdirle karşılıyorum.

Sayın Başkan Ziyatdin Bey'le birçok vesileyle bir araya geliyoruz. Ziyatdin kardeşimle birlikteliğimiz, beraberliğimiz çok eskilere dayanıyor. Haklı davanızda daima yanınızda olduk, olmaya da devam edeceğiz. Sizlerin bulduğunuz ülkelerde gösterdiğiniz dirayet ve çalışkanlık bizleri gururlandırıyor.

Biz, vatandaş ve soydaşlarımızın bulundukları ülkelerde kimliklerini, dillerini ve dinlerini korumalarını esas gören bir düşünceye sahibiz. Ahıskalı kardeşlerimizin anavatanlarına geri dönmeleri ve vatandaşlık almaları konusunda da yakından ilgileniyoruz.

Haklı davanızı hem ikili düzeyde hem Avrupa Konseyi ve Türk Devletleri Teşkilatı gibi uluslararası kuruluşlar nezdinde takip ediyoruz. Sizlerle gönül bağımızla dayanışmamız da katidir. Ahıskalı kardeşlerimizi ilgilendiren tüm konularda büyükelçiliklerimiz ve başkonsolosluklarımız kapılarını sizlere her daim açık tutmuşlardır.

Soydaşlarımızın hak ve menfaatlerinin korunması için Dünya Ahıska Türkleri Birliği başta olmak üzere çatı kuruluşlarının rehberliğinde hareket edilmesinde fayda görüyorum. Enerjimizi kısır çekişmelerle harcamak yerine, Türk toplumunun çok daha iyi konumlara ulaşması için kullanalım. Bu noktada bilhassa aile bağlarınıza ve özellikle Ahıskalı gençlerimize özel ihtimam göstermenizi sizlerden rica ediyorum. Genç kardeşlerimizin milli ve manevi duygularımıza yabancı yetişmemeleri çok ama çok önemlidir. Sizlerin bu doğrultuda üretebileceği projelere ve çalışmalara katkılarımızı sürdüreceğiz.

«Ahıska Türkü'nün sürgün edilmelerinin acısını hala yüreğimizde hissediyoruz»

14 Kasım 1944'te yaklaşık 100 bin Ahıska Türkü'nün ata vatanlarından uzak diyarlara sürgün edilmelerinin acısını hala yüreğimizde hissediyoruz. Bu sürgün sırasında on binlerce Ahıskalı Türk, insanlık dışı koşullarda hayatını kaybetmiştir. Sürgünde yitirdiklerimizin aziz hatıralarını anmayı, onları yad etmeyi vefa borcu olarak görüyoruz. Bu çerçevede ülkemizde her yıl çok sayıda anma etkinliği ve konferans düzenleniyor. Bu etkinlikleri farklı ülkelere taşımanın ve bilhassa sürgünün tanığı olan coğrafyalara ulaştırmanın isabetli olacağı kanaatindeyim.

Önümüzdeki dönemde Dışişleri Bakanlığımızla birlikte sürgüne dair interaktif bir sergi düzenlemeyi planladığınızı öğrendim. Bu serginin Türkiye'de ve çeşitli ülkelerde gösterildikten sonra inşallah uygun bir mekanda daim kılınmasını hedefliyoruz. Böylece Ahıska Türkü kardeşlerimizin çetin mücadelesini kalıcı olarak sergileyebilir, gelecek nesillere aktarabiliriz.

«150 binden fazla kişiye uzun dönem ikamet izni verdik»

Ukrayna'daki savaştan etkilenerek ülkemize gelen 5 bine yakın Ahıska Türkü'nün temsilcilerini bugün aramızda görmek ayrı bir bahtiyarlıktır. Malumunuz, ülkemizden uluslararası koruma talep eden 2315 Ahıska Türkü'nü Elazığ'a geçici olarak yerleştirmiştik. Aralarından 703 kardeşimizi TOKİ tarafından Bitlis Ahlat'ta yapılan birinci etap konutlarda iskan ettik. İkinci etap konutları da hızla inşa ediyoruz. Daha evvel 2015'te aldığımız kararla Ukrayna'daki çatışmalardan etkilenen toplam 3215 Ahıskalı soydaşımızı Erzincan Üzümlü ve Bitlis Ahlat'ta iskan etmiştik. Bugüne kadar yaklaşık 170 bin Ahıska Türkü'ne istisnai vatandaşlık, 150 binden fazla kişiye ise uzun dönem ikamet izni verdik.

Diğer ülkelerde de ihtiyacı olan tüm kardeşlerimize desteğimizi TİKA ve Yurtdışı Türkler Başkanlığımız gibi kurumlarımızın marifetiyle sürdüreceğiz. Şunu bilmenizi isterim, Türkiye olarak her zaman yanınızdayız. Rabbim birlik ve beraberliğimizi daim eylesin diyorum. Ziyaretiniz için teşekkür ediyorum. Türkiye'de yapacağınız istişare ve görüşmelerin şimdiden hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Borçalı'dan Gelen Saz: Bir Halkın Yüreği Cumhurbaşkanına Ulaştı

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Ahıska sürgününün 81. yılında DATÜB Başkanı Ziyatdin Kassanov'u Külliye'de kabul etti. Zirvede Ahıska Türklerine verilen desteklerin yanı sıra, ilk kez Borçalı Karapapakları ile Batumlu sürgünlerin ikamet, eğitim ve vatandaşlık sorunları da masaya yatırıldı; Erdoğan ilgili kurumlara çözüm talimatı verdi.

TÜRK BİRLİĞİ

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 14 Kasım 1944 Ahıska sürgününün 81. yıl dönümünde, Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) Genel Başkanı Ziyatdin Kassanov ve beraberindeki heyeti Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde kabul etti.

Tarihi kabul, sadece Ahıska Türklerinin sürgün acılarının anılması ve Türkiye'nin vatandaşlık, ikamet ve iskan konularındaki somut desteklerinin yinelenmesiyle kalmadı; aynı zamanda Gürcistan'daki Borçalı Karapapak Türkleri ile Batumlu Karadeniz sürgünlerinin sorunlarının da ilk kez devlet zirvesinde bu kadar güçlü dile getirilmesine sahne oldu.

Heyette yer alan Borçalı temsilcisi Gazanfer Mehmetov'un ikamet, çalışma ve eğitim sorunlarını aktarması üzerine Cumhurbaşkanı Erdoğan, Göç İdaresi ve Yurtdışı Türkler Başkanlığı'na (YTB) gerekli kolaylıkların sağlanması için doğrudan talimat verdi. Görüşmede Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Borçalı Türkleri adına takdim edilen saz, Kafkasya'daki Türk halklarının taleplerinin Ankara'ya ulaştığının bir sembolü oldu.

Dünya Karapapak Türkleri Keneşi Genel Başkanı – Gazeteci Dr. Seyfullah Türksöy yazdı...

Bazı insanlar vardır; hayatları yalnızca kendi bireysel hikâyeleri değildir. Onlar bir milletin kalp atışını hisseder, bir halkın acısını omuzlarında taşır, sessiz çığlıkların dili olurlar.

Ziyatdin Kassanov işte böyle bir insandır.

Yıllardır Ahıska Türklerinin dramını, sevincini, göç yollarına kazınmış talihini, Karapapakların tarihî mücadelesini, Batumlu sürgünlerin sessiz gözyaşlarını sabırla ve kararlılıkla devletlerin gündemine taşıyan bir lider...

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kendisine duyduğu derin itimat, Kassanov'un bu titiz, sabırlı ve kesintisiz mücadelesinin tabii bir sonucudur. O artık sadece Ahıska Türklerinin değil; Karapapakların, Batumlu sürgünlerin, Kafkasya'nın bütün mazlum Türklerinin ortak sesidir. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Tarihe Geçen Kabul

14 Kasım 1944 sürgününün 81. yılında, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) Genel Başkanı Ziyatdin İsmihanovlu Kassanov ve beraberindeki heyeti kabul etti.

Erdoğan, dünyanın dört bir yanından gelen Ahıska Türklerine hitap ederken, onları “milletin evinde” ağırlamaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi; Özbekistan'dan Gürcistan'a, Rusya'dan Amerika'ya uzanan bu birlik tablosunu “takdirle karşıladığını” özellikle vurguladı.

Cumhurbaşkanı, Ziyatdin Kassanov'a dönerek:

“Ziyatdin kardeşimle birlikteliğimiz, beraberliğimiz çok eskilere dayanıyor. Haklı davanızda daima yanınızda olduk, olmaya da devam edeceğiz. Bulduğunuz ülkelerde gösterdiğiniz dirayet ve çalışkanlık bizleri gururlandırıyor.”

diyerek, sadece bir diplomatik nezaket göstermiyor; aynı zamanda bu davanın “devletin üst katında” nasıl bir karşılık bulduğunu da ilan ediyordu.

Sürgünün 81. Yılı ve Vefa Borcu

Cumhurbaşkanı Erdoğan konuşmasında, 14 Kasım 1944'te yaklaşık 100 bin Ahıska Türkünün ata yurtlarından sürgün edildiğini, bu acının hâlâ yüreklerde hissedildiğini dile getirerek,

“Sürgünde yitirdiklerimizin aziz hatıralarını anmayı, onları yâd etmeyi vefa borcu olarak görüyoruz.”

ifadelerini kullandı.

Bu sözler, sürgün kuşağının yalnızca tarih kitaplarında kalmış bir dram olmadığını; Türkiye'nin hafızasında canlı bir yara, aynı zamanda diri bir sorumluluk olarak varlığını sürdürdüğünü gösteriyordu.

Erdoğan, Dışişleri Bakanlığı ile birlikte sürgüne dair interaktif bir sergi hazırlığının sürdüğünü, bu serginin hem Türkiye'de hem de farklı ülkelerde sergilendikten sonra uygun bir mekânda kalıcı hâle getirilmesinin hedeflendiğini belirtti. Böylece Ahıska Türklerinin çetin mücadelesi gelecek nesillere de aktarılacak, hatıralar bir müze diliyle tarihe emanet edilecekti.

Rakamların Dili: Vatandaşlık, İkamet ve Yerleştirme

Külliye'deki kabulde Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'nin Ahıska Türklerine yönelik somut desteklerini de rakamlarla ortaya koydu.

Bugüne kadar:

- Yaklaşık 170 bin Ahıska Türküne istisnai vatandaşlık,
- 150 binden fazla kişiye uzun dönem ikamet izni verildiğini,
- Ukrayna'daki savaş nedeniyle uluslararası koruma talep eden 2.315 Ahıska Türkünün Elazığ'a geçici olarak yerleştirildiğini,
- Bunlardan 703 kişinin Bitlis Ahlat'ta TOKİ konutlarına iskan edildiğini, ikinci etap konutların da hızla inşa edildiğini,
- Daha önce 2015 yılında alınan kararla Ukrayna'daki çatışmalardan etkilenen 3.215 Ahıska Türkünün Erzincan Üzümlü ve Bitlis Ahlat'ta yerleştirildiğini açıkladı.

Bu tablolar, Ziyatdin Kassanov'un yıllardır sahada ve masada yürüttüğü mücadelenin, Türkiye Cumhuriyeti tarafından nasıl somut politikalara ve kalıcı çözümlere dönüştürüldüğünün en net göstergesidir.

Kafkas Kalpağı, Han Kaftanı ve Saz: Sembollerin Konuştuğu An

Görüşmede Ziyatdin Kassanov tarafından Cumhurbaşkanı Erdoğan'a takdim edilen Kafkas kalpağı (papak) ve han kaftanı, Ahıska'dan Kafkasya'ya uzanan bir onur zincirinin sembolüydü.

Sadece bununla da yetinilmedi; Ahıskalı büyük alim Çirçirli Ali Efendi'nin "Rabbi Yessir" duasını içeren bir hat tablosu ve Türk boylarını simgeleyen özel bir kalem de Cumhurbaşkanı'na sunuldu.

Bu hediyelerin her biri, Ahıska davasının ruhunu, tarihini, kültürünü bir arada taşıyan anlam yüklü nişanelerdi.

Heyette yer alan Gürcistan Karapapak Türkleri lideri, Dünya Karapapak Türkleri Keneşi Gürcistan Temsilcisi Gazanfer Mehmetov ise, Borçalı Türkleri adına Cumhurbaşkanı'na kadim bir Türk sazı hediye etti.

Bu saz, Borçalı Türklerinin saz ve aşıklık sanatına verdiği önemin somut bir işaretiydi. Tellerinde, Karapapakların yüzlerce yıllık sözlü kültürü, destanları, ağıtları ve duası vardı. O an, yalnızca bir hediye takdimi değil; Borçalı'dan Ankara'ya, sazın diliyle kurulan bir gönül köprüsüydü.

Borçalı Türklerinin Zirvede İlk Kez Bu Kadar Güçlü Duyulan Sesi

Görüşmede söz alan Gazanfer

Mehmetov, Gürcistan'ın Borçalı bölgesinde yarım milyonu aşkın Karapapak Türkünün yaşadığını, dünyanın farklı ülkelerinde de milyonlarca Karapapak soydaşın bulunduğunu ifade etti.

Bu tablo, bugüne dek raporların satır aralarında, akademik çalışmaların dipnotlarında kalan bir gerçeğin, ilk kez bu açıklıkla devletin zirvesinde dillendirilmesiydi.

Mehmetov, Borçalı Türklerinin:

- Çalışma izni,
- İkamet izni,
- Eğitim hakları,
- Dini ihtiyaçları

konularında ciddi sıkıntılar yaşadığını anlattı.

Görüşmede ayrıca Gürcistan Türklerinin eğitim ve dini meselelerdeki ihtiyaçları, Türkiye'den beklentileri de ayrıntılı biçimde dile getirildi. Harici ve mezhepçi bazı yapıların bölgede dini alanı şekillendirme çabalarına dikkat çekilerek, bu tür mezhebi dayatmaların önüne geçmek için Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı'nın desteği ve ilgisi özellikle talep edildi.

Bu, sadece bir din talebi değil; kimliğin, kültürün ve milli bütünlüğün korunmasına yönelik stratejik bir çağrıydı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, anlatılanları dikkatle dinledi ve orada hazır bulunan ilgili kurum yöneticilerine – özellikle Göç İdaresi ve Yurtdışı Türkler Başkanlığı'na – Borçalı'daki Türklerle daha yakından ilgilenilmesi, ikamet ve çalışma ruhsatı gibi konularda gerekli kolaylıkların sağlanması için talimat verdi.

Bu an, Borçalı Türkleri için adeta tarihin yön değiştirdiği bir eşikti.

Karadenizli Sürgünler: Batum'dan Bozkırlara Savrulan Kökler

Heyette yer alan bir diğer temsilci de, 1944'te tıpkı Ahıska ve Karapapak Türkleri gibi Gürcistan'dan Orta Asya bozkırlarına sürülen Batumlu Karadeniz Türklerinin sözcüsüydü. Ziyatdin bey bu mazlum soydaşlarımızın sesini de devletin zirvesine taşımıştı.

Ziyatdin Kassanov, bu insanların aslında Rizeli, Trabzonlu, kökleri Anadolu olan Türk aileler olduklarını dile getirdi; onların da Ahıskalılar gibi vatandaşlık ve ikamet süreçlerinde desteklenmesi gerektiğini vurguladı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu konuyu da aynı hassasiyetle ele alması ve bu insanların

da Ahıskalılarla aynı kapsama alınması yönünde irade beyan etmesi, uzun yıllardır sessizce bekleyen bir kesim için umut ışığı oldu.

Amerika'daki Türk Boyları ve Güçlenen Diaspora

Kassanov'un daha önceki Amerika ziyaretlerinde Cumhurbaşkanı'na aktardığı bir diğer önemli başlık da ABD'de yaşayan:

- Karaçay,
- Kumuk,
- Nogay,
- Karapapak ve diğer Kafkasyalı Türk boylarının varlığıydı.

Sayları yüz binleri bulan bu toplulukların, Türk diasporasının doğal unsurları olarak Türkiye ile gönül bağı içinde oldukları, imkân verilmesi hâlinde Türkiye'nin tezlerini dünyada en iyi savunan kitlelerden biri hâline gelebilecekleri dile getirildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu toplulukların da vatandaşlık ve hukuki statü konusunda desteklenmesine yönelik yaklaşımı, Amerika'daki Türk lobisinin geleceğine dair stratejik bir adım niteliği taşıyor.

Ziyatdin Kassanov'un Ömrüne Sığmayan Hizmetler

Ziyatdin Kassanov'un ismi, artık yalnızca bir sivil toplum liderinin adı değil; tarihe not düşülen bir mücadele başlığıdır.

Ükrayna'daki savaşta binlerce Ahıska Türkünün Türkiye'ye getirilmesi, Erzincan Üzümlü'den Bitlis Ahlat'a uzanan güvenli yerleştirme süreçleri, dünyanın dört bir yanındaki Ahıskalıların Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri ve başkonsolosluklarında hürmet ve ilgiyle karşılanmaları, ikamet-çalışma-vatandaşlık alanında elde edilen kazanımlar...

Bütün bunlar, bir ömrün sabırlı, akıllı ve ferasetli mücadelesinin neticesidir.

Bugün Ahıska Türkleri, Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nden bakanlıklara, TİKA'dan Yurtdışı Türkler Başkanlığı'na kadar pek çok kurumda kendilerini özgüvenle ifade edebiliyorsa, bunda Ziyatdin Kassanov'un payı inkâr edilemez.

Bu kabul, Türk dünyasının hafızasında uzun yıllar silinmeyecek bir iz bırakacaktır.

O gün, Beştepe'de yalnızca bir heyet kabul edilmedi;

Ahıska'nın çilesi, Borçalı'nın yalnızlığı, Batum'un yarası ve dünyanın dört bir yanına dağılmış Türk boylarının duası Cumhurbaşkanı'nın huzuruna çıktı.

Merkezde ise, yıllardır bu davayı omuzlarında taşıyan bir isim vardı:

Ziyatdin Kassanov.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ona duyduğu güven, aslında Ahıska'dan Borçalı'ya, Batum'dan Amerika'ya kadar bütün Türk topluluklarına verilen bir mesajdır:

"Yanınızdayız, sesinizi duyuyoruz, mücadeleniz bizim de davamızdır."

Tarih, Ziyatdin Kassanov'un adını elbette altın harflerle yazacaktır.

O, Türk dünyasının sessiz çığlığını devletin zirvesine taşıyan, gönülleri ve devletleri aynı çizgide buluşturan bir lider olarak hatırlanacaktır.

САЗ ИЗ БОРЧАЛЫ, ДОШЕДШИЙ ДО ПРЕЗИДЕНТА: ГОЛОС НАРОДА, ДОСТИГШИЙ ЧАНКАЯ

Президент Реджеп Тайип Эрдоган принял в Президентском комплексе председателя Всемирного союза ахыскинских турок (DATÜB) Зиятдина Касанова по случаю 81-й годовщины депортации Ахыска. На встрече, помимо поддержки турок-ахыска, впервые на столь высоком уровне были подробно обсуждены вопросы проживания, образования и гражданства борчалинских карапапаков и батумских депортированных. Президент Эрдоган дал соответствующим ведомствам указание решить эти проблемы.

Президент Турции Реджеп Тайип Эрдоган 14 ноября – в 81-ю годовщину депортации ахыскинских турок 1944 года – принял в Президентском комплексе генерального председателя DATÜB Зиятдина Касанова и сопровождавшую его делегацию.

Эта историческая встреча стала не только моментом памяти о трагедии Ахыска и подтверждением поддержки Турции в вопросах гражданства, проживания и размещения, но и стала сценой, на которой впервые столь ясно и решительно были подняты проблемы борчалинских карапапаков и батумских депортированных черноморских турок.

После того как представитель Борчалы Газанфер Мехметов изложил проблемы с проживанием, работой и образованием, Президент Эрдоган дал прямые указания Управлению миграции и Управлению по делам зарубежных турок (YTB) оказать содействие. Подаренный от имени борчалинских турок саз стал символом того, что голос тюркских народов Кавказа был услышан Анкарой.

Есть люди, чья жизнь – это не просто личная история. Они чувствуют биение сердца своего народа, несут на плечах его боль и становятся голосом его безмолвных криков. Зиятдин Касанов – именно такой человек. Годы он настойчиво и терпеливо доносит до государств мира драму, радость, судьбу турок-ахыска, историческую борьбу карапапаков и тихие слёзы батумских депортированных.

Глубокое доверие президента Эрдогана – естественный результат этой долгой, точной и последовательной работы. Сегодня Касанов – не только лидер турок-ахыска, но и голос карапапаков, батумских депортированных и всех обездоленных тюркских общин Кавказа.

Исторический приём в Президентском комплексе

14 ноября, в 81-ю годовщину депортации, Президент Эрдоган принял в Президентском комплексе председателя DATÜB Зиятдина Исмихановича Касанова и сопровождающую делегацию. Обращаясь к ахыскинским туркам со всех уголков мира, он выразил удовольствие

от встречи «в Доме нации» и подчеркнул, что воспринимает их единство – от Узбекистана до Грузии, от России до США – с особым уважением. Обратившись к Зиятдину Касанову, он сказал: «Моё братство и единство с Зиятдином уходит в давние времена. В вашей справедливой борьбе мы всегда были и будем рядом. Ваша стойкость и трудолюбие в странах проживания вызывают у нас гордость». Этими словами он не просто выразил дипломатическую вежливость, но и показал, какое значение имеет это дело на самом высоком государственном уровне.

81-я годовщина депортации и долг памяти

Президент Эрдоган напомнил, что 14 ноября 1944 года около 100 тысяч турок-ахыска были депортированы со своей родины, и сказал: «Почтить память погибших в депортации – наш долг верности». Он подчеркнул, что эта трагедия – не страница истории, а живая боль и ответственность Турции. Эрдоган также сообщил, что МИД Турции готовит интерактивную выставку о депортации, которая будет показана в разных странах, а затем станет постоянной музейной экспозицией.

Язык цифр: гражданство, проживание и размещение

Президент представил конкретные данные о поддержке Турции туркам-ахыска: около 170 тысяч получили гражданство по исключительной процедуре; более 150 тысяч – долгосрочные разрешения на проживание; 2315 турок-ахыска, пострадавших от войны в Украине, временно размещены в Элязыге; 703 из них поселены в жильё TOKİ в Ахлате, вторую очередь жилья строят. В 2015 году 3215 человек были размещены в Эрзинджане и Ахлате. Все эти результаты – плоды многолетней борьбы Зиятдина Касанова на земле и за столами переговоров.

Кавказская шапка, ханский кафтан и саз: язык символов

На встрече Касанов преподнёс президенту Эрдогану кавказскую папаху, хан-

ский кафтан, каллиграфическую работу со словами молитвы «Рабби Йессир» и символическую ручку, изображающую тюркские народы. Представитель борчалинских турок Газанфер Мехметов вручил традиционный борчалинский саз – носитель столетней культуры карапаков. Этот момент стал своеобразным мостом сердца из Борчалы в Анкару.

Голос борчалинских турок впервые прозвучал так громко

Газанфер Мехметов сообщил, что в регионе Борчалы проживает более полумиллиона карапапакских турок, а миллионы – по всему миру. Он подробно рассказал о проблемах: разрешений на работу, видов на жительство, образовательных правах, религиозных потребно-

стях. Особо было отмечено вмешательство внешних религиозных течений и необходимость поддержки Управления по делам религии Турции (DİB) для защиты национальной и культурной идентичности. Президент Эрдоган поручил Управлению миграции и YTB уделить особое внимание борчалинским туркам и облегчить все бюрократические процессы. Это стало поворотным моментом для борчалинских турок.

Батумские депортированные: корни, развеянные по степям

Другим участником встречи был представитель батумских черноморских турок, депортированных в 1944 году аналогично ахыскинским и карапапакским туркам. Зиятдин Касанов напомнил, что

эти семьи — выходцы из Ризе, Трабзона, то есть потомки анатолийских турок, и что они также нуждаются в поддержке в получении гражданства и проживания. Президент выразил готовность решить их вопросы наравне с турками-ахыска.

Тюркские народы в Америке и укрепление диаспоры

Зиятдин Касанов ранее информировал президента Эрдогана о следующих тюркских группах, проживающих в США. Это карачаевцы, кумыки, ногойцы, карапаки и другие кавказские тюрки. Такие общины насчитывают сотни тысяч человек и способны стать важной частью турецкого лобби в США. Поддержка, которую озвучил президент, является уникальным стратегическим шагом.

Жизнь, выходящая за рамки одного человека

Имя Зиятдина Касанова — это уже не просто имя лидера общественной организации, а название исторической борьбы. Эвакуация тысяч турок-ахыска из Украины, их размещение в Эрзинджане и Ахлате, уважение к ним в турецких дипмиссиях, успехи в вопросах проживания, работы и гражданства — всё это резуль-

тат его мудрых и терпеливых усилий. Сегодня, если турки-ахыска уверенно выражают свои права в государственных структурах Турции — от Президентского комплекса до ТІКА и YTB, то именно в этом заключается огромная заслуга Зиятдина Касанова.

День, оставивший след в истории

В тот день в Президиум были приняты не просто представители народов: сюда вошли боль Ахыски, одиночество Борчалы, раны Батума и мольбы тюрков всего мира. В центре всего этого стоит человек, много лет несущий это бремя, — Зиятдин Касанов. Доверие президента Эрдогана к нему — это обращённое ко всем тюркским народам послание: «Мы с вами. Мы слышим ваш голос. Ваша борьба — наша борьба».

История, без сомнения, запишет имя Зиятдина Касанова золотыми буквами — как лидера, который донёс тихий крик тюркского мира до самого высокого уровня, объединив сердца и государственные структуры в одном общем деле.

**Сейфулла ТЮРКСОЙ,
председатель Всемирного совета
карапакских турок, доктор,
журналист**

Türk Dünyası'nın Kalbi Aktau'da Attı: Kültür Başkenti Ünvanı Görkemli Törenle Andican'a devredildi

2025 yılı boyunca «Türk Dünyası Kültür Başkenti» ünvanını taşıyan Kazakistan'ın Hazar kıyısındaki incisi Aktau, yıl boyunca süren kültür ve sanat şölenini Halyk Arena'da düzenlenen görkemli bir gala konseriyle açlandı. Törenle birlikte Kültür Başkenti bayrağı, 2026 yılı için Özbekistan'ın tarihi şehri Andican'a devredildi.

TÜRK BİRLİĞİ

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY tarafından ilan edilen “Aktau – 2025 Türk Dünyası Kültür Başkenti” yılı, 28 Kasım 2025 tarihinde düzenlenen muhteşem bir kapanış töreniyle nihayete erdi. Aktau Halyk Arena’da gerçekleşen tören; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkiye, Türkmenistan ve diğer Türk Dünyası coğrafyalarından üst düzey devlet erkânı, sanatçılar ve binlerce sanatseveri bir araya getirdi.

Yaklaşık 250 sanatçının sahne aldığı kapanış konseri, Türk Dünyası’nın zengin kültürel mirasını ve çeşitliliğini yansıtan sahne şovlarıyla izleyicilere unutulmaz anlar yaşattı.

Bakan Balayeva:

“Aktau, Türk Dünyası’nın Kalbinin Attığı Yer Oldu”

Törenin ev sahipliğini üstlenen Kazakistan Kültür ve Enformasyon Bakanı Aida Balayeva, yaptığı açış konuşmasında Aktau’nun bu ünvanı layıkıyla taşıdığını vurguladı. Yıl boyunca tiyatrodan operaya, film festivallerinden bilimsel toplantılara kadar 30’dan fazla uluslararası etkinliğe imza atıldığını belirten Balayeva, şunları kaydetti:

“Aktau şehri bu tarihi sorumluluğu şerefle yerine getirmiş, üzerine düşen görevi üstün bir başarıyla tamamlamıştır. Hazar kıyısında düzenlenen festivaller, 7 ülkeden yüzlerce sanatçıyı ve 100 bini aşkın izleyiciyi buluşturdu. Bu tablo, ortak kültürümüzün ne kadar güçlü bir bağ olduğunu hepimize gösterdi. Aktau’da yanan bu kültür ateşi, 2026 yılında Andican’da aynı heyecanla parlarsın.”

Bakan Balayeva ayrıca, TÜRKSOY Daimî Konseyi 42. Dönem Toplantısı’nda alınan “Dijital TÜRKSOY” kararına da atıfta bulunarak, kültürel mirasın dijitalleştirilmesinin ve yaratıcı endüstriler forumunun geleceğe atılan önemli adımlar olduğunu ifade etti.

Binali Yıldırım: “Kültür, Bir Milletın Hem Kökünü Hem Ufkunu Belirler”

Törende Türk Dünyası’nın Aksakalları adına hitap eden Türk Devletleri Teşkilatı Aksakallar Konseyi Başkanı Binali Yıldırım, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın selamlarını ileterek başladığı konuşmasında, kültürün stratejik önemine dikkat çekti.

Kazakistan’ın Türk Dünyası’nın istikrar direklerinden biri olduğunu belirten Yıldırım, konuşmasında şu ifadelerle yer verdi:

“Yollar, köprüler, limanlar görünen eserlerdir; ama kültür, bir milletin hem kökünü hem ufkunu belirler. Bu yüzden kültür alanındaki iş birliğimiz, Türk Dünyası’nın geleceğinin en sağlam teminatıdır. Biz köprü kurarız; o köprüden geçip yarını inşa edecek olanlar gençlerimizdir.”

Yıldırım ayrıca, Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev’in vizyonuyl, 2026 yılında Türk Dünyası’nın aydınlarını, bilim ve kültür insanlarını bir araya getirecek büyük bir buluşmanın Aksakallar Konseyi himayesinde gerçekleştirileceğinin müjdesini verdi.

Sultan Raev: “Kardeş Halklarımızın Yakınlığını En Güzel Şekilde Hissettik”

TÜRKSOY Genel Sekreteri Sultan Raev ise konuşmasında, Aktau’nun yıl boyunca ortaya koyduğu başarılı ev sahipliği ve organizasyon başarısından duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Aktau’nun sadece bir şehir değil, bir buluşma noktası olduğunu belirten Raev, şu değerlendirmelerde bulundu:

“Aktau tüm Türk Dünyası’nı buluşturdu. Bu yıl boyunca ortak kültürümüzün zenginliğini, kardeş halklarımızın yakınlığını en güzel şekilde hissettirdik. Önümüzdeki yıllarda kültür diplomasisi ve ortak projelerde iş birliğimiz artarak devam edecektir. Emegi geçen herkese teşekkür ediyorum.”

Tarihi Devir Teslim: Bayrak Andican’a Emanet

Gecenin en heyecanlı anı, Kültür Başkenti sembolünün devir teslim töreni oldu. Sahneye gelen Mangıstau Vali Yardımcısı Erbol İzbergenov., Türk Dünyası Kültür Başkenti bayrağını, 2026 yılı için bu ünvanı taşıyacak olan Özbekistan’ın Andican Belediye Başkanı Elyorbek Karimov’a alkışlar eşliğinde teslim etti.

Karimov, Andican’ın kadim tarihini ve kültürünü 2026 yılında tüm dünyaya tanıtmaya hazır olduklarını ifade ederek, bu onurlu görevi devralmaktan büyük mutluluk duyduklarını belirtti.

Tören, Türk halklarının ezgileri eşliğinde, birlik ve beraberlik mesajlarıyla ve çekilen aile fotoğrafıyla sona erdi.

АКТАУ СТАЛ МЕСТОМ ВСТРЕЧИ ВСЕГО ТЮРКСКОГО МИРА

В течение 2025 года город Актау – жемчужина Казахстана на побережье Каспия – носил звание «Культурная столица тюркского мира» и завершил этот насыщенный культурный сезон впечатляющим гала-концертом в Haluk Arena. На торжестве флаг Культурной столицы был официально передан древнему узбекскому городу Андижану, который примет эстафету в 2026 году.

Год «Актау – культурная столица тюркского мира 2025», объявленный Международной организацией тюркской культуры TÜRKSOY, завершился 28 ноября 2025 года грандиозной церемонией закрытия. В Halyk Arena собрались высокопоставленные представители Азербайджана, Казахстана, Кыргызстана, Узбекистана, Турции, Туркменистана и других регионов тюркского мира, а также артисты и тысячи зрителей. Около 250 исполнителей представили концертную программу, в которой воплотились богатство и многообразие культурного наследия тюркских народов, подарив гостям яркие и незабываемые моменты.

Министр Балаева: «Актау стал местом, где билось сердце тюркского мира»

Хозяйка церемонии, министр культуры и информации Казахстана Аида Балаева, отметила в приветственной речи, что Актау с честью справился с ответственным титулом. За год здесь состоялось более 30 международных событий всех жанров – от театра и оперы до кинофестивалей и научных форумов. Она сказала: «Актау достойно выполнил свою историческую миссию и блестяще справился со всеми задачами. Фестивали на берегу Каспия объединили сотни артистов из семи стран и более 100 тысяч зрителей. Это ещё раз показало, насколько крепка наша общая культурная связь. Пусть огонь культуры, зажжённый в Актау, с таким же вдохновением горит в Андижане в 2026 году». Министр также напомнила о решениях 42-го заседания Постоянного совета TÜRKSOY, подчеркнув важность цифровизации культурного наследия и развития творческих индустрий как стратегического шага в будущее.

Бинали Йылдырым: «Культура – это и корни, и горизонт нации»

От имени Совета аксакалов тюркских государств выступил его председатель Бинали Йылдырым, начав с приветствия от имени Президента Турции Реджепа

Тайипа Эрдогана. Он подчеркнул особую роль культуры: «Дороги, мосты, порты – это видимые плоды труда, но именно культура определяет и корни, и будущее нации. Наше сотрудничество в сфере культуры – величайшая гарантия будущего тюркского мира. Мы строим мосты, но завтрашний день по ним будут создавать наши молодые поколения». Йылдырым также сообщил, что по инициативе Президента Казахстана Касым-Жомарта Токаева в 2026 году пройдет крупная встреча интеллектуалов, учёных и деятелей культуры тюркского мира под эгидой Совета аксакалов.

Султан Раев: «Мы почувствовали истинную близость братских народов»

Генеральный секретарь TÜRKSOY Султан Раев выразил признательность Актау за высокую организацию мероприятий на протяжении всего года. Он отметил: «Актау стал местом встречи всего тюркского мира. Мы увидели богатство нашей общей культуры и ощутили духовную близость братских народов. В ближайшие годы наше сотрудничество в сфере культурной дипломатии и совместных проектов будет только расширяться. Спасибо всем, кто приложил усилия».

Историческая передача титула: флаг доверен Андижану

Самым торжественным моментом вечера стала церемония передачи символа Культурной столицы. Заместитель акима Мангистауской области Ербол Избергенов передал флаг мэру Андижана Эльёрбеку Каримову под громкие аплодисменты. Каримов отметил, что Андижан с гордостью принимает эту почётную миссию и готов в 2026 году представить миру своё древнее культурное наследие. Торжество завершилось общими песнями тюркских народов, словами единства и традиционной семейной фотографией участников.

YTB Başkanı Turus, Köln'de Irkçılık ve İslam Düşmanlığına Karşı Yürütülen Çok Boyutlu Mücadeleyi Anlattı

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar (YTB) Başkanı Abdulhadi Turus, Almanya'nın Köln kentinde Uluslararası Demokratlar Birliği (UID) tarafından düzenlenen Uluslararası Toplum Akademisi'nde yaptığı konuşmada, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının maruz kaldığı ırkçı ve İslamofobik saldırıların yapısal bir sorun haline geldiğine dikkat çekerek, YTB'nin bu alandaki kapsamlı çalışmalarını ve mücadele stratejilerini aktardı.

TÜRK BİRLİĞİ

UID'nin (Uluslararası Demokratlar Birliği) yurt dışındaki Türk toplumuna yönelik kapasite geliştirme faaliyetleri kapsamında Avrupa'nın farklı bölgelerinden gençlerin katılımıyla gerçekleştirilen akademinin özel oturumunda konuşan Turus, ırkçılık ve İslam karşıtlığının son yıllarda küresel ölçekte endişe verici biçimde arttığını belirtti.

Turus, diasporanın karşılaştığı saldırıların tarihsel bir sürece dayandığını vurgulayarak, 1972 Rotterdam olaylarından Solingen, Mölln, NSU cinayetleri ve

YTB olarak; raporlama çalışmalarından NESAM Portalı ile hak arama mekanizmalarının güçlendirilmesine, hukuki destek süreçlerinden akademik projelere ve yayınlara kadar uzanan çok boyutlu faaliyetlerimizi sürdürüyoruz.

Vatandaşlarımızın maruz kaldığı nefret vakalarının kayıt altına alındığını, emsal davalarda hukuki destek sağlandığını ve uluslararası iş birlikleriyle farkındalığın artırıldığını ifade eden Turus; yurt dışında yaşayan vatandaşların ayrımcılık ve

2020 Hanau katliamına uzanan sürecin, Avrupa'da «yapısal bir sorunla» karşı karşıya kalındığını açıkça gösterdiğini söyledi.

Güncel verilerin de kaygı verici olduğunu belirten Turus, Almanya'da her yıl yaklaşık 20 bin ırkçı saikle işlenen kabahat ve suç kaydedildiğini, camilere yönelik saldırıların ise birçok Avrupa ülkesinde artış gösterdiğini ifade etti.

YTB'den ırkçılıkla Çok Yönlü Mücadele Yaklaşımı

Turus, YTB'nin ırkçılık ve İslam karşıtlığıyla mücadeleyi çok boyutlu bir çerçevede ele aldığını dile getirerek, yürütülen faaliyetleri özetledi:

nefret suçlarıyla ilgili bilgilere ve başvuru mekanizmalarına kolayca erişimini sağlayan NESAM Portalı'nın önemine değindi. Portal kapsamında 8 ülkeye ilişkin 16 detaylı rehberin vatandaşların kullanımına sunulduğunu hatırlattı.

Her Koşulda Mücadeleyi Sürdüreceğiz

Toplumsal bilincin güçlendirilmesi ve entelektüel birikimin artırılması açısından Uluslararası Toplum Akademisi'nin önemine vurgu yapan Turus, UID ailesine teşekkür ederek konuşmasını şu sözlerle tamamladı: "Vatandaşımızın hukukunu ve onurunu koruma irademizi, her zeminde ve her koşulda güvenle sürdüreceğiz."

37 Ülkeden 105 Genç Yazar “YTB Bir Dünya Edebiyat Ödülleri”nde Bir Araya Geldi

TÜRK BİRLİĞİ

Dünyanın dört bir yanından genç yazarlar, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından düzenlenen “YTB Bir Dünya Edebiyat Ödülleri” yarışmasının ödül töreninde buluştu. Programda konuşan YTB Başkanı Abdulhadi Turus, yarışmanın Türkçeyle düşünen, yazan ve hayal eden gençleri bir araya getirdiğine dikkat çekti.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından 2025 yılında Türk diasporası, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrenciler arasında edebî eserler üretmeye istekli, yetenekli genç kalemleri keşfetmek amacıyla “YTB Bir Dünya Edebiyat Ödülleri” yarışması hayata geçirildi. Yarışma; En İyi Eser, Deneme, Öykü ve Şiir olmak üzere dört kategoride düzenlendi. Yarışma neticesinde, YTB himayesinde hazırlanan Telve, Bağlar ve Her Boydan dergilerinin yazar kadrolarını güçlendirmek ve yarışmada dereceye giren

katılımcılarla dergi yazarlarının etkileşimini artırmak amacıyla “IV. Uluslararası Genç Yazarlar Buluşması” gerçekleştiriliyor. 24–30 Ekim 2025 tarihleri arasında Bursa’da düzenlenen buluşmada 37 ülkeden 105 genç yazar yer alıyor. Beş gün sürecek olan program kapsamında çeşitli seminerler, söyleşiler, paneller ve imza günleri tertip ediliyor.

“YTB Bir Dünya Edebiyat Ödülleri” yarışmasının ödül töreni ise Bursa’nın fethinin 700. yılı münasebetiyle 26 Ekim Pazar günü yapıldı. TÜGVA’ya ait Bayezid Paşa Medresesi Kültür ve Sanat Merkezi’nde

düzenlenen törene YTB Başkanı Abdulhadi Turus, Bursa Milletvekilleri Emine Yavuz Gözgeç ve Osman Mesten, eski eserler koruyucusu, araştırmacı-yazar Mehmed Safiüddin Erhan Efendi, Yıldırım Belediye Başkanı Oktay Yılmaz, Türkiye Yazarlar Birliği Bursa Şubesi Başkanı Metin Önal Mengüşoğlu, TYB Bursa Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Mustafa Baki Efe, TÜGVA Bursa İl Temsilcisi Ali Can Göç, akademisyenler ve 37 ülkeden 105 yazar katıldı.

Törende YTB Başkanı Abdulhadi Turus bir konuşma yaptı. Turus, yaptığı konuşmada Türkçenin dünyanın dört bir yanında bir düşünce ve edebiyat dili olarak güç kazandığını söyledi.

Dergilerimiz Kültürel Köprü İşlevi Görüyor

Turus, YTB’nin yayımladığı Telve, Bağlar ve Her Boydan dergilerinin Türk diasporası, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrenciler arasında önemli bir kültürel köprü işlevi gördüğünü belirtti.

“Telve vasıtasıyla Türk diasporasının genç yazarları, Türkçeyi bir edebiyat ve düşünce dili olarak Avrupa’ya taşımaktadır.” diyen Turus, şöyle devam etti: “Derginin şair ve yazarları Avrupa’nın düşünsel olarak yeniden inşasında Türkçe ile yer almaktadır. Bağlar, Balkanların her köşesinde kök salmış ortak hafızayı, kardeşlik bağlarını ve Türkçenin zarafetini taşımaktadır. Farklı dil

ve etnisitelere sahip Balkanlar'ın yeniden Türkçe etrafında birleşmesine vesile olmaktadır. Her Boydan ise dünyanın dört bir yanından ülkemize gelen uluslararası öğrencilerimizin Türkçe ile kurdukları gönül köprüsünün ifadesidir. Türkiye mezunlarının Türkçe ve Türkiye ile ilişkisinin entelektüel bir zeminde devam etmesine katkı sunmaktadır. Bugün artık Telve'nin 17'nci, Bağlar'ın 11'inci ve Her Boydan'ın 4'üncü sayısına ulaşmış olması, bu çabanın ne kadar köklü bir istikamete sahip olduğunun açık göstergesidir." ifadelerini kullandı.

YTB Başkanı Turus, genç yazarları teşvik etmek amacıyla "YTB Bir Dünya Edebiyat Ödülleri"ni hayata geçirdiklerini belirterek yarışmanın Türkçeyle düşünen, yazan ve hayal eden gençleri bir araya getirdiğini vurguladı.

Gençler Ortak Bir Gönül Sofrasında Buluşuyor

Dünyanın farklı coğrafyalarında Türkçeyle yazan yazarların büyük yankı uyandıracak eserlere imza attığını söyleyen Turus, "Bu yazarlarımıza destek olmak, onları teşvik etmek, eserlerini ülkemizin kültür ve edebiyat mahfillerinin gündemine taşımak için 'marifet iltifata tabidir' anlayışıyla ödül törenini gerçekleştiriyoruz. Bu yarışma, dünyanın dört bir yanında Türkçeyle düşünen, Türkçeyle düşleyen, Türkçeyle yazan gençlerin ortak bir gönül sofrasında buluşması anlamına geliyor. Bu tablo, Türkçenin dünyanın dört bir yanında nasıl bir heyecan ve aidiyet duygusuyla karşılandığının en güçlü göstergesidir." şeklinde konuştu.

Yeni Dünyalar Keşfetmek Nasip Olur

AK Parti Bursa Milletvekili Emine Yavuz Gözgeç, okuma, yazma ve düşünmenin önemine vurgu yaptı. Gözgeç konuşmasında, "İlk ayetimiz ikra ile başlar, kalemle devam eder. Okumak ve yazmak için düşünmek gerekir." ifadelerini kullandı. Yazarlığın düşünceyle başladığını belirten Gözgeç, "Umarım yazarlarımıza düşünerek, yazarak yeni dünyalar keşfetmek nasip olur." dedi.

YTB Bir Dünya Edebiyat Ödülleri yarışması ödül töreninde konuşan AK

Parti Bursa Milletvekili Osman Mesten, Türkçenin taşıdığı kültürel ve tarihî derinliğe dikkat çekti. Mesten, "Burada gençlerimizi dinledikçe geleceğe dair umutlarımız arttı. Türkçe sadece bir iletişim dili değil; tarihin ve Türk-Islam medeniyetinin dili, şahların, sultanların dili, Türkçe gönül dili." ifadelerini kullandı.

Programda Telve Dergisi adına Almanya'dan Furkan Uzun, Bağlar Dergisi adına Sırbistan'dan Sara Muliç ve Her Boydan Dergisi adına Nijerya'dan Ali Fahd konuşmalarını gerçekleştirdi. Kırım'dan Uriie Seitumerova, Yunanistan'dan Esra Belço, Almanya'dan Yasemin Kelkit program katılımcılarına şiir dinletisi sundu.

YTB Bir Dünya Edebiyat Ödülleri yarışması sonucu dört farklı kategoride dereceye girerek ödül almaya hak kazanan yazarlara ödülleri takdim edildi.

"YTB Bir Dünya Edebiyat Ödülleri" yarışması ödül töreni, çekilen aile fotoğrafıyla sona erdi.

İletişim Başkanı Duran: Sudan'da acil bir şeyler yapılması gerekiyor

İletişim Başkanı Burhanettin Duran, «Katliamların, tecavüzlerin, saldırıların yanı sıra salgın hastalıkların da söz konusu olduğu Sudan'da acil bir şeyler yapılması gerekiyor» dedi.

İletişim Başkanlığı tarafından «Afrika'nın Kalbinde Süregelen Çatışma Sudan'da Barış Arayışı Paneli» düzenlendi.

Panelin açılışında konuşan Duran, içinde bulunduğumuz çağın çok farklı ölçekte kaotik unsurlarla iç içe olduğunu belirterek, her geçen gün, dünyanın farklı köşelerinde yaşanan acıların, herkesi ortak bir vicdanda buluşturacak evrensel bir sorumluluğa çağırdığını ifade etti.

Dünyadaki çatışmalara karşı insani sorumluluk duyulması gerektiğini dile getiren Duran, panelde, dünyanın büyük

bir yarasına dönüşen ve acil çözüme ihtiyaç duyulan Sudan'daki krizin nasıl çözülebileceğine odaklanacaklarını söyledi.

Türkiye'nin Afrika politikasına değinen Duran, Türkiye'nin Sudan'a gösterdiği ilginin aslında temelde kardeşlik ve tarihi bağlarla alakalı olduğu kadar Türkiye'nin yürüttüğü Afrika politikasıyla da yakından ilgili olduğuna işaret etti.

«Türkiye-Afrika ilişkileri son 20 yılda kayda değer bir ivme kazandı»

Duran, Türkiye-Afrika ilişkilerinin son 20 yılda kayda değer bir ivme kazandığını vurgulayarak, «Afrika Açılımı ve Afrika Ortaklık Politikası» olarak adlandırılan bu politikayla Türkiye'nin kıta ülkeleriyle ilişkilerini ve iş birliğini geliştirmeye çalıştığını dile getirdi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, başbakanlık dönemi de dahil olmak üzere 31 Afrika ülkesine 50'den fazla ziyaret düzenlediğini anımsatan Duran, Türkiye'nin, Afrika kıtasında 44 büyükelçiliğinin bulunduğunu ve bu sayıyı 50'ye çıkarmayı hedeflediklerini kaydetti.

Türkiye'de ise 38 Afrika ülkesinin büyükelçiliğinin bulunduğunu ve bu güçlü bağların, Türkiye'nin Afrika'ya yaklaşımının temellerine de bakmayı gerektirdiğini belirten Duran, şöyle devam etti:

«Bizim yaklaşımımız, Afrika sorunlarına Afrikalı çözümler ilkesi temelinde kıtanın daha müreffeh, daha gelişmiş ve özgür bir konumda olmasıdır. Bu çerçevede tabii insani yardım konusu ilk akla geliyor. Ancak Türkiye'nin desteği bununla da sınırlı değil. TİKA'nın kıtada 22 ofisi var. Yine 1992-2023 yılları arasında 7 bine yakın projenin TİKA tarafından yapıldığını biliyoruz. Yine 2008-2022 yılları arasında Afrika'daki yardımlarımızın 2,5 milyar ABD dolarını aştığını söyleyebiliriz. 15 binden fazla Afrikalı öğrencinin Türkiye'nin sunmuş olduğu eğitim imkanlarından istifade ettiğini belirtebilirim. Hali hazırda 65 bini aşkın Afrikalı öğrenci Türkiye'de yükseköğrenimine devam ediyor. Türkiye Maarif Vakfının 27 Afrika ülkesinde, okullarıyla yaklaşık 25 bin öğrenciye eğitim verdiğini biliyoruz. THY, 42 Afrika ülkesinde 64 noktaya uçuşlar düzenliyor. Bütün bu çabaların temelinde karşılıklı işbirliği ve kazan kazan ilkesi var. Ticaretimiz her geçen gün artıyor, 2024 yılı sonu itibarıyla 36,6 milyar dolara ulaştı. Bunun 50 milyar dolara çıkması için gayret gösteriyoruz.»

«Türkiye, bu teknolojiyi kardeş ülkelerle paylaşmakta»

Duran, Türkiye'nin Afrika politikasında 4 temel ilke olduğunu belirterek, ilkinin, Afrika ülkelerinin ekonomik kalkınma ve kapasite geliştirmesine katkıda bulunmak olduğunu söyledi.

Gösterdikleri çabaların temelinde ekonomik kalkınmayı ve kapasite geliştirmeyi desteklemek olduğunu kaydeden Duran, «Bir diğeri, Afrika ülkelerinin güvenlik ve istikrarını desteklemek. Bu da savunma sanayi alanında yaptığımız işbirlikleriyle gerçekleşiyor. Malum olduğu üzere savunma sanayi ürünlerinin diğer ülkelerle paylaşımı birçok ülkenin kıskançlıkla

yaklaştığı bir husus iken Türkiye, bu teknolojiyi kardeş ülkelerle paylaşmakta, Afrika'nın terörle mücadelesine katkı vermek için onlara sunmakta gayet açık davranıyor, yakın davranıyor» ifadesini kullandı.

Bunun da kıtadaki bazı ülkelerde terörle mücadelede ne kadar etkili olduğunu yakından gördüklerini aktaran Duran, sözlerini şöyle sürdürdü:

«Üçüncü ilke olarak, Türkiye'nin, Afrika'nın sorunlarına Afrikalı çözümler ilkesi doğrultusunda ve tarafların rızasına istinaden tabii ki Türkiye'ye güven çerçevesinde kolaylaştırıcı ve arabulucu rol üstlenmesidir. Dördüncü ilke, Türkiye'nin bu işbirliklerini sadece ikili düzlemde tutmayıp aynı zamanda Afrika'nın bölgesel örgütleriyle işbirliği yapmasıdır. Bu 4 ilke çerçevesinde, Türkiye'nin farklı bir politikayı, aslına bakarsanız Afrika'daki diğer ülkelere de örnek teşkil edecek şekilde, Afrika'ya yaklaşımı dönüştürecek şekilde bir düzeye getirdiğini söyleyebilirim. Ben buraya bir beşinci faktör eklemek istiyorum, o da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın liderliği.»

Dışişleri Bakan Yardımcılığı döneminde çeşitli Afrika ülkelerine ziyaretlerde bulunduğunu anımsatan Duran, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a kıtada duyulan güveni bu ziyaretlerde bizzat gördüğünü anlattı.

«Dünyadaki en büyük ölçekli yerinden edilme krizi»

Duran, bütün bunların sonucunda Türkiye'nin, Afrika'da çatışmaların çözümüne katkı veren, kalkınmayı destekleyen, güvenliğin temininde rol alan bir ülke durumunda olduğunu ifade etti.

Sudan'daki durumun büyük bir insani trajedi haline geldiğini belirten Duran, «2023'te başlayan iç çatışmalar, acil çözüm gerektiren konuma geldi. Dünya belki Sudan'da ne yaşandığına pek dikkat etmiyor ama Sudan'da büyük bir dram yaşanıyor ve çok sayıda insanın yardıma ihtiyaç duyduğu, yerlerinden edildiği bir süreç yaşanıyor. 2023 Nisan ayında Sudan Silahlı Kuvvetleri ile Hızlı Destek Kuvvetleri arasında başlayan bu çatışma sonucu, bugün 31 milyona yakın kişinin insani yardım ihtiyacı içerisinde olduğu, 9-10 milyona yakın insanın ülke içinde yerinden edildiği ve 3 milyon Sudanlının komşu ülkelerde mülteci durumunda olduğunu görüyoruz.

TÜRK BİRLİĞİ

Bunu dünyadaki en büyük ölçekli yerinden edilme krizi olarak tespit edebiliriz» ifadesine yer verdi.

Milyonlarca Sudanlının hayatının kökten sarsıldığına dikkati çeken Duran, şu değerlendirmede bulundu:

«Benim baktığım yerden, Sudan tarihi zengin kültürel dokusuyla ve Afrika kıtasındaki çok stratejik konumuyla bunları hiç de hak eden bir yerde değil. Bu itibarla, Sudan'ın krizden çıkması savaşın sona ermesi ve Sudan halkının istediği şekilde bir barışın gelmesi gerekiyor. Bizim bu panel çerçevesinde gerçekleştirmeye çalıştığımız şey, Sudan'ı tekrardan dünyanın gündemine getirmek ve orada yaşananların ne kadar acil bir vaziyet etmeyi gerektirdiğini kamuoyumuza önce Türkiye'de, daha sonra da dünyada anlatmaya çalışmaktır. Çünkü Hızlı Destek Kuvvetlerinin ortaya koyduğu çatışmalar, bize oradan gelen haberler insanın kanını donduracak derecede bir vahşeti de yansıtmaktadır. Katliamların, tecavüzlerin, saldırıların yanı sıra salgın hastalıkların da söz konusu olduğu Sudan'da acil bir şeyler yapılması gerekiyor.»

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ), Sudan'daki kolera salgınının 13 eyalete yayıldığını, Çad'daki mülteci kamplarına sıçrama tehlikesi olduğunu duyurduğunu aktaran Duran, Sudan'daki durumun sadece o ülkeyi ilgilendirmedigine, komşu ülkelerin de çeşitli riskler altında olduğuna işaret etti.

«Sudan'da istikrar sağlanmadan Kızıldeniz ve Afrika boynuzunda güvenliğin sağlanamayacağı açıktır»

Burhanettin Duran, şu görüşleri paylaştı:

«Bütün bunlar hem Sudan'ın kendi iç çatışmasındaki yıkıcılığı hem de ekonomik anlamda da insani kayıplar anlamında da büyük birmaliyet üreten çatışmanın artık sona ermesi gerektiğini gösteriyor. Kızıldeniz'e kıyısı olan Sudan'daki istikrarsızlık, küresel deniz ticareti açısından hayati öneme sahip bu koridorda uluslararası açıdan da seyrüsefer güvenliği açısından da ciddi bir tehdit olarak görülüyor. Böyle baktığımızda Sudan'daki istikrar sağlanmadan Kızıldeniz ve Afrika boynuzunda

güvenliğin sağlanamayacağı açıktır. Böyle baktığımızda hem Arap dünyası açısından hem Batı ülkeleri hem de dünyanın diğer aktörleri açısından burada bir mücadelenin gerçekleştiğini ve bu mücadelenin aslında Sudan halkına zarar veren bir noktaya geldiğini ve bu olaya müdahil olan ülkelerin oturarak bu meselenin çözümünde istikrar sağlayıcı, barış getirici bir konumda olmaları gerekiyor. Çatışmanın büyümesine değil sona ermesine katkı verilmesi gerekiyor.»

Sudan'daki çatışmanın devam etmesinden kaynaklı Sahil Bölgesi'ndeki terör örgütlerinin burayı kendilerine münbit alan gördüklerini ifade eden Duran, bunun sembolik bir tehdit olmadığına, ciddi bir risk olduğuna dikkati çekti.

Sudan'da özellikle son 2 yılda yaşananların, uluslararası sistemin çatışmaları ve krizleri çözmedeki yetersizliğini tekraren gösterdiğini vurgulayan Duran, «Farklı coğrafyaların sorunlarının da belki yansıması olarak, Afrika'nın birçok ülkesinde hala çatışmalar var ve Sudan da bunların tam ortasında yer alıyor. Ülkemiz, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde Sudan meselesinde sesini yükseltmektedir. Farkındaysanız bu konuyu Cumhurbaşkanımızdan daha fazla gündeme getiren başka bir lider yok. Bu tabii ki Cumhurbaşkanımızın dünyanın krizlerinde aldığı rolle, bu krizlerin çözümüne katkı verme çabasıyla çok yakından alakalı. Yine Afrika üzerinden baktığımızda Etiyopya ile Somali arasında çatışmaya varacak olan sorunda yer alarak arabuluculuk ortaya koymuş olması ve bunun bir anlaşmayla sonuçlanması, Cumhurbaşkanımızın liderliğinin arabuluculuk alanında gösterdiği örneklerden birisidir» ifadesini kullandı.

«Sudan'da yaşanan insani felaket dayanılmaz ölçekte»

Duran, Sudan'daki meselenin karmaşık olduğunun farkında olduklarını belirterek, «Çözümün gelmesi o kadar kolay değil. Ancak burada bir iradenin ortaya çıkması, konuya müdahil olan ülkelerin ve buna katkı verecek olan ülkelerin bir araya gelerek Sudan'da barışı elde etmeye çabalamasının gerektiğini düşünüyoruz. Böyle baktığımızda Türkiye, bu süreçlerde rol almaktadır ve elinden gelen çabayı da göstermektedir. Sudan'da yaşanan insani felaketin artık dayanılmaz ölçekte olduğunun, daha artarak

uluslararası kamuoyuyla paylaşılması gerekir» diye konuştu.

Rusya-Ukrayna Savaşı ve Gazze’de yaşananların çok önemli krizler olduğunu ve dünyanın dikkatinin buralarda olduğunu dile getiren Duran, Sudan’da da hiç de sessiz olmayan bir insani dram yaşandığını ve yapılması gereken çok şey olduğunu kaydetti.

Türkiye’nin, Sudan’da kalıcı barışın tesisi amacıyla başta Egemenlik Konseyi olmak üzere bütün muhataplarla temaslarda bulunduğunu ve uluslararası barış çabalarına katkı sunmaya devam ettiğini belirten Duran, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın, nisan ayında gerçekleşen Antalya Diplomasi Forumu’nda, Sudan Egemenlik Konseyi Başkanı Abdulfettah el-Burhan ile bir araya geldiğini, Sudan’ın toprak bütünlüğünün ve egemenliğinin korunmasının Türkiye için önemine dikkati çektiğini hatırlattı.

Duran, Türkiye’nin Sudan’daki diplomatik varlığının, Sudan’ın birlik beraberliğine yönelik yaptıkları diğer gayretlerin, Sudan halkının yanında olma iradesinin tezahürleri olduğunu ifade ederek, Dışişleri Bakanlığı yetkililerine ve ülkedeki büyükelçilik çalışanlarına teşekkür etti.

Sudan’a yardımlar konusunda yapılması gereken çok şey olduğuna dikkati çeken Duran, Türkiye’nin, Sudan’a en fazla yardım gönderen ülkelerin başında geldiğini anımsattı.

«Sudan halkının çılgılığını duyurmak ve barış çabasına destek vermek için faaliyetlerimizi sürdüreceğiz»

Yakın zamanda Sudan’a yeni bir geminin yönlendirildiğini aktaran Duran, bu yardımların yeterli olmadığını ve devam edeceğini belirtti.

Duran, Sudan’da barışa ulaşmak için çabaları birleştirmek gerektiğine işaret ederek, şunları kaydetti:

«Türkiye açısından baktığımızda silahların susması, halkların rahat etmesi, göç edenlerin evlerine geri dönmeleri ancak bizlerin seslerini yükseltmesiyle olacaktır. Sudan’la ilgili olarak son bir konu da şunu söylemem gerekir. Tabii savaşlar aynı zamanda medyada da gerçekleşiyor. Dezenformasyon meselesi çok kritik bir konu oldu. Sudan savaşını takip ederken

dezenformasyonun, propagandanın ve manipülasyonun ne kadar olumsuz sonuçlar ortaya koyduğunu gördük. Özellikle Hızlı Destek Kuvvetleri kendi anlatısını meşrulaştırmak için bir enformasyon savaşı yürüttü. Bunu da bazı bölge dışı aktörlerin çıkarlarına uygun söylemler düzleminde yaptı. Bu da medya olarak bizim bu konuya ne kadar dikkatli yaklaşmamız gerektiğini gösteriyor. Sağlıklı bilginin alınması, doğru bilginin kamuoyuyla paylaşılması, bu süreci takip etmenin tam da merkezinde yer alıyor. Türk medyasının bu konuda sağlıklı bir tavır ortaya koyduğunu söylemek isterim. Bu çabalarından dolayı da başta TRT, Anadolu Ajansı ve Türk medyasının diğer unsurları olmak üzere medyamıza teşekkür ediyorum. Bizler de İletişim Başkanlığı olarak, Sudan halkının çılgılığını duyurmak ve barış çabasına destek vermek için faaliyetlerimizi sürdüreceğiz.»

Duran, konuşmasını, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın, «Sudan halkı emin olsun, Türkiye onların yanındadır» sözünü hatırlatarak tamamladı.

Panele, Sudan’ın Ankara Büyükelçisi Nadir Yousif Eltayeb, İletişim Başkan Yardımcıları Ferhat Pirinççi ve İlhami Giray Şahin, TRT Genel Müdürü Mehmet Zahid Şobacı, Anadolu Ajansı (AA) Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Yayın Yönetmeni Yusuf Özhan, AA Akademi ve Yayın Koordinatörü Yahya Bostan, TRT Genel Müdür Yardımcıları Mücahid Eker ve Serhat Eroğlu da katıldı.

Aznaurov Sokağında Bir Hatıra Yolculuğu

Azerbaycan'ın Milli Kahramanı Babam Şehit İskender Aznaurov'un adının Bakü'de bir sokağa verilmiş olduğunu ilk duyduğumda, içimde tarifsiz bir gurur doğdu. Ama gerçek duygu, o sokağa ilk adımımı attığım anda başladı. Bir insanın babasına duyduğu sevgiyle, bir toplumun ona gösterdiği saygının aynı yerde buluştuğunu görmek... Bu, kelimelere dökmekte zorlandığım kadar derin bir histi.

Adının yaşadığı sokakta Bakü'nün kalbinde, dimdik duruyordu. Çocukluğumdan beri sadece fotoğraflardan tanıdığım, hikayelerle büyüttüğüm kahraman babam, artık bu şehirde ölümsüzleşmişti. İnsanlar o sokaktan her geçtiğinde onun adını okuyacak, belki kim olduğunu araştırarak, belki de sessizce "Ruhun şad olsun" diyeceklerdi.

Sokağın tabelasına baktığımda, sadece bir isim yazmıyordu orada. Babamın hayatı, emeği, mücadelesi, anıları yazıyordu. Çocukluğumda bize anlattığı hikayeler, varlığıyla öğrettiği değerler, sessiz, çekingen ama güçlü duruşu... Hepsi o tabelanın üzerinde biraz daha anlam bulmuştu. Sanki babam yanımdaymış gibi hissettim.

O sokakta yürürken adımlarımla birlikte gurur, özlem, hüznün ve derin bir minnet duygusu içimde birbirine karıştı. Ama hepsinin üzerinde sıcak bir sahiplenme vardı. O an fark ettim ki babam artık sadece benim babam değil, tüm Azerbaycan halkının hayatına dokunan bir isim haline gelmişti.

Ben Medine... Babam sadece bana değil, bir insan olarak topluma bıraktığı izle onurlanan bir kızım. O sokaktan geçerken babamla aramızdaki bağın zamana yayıldığını, hatırasının daha da büyüdüğünü bir kez daha hissettim. Babamın adını taşıyan sokakta attığım her adım, onun bize bıraktığı en değerli mirası hatırlattı: Dürüst yaşamak, iyilikle iz bırakmak, kalplere

TÜRK BİRLİĞİ

dokunmak... O gün, babamla bir kez daha karşılaştım. Adıma, yürüdüğüm yola ve kalbime dokunan bir hatıra olarak.

Ailece özellikle o sokağı görmek için gitmiştik. Çevreyi sessizce izlerken okuldan çıkan öğrenciler ve öğretmenleri kalabalık halde yanımdan geçti. Onlardan birine fotoğrafımızı çekmesini rica ettik, fakat bizi tanımadıkları için biraz çekinerek bakışlarını kaçırdılar ve “yabancı” olduğumuzu düşünüp yanımdan uzaklaştılar.

Bir süre sonra uzaktan koşuşturma sesleri duyduk. Az önce yanımdan çekingenlikle uzaklaşan aynı öğrenciler, bu kez aceleyle geri döndüler. Yanakları kızarmış, yüzlerinde mahcubiyet ve içten bir pişmanlık vardı. Öğretmenleri nazik bir ses tonuyla onlara, “Bu aile, şehidimiz İskender Aznaurov’un ailesi,” söylediğinde çocukların gözlerindeki şaşkınlık bir anda derin bir saygıya dönüştü.

“Biz sizi yabancı sandık... Çok özür dileriz, lütfen kusura bakmayın,” dediler içtenlikle. O an küçük bir yanlış anlaşılmanın bu kadar sıcak ve samimi bir dönüşle düzelmesine hep birlikte şahit olduk. Ardından gülümsedik, mahcubiyet yerini yakınlığa bıraktı. Onlarla hatıra fotoğrafı çektirdik ve o sokakta yaşadığımız bu küçük ama çok anlamlı an, günün en özel hatırası olarak aklımızda kaldı.

Babam bu dünyadan gitmiş olabilirdi, fakat adıyla, fedakarlığıyla, bıraktığı mirasla hala yaşıyordu. Bu sokak da onun cesaretinin sessiz bir hatırasıydı. Orada dururken sadece bir tabelaya değil, bir ömre, bir kahramanlığa, bize kalan en değerli mirasa bakıyorduk.

Bu özel günde bizleri yalnız bırakmayan, varlıklarıyla güç ve moral veren tüm dostlarımıza ve değerli büyüklerimize teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Başta, her zaman olduğu gibi desteğini yanımda hissettiren DATÜB Genel Başkanı Sayın Ziyatdin Kassanov’a en derin şükranlarımı sunuyorum. Kendilerinin hem ailemize gösterdikleri yakın ilgi hem de babam gibi değerli şehitlerimizin hatırasını yaşatma konusundaki duyarlılığı bizim için büyük bir anlam taşımaktadır.

Aynı şekilde, desteğiyle ve içten ilgisiyle bizleri onurlandıran DATÜB Genel Sekreteri Sayın Fuat Uçar’a gönülden teşekkür ederim. Bu süreçte samimiyeti, duyarlılığı ve varlığı bizlere güç verdi.

Ahıska Gazetesi Baş Editörü Sayın Rövşen İsmayilov’a da, hem medyada

gösterdiği hassasiyet hem de ailemize olan içten ilgisinden dolayı minnettarlığımı ifade etmek isterim. Babamın adını ve hatırasını yaşatmak adına attığı her adım bizler için çok değerlidir.

Ayrıca, gönülden destekleri ve samimi yaklaşımlarıyla yanımda olan DATÜB Azərbaycan Temsilcisi Sayın Halid Halilov’a da teşekkürlerimi sunarım.

Tüm bu kıymetli insanların varlığı, babamın hatırasını yaşatma yolunda yalnız olmadığımızı bir kez daha gösterdi. Ailem ve şahsım adına hepsine içtenlikle teşekkür ediyor, çalışmalarında üstün başarılar diliyorum.

Başta babam olmak üzere, vatan uğruna can veren tüm şehitlerimizin ruhu şad, mekânları cennet olsun.

Medine AZNAVUR
Şehit İskender Aznaurov’un Kızı

ПАМЯТНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ ПО УЛИЦЕ АЗНАУРОВА

Когда я впервые услышала, что в Баку одна из улиц будет носить имя моего отца – Национального героя Азербайджана, шехида Искендера Азнаурова, – в душе возникло чувство огромной гордости. Но настоящий порыв эмоций я ощутила лишь тогда, когда впервые ступила на эту улицу. Видеть, как любовь человека к своему отцу соединяется с уважением, которое ему выражает целый народ...

Это чувство настолько глубокое, что выразить его словами почти невозможно.

Имя моего отца теперь живёт в самом сердце Баку. Герой, которого я с детства знала только по фотографиям и рассказам, стал частью этого города – стал бессмертным. Проходя по этой улице, люди будут видеть его имя, возможно, интересоваться, кто он был, а кто-то, может быть, тихо скажет: «Пусть будет светлой его память».

Когда я смотрела на табличку, я видела не просто написанное имя. Там была вся жизнь моего отца, его труд, его борьба, его память. Истории, которые он рассказывал нам в детстве, ценности, которые прививал своим примером, его скромность, сила, благородство – всё это обрело новый смысл. Мне казалось, что он стоит рядом со мной.

Когда я шла по этой улице, мои шаги словно переплетались с гордостью, тоской, светлой печалью и глубокой благодарностью. Но над всеми этими чувствами стояло одно – тёплое ощущение принадлежности. В тот момент я поняла: мой отец уже не только мой отец. Он стал частью памяти всего азербайджанского народа.

Я – Медина. Дочь человека, который оставил след не только в жизни своей семьи, но и в судьбе общества. Проходя по улице, названной в его честь, я ещё раз почувствовала, как связь между нами простирается сквозь время, а его память становится ещё значимее. Каждый шаг напоминал о самом важном его наследии: жить честно, оставлять после себя добро и прикасаться к сердцам людей. В тот день я как будто снова встретила со своим отцом – в своём имени, в дороге, по которой шла, и в сердце, хранящем его.

Мы приехали всей семьёй специально, чтобы увидеть эту улицу. Пока мы молча смотрели вокруг, из школы вышли ученики вместе с учителем. Мы попросили одного из них сфотографировать нас, но, не зная кто мы, ребята немного смутились, отвели взгляд и, посчитав нас «посторонними», поспешили уйти.

Через некоторое время мы услышали быстрые шаги – те же ученики возвращались к нам. Их лица покраснели, в глазах читались смущение и искреннее сожаление. Учитель тихо сказал им: «Это семья нашего шехида Искендера Азнаурова». И в тот же миг удивление детей сменилось глубоким уважением.

«Мы подумали, что вы чужие... Простите, пожалуйста», – сказали они с чистосердечием. Мы стали свидетелями того, как малень-

кое недоразумение может превратиться в тёплый, искренний момент. Мы улыбнулись, смущение сменилось близостью. Мы сфотографировались, и эта крошечная, но очень значимая сцена стала самым дорогим воспоминанием дня.

Пусть моего отца нет в этой жизни, но его имя, его жертва, его наследие продолжают жить. Эта улица – тихое напоминание о его мужестве. Стоя там, мы смотрели не просто на табличку – мы смотрели на целую жизнь, на героизм, на самое ценное, что он оставил нам.

В этот особенный день я считаю своим долгом поблагодарить всех, кто был рядом с нами, кто поддержал нас своим присутствием, вниманием и добрыми словами. Прежде всего выражаю глубокую благодарность Генеральному председателю DATÜB господину Зиятдину Касанову, который, как всегда, не оставил нас без своей поддержки. Его внимание к нашей семье и его искренняя забота о памяти таких шехидов, как мой отец, имеют для нас огромную ценность.

Также хочу от всего сердца поблагодарить Генерального секретаря DATÜB господина Фуата Учара. Его участие, теплота и поддержка в этот период стали для нас источником силы.

Мою искреннюю благодарность выражаю и главному редактору газеты «Ахыска» господину Ровшану Мамедоглы – за его внимательное отношение к нашей семье и за чуткое отражение памяти моего отца в СМИ. Каждый шаг, направленный на то, чтобы сохранить имя моего отца, имеет для нас огромное значение.

Особую благодарность хочу сказать Представителю DATÜB в Азербайджане господину Халиду Халилову за его искреннюю поддержку и сердечное участие.

Присутствие всех этих достойных людей ещё раз показало нам, что на пути сохранения памяти о моём отце мы не одни. От имени своей семьи и от себя лично благодарю каждого. Желаю успехов и благополучия во всех их трудах.

Да будет светла память моего отца и всех шехидов, отдавших жизнь за Родину. Пусть их место будет в раю.

**Медина АЗНАВУР,
дочь шехида Искендера Азнаурова**

Küresel belirsizliklerin arttığı dönemde Türk Dünyası kararlılığını dünyaya ilan etti

Türk Devletleri Teşkilatı'nın 12. Zirvesi, Türk Dünyası'nın ortak yürüyüşünde tarihi bir sayfa açtı. Türk Devletleri Teşkilatı Genel Sekreteri Büyükelçi Kubanıçbek Ömüraliyev, «Teşkilat, artık göz ardı edilemeyecek bir aktör haline geldi. Teşkilatın girişimleri küresel ölçekte tartışılmakta, incelenmekte ve yakından takip ediliyor» dedi.

TÜRK BİRLİĞİ

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) Genel Sekreteri Büyükelçi Kubanıçbek Ömüraliyev, 7 Ekim'de Azerbaycan'ın Gebele şehrinde "Bölgesel Barış ve Güvenlik" temasıyla gerçekleştirilen Türk Devletleri Teşkilatı'nın (TDT) 12. Zirvesi'ni değerlendirdi.

Zirve'nin Türk Dünyası'nın ortak yürüyüşünde tarihi bir sayfa açığının altını çizen Ömüraliyev'e göre zirve ile birlikte Türk Dünyası'nın en güçlü dayanağının birlik, karşılıklı güven ve ortak vizyondan doğduğu teyit edildi.

Ömüraliyev, «Gebele, TDT'nin bölgesel güvenlik, diyalog ve istişare bakımından giderek daha etkin bir platform haline geldiğini bir kez daha ortaya koydu.» dedi.

«Türk Devletlerinin Stratejik Ortaklık, Ebedi Dostluk ve Kardeşlik Anlaşması»

TDT Genel Sekreteri Büyükelçi Kubanıçbek Ömüraliyev'in değerlendirmeleri şu şekilde:

Zirvede kabul edilen Gebele Bildirisi, içişlerine saygılı, egemenlik ve toprak bütünlüğü ilkelerine sarsılmaz bağlılığımızı teyit ederek, küresel belirsizliklerin arttığı bir dönemde Türk Dünyası'nın kararlılığını dünyaya ilan etti.

Liderler, "Türk Devletlerinin Stratejik Ortaklık, Ebedi Dostluk ve Kardeşlik Anlaşması" üzerindeki çalışmaları hızlandırma kararı alarak siyasi işbirliğini daha güçlü bir kurumsal zemine oturtmayı, barış ve güvenlik alanlarında ortak sorumluluk anlayışını pekiştirmeyi hedefledi.

Zirvede ayrıca, dış ortaklarla etkileşimi derinleştirmeyi amaçlayan "TDT+ Formatı" tesis edilmiştir. Bu yeni çerçeve, Türk Dünyası'nın Birleşmiş Milletler ve İslam İşbirliği Teşkilatı nezdinde gözlemci statüsü elde etme yönündeki ortak vizyonunu destekliyor, Türk devletlerinin uluslararası görünürliğini artıran yeni bir dönemin kapılarını aralıyor.

Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in 2026 yılında ortak askeri tatbikatlar düzenlenmesi yönündeki önerisi ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ortak bir savunma mimarisi oluşturulması çağırısı, güvenlik alanında artan eşgüdümün somut göstergeleri oldu. Aynı zamanda, Macaristan Başbakanı Viktor Orbán'ın "Başkaları savaş konuşurken, biz (TDT) diyalog ve kalıcı barış

için bir aradayız" sözleri, zirvenin ruhuna damgasını vuran bir anlayışı ifade etti.

Ekonomik iş birliğinde yeni bir aşama

Gebele Zirvesi, ekonomik iş birliğinde de yeni bir aşamanın başlangıcını müjdeliyor.

Üye Devletler, Sürdürülebilir Kalkınma için Hizmetler ve Yatırım Kolaylaştırma Anlaşması müzakerelerine resmen başlamış; Kazakistan, Özbekistan ve diğer ülkeler ise Ekonomik İşbirliği Konseyi, Siber Güvenlik Konseyi ve Dijital Yenilikler Merkezi gibi yeni yapılar önererek ekonomik etkileşimi genişletme iradesini ortaya koydu.

Bu adımlar, Türk coğrafyasını ticaret, yenilikçilik ve girişimcilik bakımından bütünleşmiş ve dinamik bir ekonomik alan haline getirme hedefinin bir parçası.

Bu bağlamda, Teşkilatın ilk ortak finansal kurumu olan Türk Yatırım Fonu (TYF) bir kez daha ekonomik entegrasyonun temel taşı olarak öne çıktı.

Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev'in de belirttiği gibi, Fonun tam anlamıyla faaliyete geçmesi; KOBİ'lerin desteklenmesi, yeşil dönüşümün hızlanması ve sanayi iş birliğinin güçlenmesi bakımından büyük ivme kazandıracak.

Dijitalleşme ve teknoloji öne çıktı

Ulaştırma ve bağlantısallık, ortak refahımızın omurgası olmaya devam etmektedir. Türk Devletleri, tüm zorluklara rağmen Zengezur Koridoru, Hazar Geçişli Orta Koridor ve Çin-Kırgızistan-Özbekistan Demiryolu projelerini ilerletme kararlılıklarını teyit etmiştir. Bu stratejik hatlar, coğrafyamızı Asya ile Avrupa arasında enerji, ticaret ve kültür köprüsüne dönüştürecek.

Dijitalleşme ve teknoloji de Zirvenin öne çıkan temalarından biri oldu. Üye Devletler, Dijital Türk Dünyası Konsepti'ne ve 2026 yılında fırlatılması planlanan 12U TDT-SAT

Küp Uydusu projesine desteklerini yinelemiş, Türk Dünyası'nın ortak teknolojik kabiliyetinin ve vizyoner potansiyelinin altını çizdi.

Dünya Kentsel Forumu Türk Dünyası'nda ilk kez gerçekleştirilecek

Gebele Bildirisi, iklim dayanıklılığı ve yeşil finansı da stratejik öncelikler arasına taşıdı.

Liderler, İklim, Yenilik, Yeşil Ekonomi ve Ticaret konulu Bakü Bakanlar Bildirisini onaylayarak, Orta Asya-Azerbaycan Yeşil Enerji Koridoru ve Türk Yeşil Finans Konseyi gibi girişimlere desteklerini beyan etti.

Türk Yeşil Vizyonu doğrultusunda, Teşkilat yenilenebilir enerji, dijital çevre teknolojileri ve sürdürülebilir şehirleşme alanlarındaki iş birliğini güçlendirmeye devam ediyor.

2026 yılı Mayıs ayında Bakü'de düzenlenecek olan 13. Dünya Kentsel Forumu (WUF13), Türk Dünyası'nda ilk kez gerçekleştirilecek olup, TDT Sürdürülebilir Şehirler Forumunun da lansmanına ev sahipliği yapacak. Bu forum, çevre bilincini kalkınmanın merkezine yerleştirerek, Türk Dünyası'nın şehirlerini yeşil dönüşümün öncüleri haline getirmeyi amaçlıyor.

Eğitimde iş birliği artıyor: Eğitim Girişimleri Sekretaryası kurulacak

Liderler, Eğitim Girişimleri Sekretaryası kurulması, Orhun Sürecinin yeniden yapılandırılması ve Türk Dünyası Yükseköğretim Alanı vizyonunun hayata geçirilmesi yönünde kararlar aldı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Ortak Türk Alfabesine yönelik önerisi, kültürel bütünlüğümüzün simgesi olarak güçlü yankı buldu.

Ayrıca, 2027 yılında Üçüncü Türk Dünyası Kültür Forumu'nun düzenlenmesi, Kaşgarlı Mahmud'un doğumunun 950. yıldönümünün kutlanması, Kırgızistan'ın 6. Dünya Göçebe Oyunları'na ev sahipliği yapması ve Türkmenistan'ın Aşkabat'taki kültürel yıldönümü etkinliğine ev sahipliği daveti, ortak mirasımıza duyulan derin saygının ifadesi oldu.

Birleşik Kayak Kartı, Ortak Müze Bileti ve Turk ID gibi projeler, vatandaşların Türk Dünyası içinde daha kolay hareket etmesini sağlayarak çalışmalarımızı günlük yaşama taşımakta; kültürel bütünleşmeyi somut ve hissedilebilir hale getiriyor.

İnsani boyutta ise, Türk Kızılay Ağı ve Gençlik ve Spor Gönüllüleri Platformları aracılığıyla toplumsal dayanışmanın güçlenmesi için çalışmalar yürütülüyor.

Ömüraliyev, zirvenin kalıcı mesajının, Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım-Cömert Tokayev'in Azerbaycanlı şair Bahtiyar Vahabzade'den aktardığı sözün olduğunu ifade etti:

Ömüraliyev, "Bir Türk'ün başka bir Türk'e düşman olmaya hakkı yoktur." cümlesinin, TDT'nin ruhunu en sade haliyle anlattığını belirtti.

«Bugün TDT, artık göz ardı edilemeyecek bir aktör haline gelmiştir.» diyen Ömüraliyev, «Teşkilatın girişimleri küresel ölçekte tartışılmakta, incelenmekte ve yakından takip edilmektedir. Bu durum, Türk Devletlerinin Avrasya'nın jeopolitik, ekonomik ve kültürel dengelerinin şekillenmesinde üstlendiği giderek artan rolün açık göstergesidir» değerlendirmeini yaptı.

TDT'nin bir sonraki Zirvesi 2026 yılında Türkiye'de

Gebele Zirvesi'nin, Türk Devletleri Teşkilatı'nın kapsayıcı, vizyoner ve dayanışmacı bir uluslar topluluğu haline geldiğini kanıtladığını vurgulayan Ömüraliyev, şu ifadeleri kullandı:

Barış, bağlantısallık, savunma, yenilikçilik ve kültürü kucaklayan gündemi; daha güçlü, müreffeh ve kendi potansiyeline güvenen bir Türk Dünyası'nın habercisidir.

Bişkek'ten Gebele'ya uzanan bu kutlu yolculuk, ortak değerler, vizyon ve kader bilincinin yeni bir ifadesidir. Cumhurbaşkanı Tokayev'in de belirttiği üzere, "Türk Dünyası 2040 Vizyonu'nun tam olarak hayata geçirilmesi" hepimizin ortak hedefidir.

TDT, bu hedefe diyalog, stratejik öngörü ve ortak amaç birliğiyle ulaşmaya kararlıdır. Artan bölünmelerle sarsılan dünyada, Türk Devletleri; iş birliği, saygı ve dayanışmanın, barışın en sağlam temelleri olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Türk Devletleri Teşkilatı'nın bir sonraki Olağan Zirvesi 2026 yılında Türkiye'de, Gayriresmî Zirvesi ise Türk Dünyasının manevi başkenti Türkistan'da (Kazakistan) düzenlenecektir. Bu buluşmalar, Gebele ruhunu geleceğe taşıyarak, ortak taahhütlerimizi somut başarılarla dönüştürecektir.

**ГЛОБАЛ БЕЛГІСІЗДІКТІҢ
АРТҚАН КЕЗЕҢІНДЕ ТҮРІК ДҮНИЕСІ
ӨЗ ШЕШІМДІЛІГІН ЖАРИЯЛАДЫ**

Түрік Мемлекеттері Ұйымының 12-ші Шарауы, Түрік Дүниесінің ортақ қадамына тарихи бет ашты. Түрік Мемлекеттері Ұйымы Бас Секретарі, Елші Кубанышбек Өмұралиев, «Ұйым енді көзге ілінбейтін емес, маңызды акторға айналды. Ұйымның бастамалары ғаламдық деңгейде талқыланып, зерттеліп, мұқият бақылануда» деді.

7 Қазан күні Әзербайжанның Гебеле қаласында «Аймақтық Тыныштық және Қауіпсіздік» тақырыбымен өткізілген Түрік Мемлекеттері Ұйымының (ТМҰ) 12-ші Шарасын бағалады.

Өмұралиев, шара Түрік Дүниесінің ортақ қадамында тарихи бет ашқанын атап өтіп, Түрік Дүниесінің ең мықты тірегі — бірлік, өзара сенім және ортақ көзқарастан туатынын растады.

«Гебеле ТМҰ-ның аймақтық қауіпсіздік, диалог және консультация саласында тиімді платформаға айналғанын тағы бір рет көрсетті» деді.

«Түрік Мемлекеттері Стратегиялық Серіктестік, Мәңгі Достық және Туысқандық Келісімі»

ТМҰ Бас Секретарі Елші Кубанышбек Өмұралиевтің бағалауы:

Гебеле декларациясы ішкі істерге құрмет, егемендік және жер тұтастығы принциптеріне берік сенімімізді растады, ғаламдық белгісіздіктің артқан кезеңінде Түрік Дүниесінің шешімділігін әлемге жариялады.

Лидерлер, «Түрік Мемлекеттері Стратегиялық Серіктестік, Мәңгі Достық және Туысқандық Келісімі» бойынша жұмыстарды жеделдетуге шешім қабылдап, саяси ынтымақтастықты мықты институттық негізге орналастыруды, бейбітшілік пен қауіпсіздік салаларында ортақ жауапкершілікті күшейтуді мақсат етті.

Шарада сонымен қатар, сыртқы серіктестермен өзара әрекетті тереңдетуді мақсат тұтқан «ТМҰ+ Фор-

маты» енгізілді. Бұл жаңа шеңбер Түрік Дүниесінің Біріккен Ұлттар Ұйымы мен Ислам Ынтымақтастық Ұйымында бақылаушы мәртебесін алу жөніндегі ортақ көзқарасын қолдайды, Түрік мемлекеттерінің халықаралық көрінуін арттыратын жаңа кезеңнің есігін ашады.

Әзербайжан Президенті Илхам Әлиевтің 2026 жылы бірлескен әскери жаттығулар өткізу ұсынысы мен Түркия Президенті Режеп Тайып Ердоғанның ортақ қорғаныс архитектурасын құру шақыруы, қауіпсіздік саласында артқан үйлестірудің нақты көрсеткіші болды. Сонымен қатар, Венгрия Премьер-Министрі Виктор Орбанның «Басқалар соғыс туралы сөйлескенде, біз (ТМҰ) диалог пен тұрақты бейбітшілік үшін біргеміз» деген сөзі шараның рухын білдіретін түсінікті көрсетті.

Экономикалық Ынтымақтастықта жаңа кезең

Гебеле Шарасы экономикалық ынтымақтастықта жаңа кезеңнің бастамасын білдіреді.

Мүше мемлекеттер, Тұрақты Даму үшін Қызметтер мен Инвестицияларды Жеңілдету Келісімі бойынша ресми келіссөздерді бастады; Қазақстан, Өзбекстан және басқа мемлекеттер Экономикалық Ынтымақтастық Кеңесі, Кибер Қауіпсіздік Кеңесі және Сандық Жаңалықтар Орталығы сияқты жаңа құрылымдарды ұсынып, экономикалық өзара әрекетті кеңейтуге ниет білдірді.

Бұл қадамдар Түрік географиясын сауда, инновация және кәсіпкерлік тұрғысынан біріктірілген және

TÜRK BİRLİĞİ

динамикaлық экономикалық аймаққа айналдыру мақсатының бір бөлігі.

Түрік Инвестициялық Қоры (ТИҚ) бір реттік экономикалық интеграцияның негізгі тірегі ретінде көрінді. Өзбекстан Президенті Шавкат Мирзияев айтқандай, Қордың толық жұмысқа қосылуы КШБ қолдауын, жасыл трансформацияны жеделдету және өнеркәсіптік ынтымақтастықты күшейту тұрғысынан үлкен серпін береді.

Сандық трансформация және технология

Көлік және байланыстылық — ортақ әл-ауқаттың омыртқасы болып қала береді. Түрік Мемлекеттері Зеңгезур Коридоры, Хазар арқылы Орта Коридор және Қытай—Қырғызстан—Өзбекстан

теміржол жобаларын алға жылжытуға шешімдерін растады. Бұл стратегиялық желілер географиямызды Азия мен Еуропа арасында энергия, сауда және мәдениет көпіріне айналдырады.

Сандық трансформация және технология шараның басты тақырыптарының бірі болды. Мүше мемлекеттер Сандық Түрік Дүниесі Концепциясына және 2026 жылы ұшыру жоспарланған 12U TDT-SAT Куб Спутнигі жобасына қолдауын қайтадан білдірді, Түрік Дүниесінің ортақ технологиялық мүмкіндігі мен стратегиялық әлеуетін атап көрсетті.

Дүниежүзілік Қалалық Форум Түрік Дүниесінде бірінші рет өтеді

Гебеле декларациясы климатқа төзімділік пен жасыл қаржыны стратегиялық басымдыққа қосты.

Лидерлер «Климат, Инновация, Жасыл

Экономика және Сауда» тақырыбындағы Баку министрлер декларациясын мақұлдап, Орта Азия—Әзербайжан Жасыл Энергия Коридоры және Түрік Жасыл Қаржы Кеңесі сияқты бастамаларды қолдады.

Білім және мәдениет саласында ынтымақтастық

2026 жылы мамырда Бакуде өтетін 13-ші Дүниежүзілік Қалалық Форум (WUF13) Түрік Дүниесінде бірінші рет өтеді, ТМҰ Тұрақты Қалалар Форумы да осы шараның аясында іске қосылады.

Лидерлер Білім Іс-шаралары Секретариатын құру, Орхон Процесін жаңарту және Түрік Дүниесі Жоғары білім аймағы идеясын жүзеге асыруға шешім қабылдады. Ердоғанның Ортақ Түрік Әліпбиі ұсынысы мәдени бірлігіміздің символы ретінде қолдау тапты.

Сонымен қатар, 2027 жылы Үшінші Түрік Дүниесі Мәдени Форумы, Қашғарлы Мұхаммедтің 950 жылдық мерейтойы, Қырғызстанның 6-шы Дүниежүзілік Көшпенді Ойындарына және Түркіменстанның Ашхабадтағы мәдени жылдық шарасына қатысу шақыруы ортақ мұраға терең құрметтің көрінісі болды.

Түрік Дүниесінде халыққа қолжетімділік

Біріктірілген Шаңғы картасы, Ортақ Музей билеті және Turk ID сияқты жобалар азаматтардың Түрік Дүниесінде еркін қозғалуы мен мәдени бірлікті нақты және сезілетін түрде іске асыруға мүмкіндік береді.

Адамгершілік саласында Түрік Қызыл Ай желісі және Жастар мен Спорт еріктілер платформалары арқылы қоғамдық қолдауды күшейту жұмыстары жүргізілуде.

Өмүралиев, шараның негізгі хабарламасы Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Әзербайжан ақыны Бахтияр Вахабзадеден сөзін келтіре отырып: «Бір түрік басқа түрікке жау болуға құқылы емес» деді, бұл ТМҰ рухын қарапайым әрі нақты көрсетті.

«Бүгін ТМҰ енді көзге ілінбейтін емес, маңызды акторға айналды» деп

Өмүралиев, «Ұйымның бастамалары ғаламдық деңгейде талқыланып, зерттеліп, мұқият бақылануда. Бұл Түрік Мемлекеттерінің Еуразияның геосаяси, экономикалық және мәдени тепе-теңдіктерінде артып келе жатқан рөлінің айқын дәлелі» деді.

ТМҰ-ның келесі Шарауы 2026 жылы Түркияда өтеді

Гебеле Шарасы ТМҰ-ның қамтушы, стратегиялық және бірліктегі ұлттар қауымдастығына айналғанын дәлелдеді.

Бейбітшілік, байланыстылық, қорғаныс, инновация және мәдениетті қамтитын күн тәртібі; мықты, гүлденген және өз әлеуетіне сенімді Түрік Дүниесінің белгісі.

Бішкектен Гебелеге жеткен бұл жол ортақ құндылықтар, көзқарас және тағдыр санасының жаңа көрінісі. Президент Тоқаев айтқандай, «Түрік Дүниесі 2040 Визиясын толық іске асыру» ортақ мақсатымыз.

ТМҰ осы мақсатқа диалог, стратегиялық болжам және ортақ мақсат бірлігі арқылы жетуге шешімді. Артқан бөлшектенушілікке қарамастан, Түрік Мемлекеттері бірлік, құрмет және қолдаудың, бейбітшіліктің ең берік негіздерін тағы бір рет көрсетеді.

ТМҰ-ның келесі ресми Шарасы 2026 жылы Түркияда, бейресми Шарасы Түркістан (Қазақстан) рухани астанасында өтеді. Бұл кездесулер Гебеле рухын болашаққа апарып, ортақ міндеттерімізді нақты жетістіктерге айналдырады.

Türk Dünyası Kadınlar Birliği kuruluyor

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, «Türk dünyası kadınlarının ortak bir platformda buluşmalarına imkan verecek bir oluşum için de çalışmalara başladık. Aile politikalarımızı sınır ötesine taşıyoruz.» dedi.

Türk Dünyası Kadınlar Birliği kuruluyor

Bakan Göktaş, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi (EBYÜ) Prof. Dr. Erdoğan Büyükkasap Kongre ve Kültür Merkezi'nde düzenlenen Kadın ve Aile Sempozyumu'nda yaptığı konuşmada, 24 Kasım Öğretmen Günü'nü kutladı.

Türk dünyasının ortak hafızasını, kadim birikimini ve geleceğini güçlendiren çok kıymetli bir ilim ve istişare temelinde bir arada olduklarını ifade eden Göktaş, sözlerini şöyle sürdürdü:

«Bu sempozyum, toplumsal değişimi, kültürel sürekliliği, aile vizyonunu ve kadınların toplumdaki yerini, farklı bakış açılarıyla ele almaya imkân tanıyor. Kadınların medeniyetimizdeki yeri daima çok müstesna oldu. Tarihimize baktığımızda, kadınların toplumun her döneminde hayatın içinde yer aldığını ve belirleyici roller üstlendiğini görürüz. Dede Korkut destanlarında kadın, aileyi bir arada tutan temel kişidir. Yine eski Türk devletlerinde kadınlar önemli görev ve yetkiler üstlenir. Gerektiğinde bir asker gibi savaşır, gerektiğinde devlet yönetimine yön veren akli ortaya koyar. Türk töresinde, kadın ve erkek eşit haklara sahiptir. Bu köklü anlayış, yüzyıllar boyunca varlığını sürdürür. Osmanlı'da kadınlar kurdukları vakıflarla eğitimi, hayır işlerini ve toplumsal düzeni şekillendirdi. Cumhuriyet döneminde ise hayatın tüm alanlarında daha görünür olarak toplumsal ilerlemenin taşıyıcısı haline geldi. Tomris Hatun, Terken Hatun, Fatma Bacı, Gevher Nesibe, Nene Hatun, Safiye Ali, Alev Alatlı... daha nice öncü kadın bu kadim birikimi çağının şartlarını aşan bir cesaret, hikmet ve üretkenlikle bugüne taşımayı başardı.»

«Kadınlar ekonomide, siyasette, sosyal hayatta daha görünür ve daha etkin oldu»

Göktaş, her bir kadının değerleri geleceğe taşıdığını vurgulayarak, bu yüzden kadınların her alanda güçlü olmasının, tarihin yüklediği ortak bir sorumluluk ve geleceğe dair en büyük güvence olduğunu aktardı.

Bu anlayışın, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu güçlü vizyonla daha da somut bir zemine kavuştuğunu söyleyen Göktaş, «Bu vizyon doğrultusunda eğitimden sağlığa, bilimden teknolojiye kadar her alanda kadınları güçlendiren kapsamlı politikalar hayat buldu. Kadınlar ekonomide, siyasette, sosyal hayatta daha görünür ve daha etkin oldu. Attığımız kararlı adımlarla kadın-erkek fırsat eşitliğini daha da büyüttük. Sayın Cumhurbaşkanımızın kararlı liderliğiyle bugün Türkiye, kadını kalkınmanın merkezine alan bir devlet aklıyla yoluna devam ediyor. Bizler de Bakanlık olarak, bu vizyonu somut politikalara dönüştürmek için çalışmalarımızı aralıksız sürdürüyoruz. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planımız bu kararlılığın sahadaki en güçlü yansımasıdır.» diye konuştu.

Eğitimden istihdama, girişimcilikten karar alma mekanizmalarına kadar pek çok alanda projeleri hayata geçirdiklerini anlatan Göktaş, şöyle devam etti:

«8 Mart'ta yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile oluşturduğumuz koordinasyon kurullarıyla bu süreci yerelde daha kapsayıcı biçimde yürütüyoruz. Çünkü biliyoruz ki kadının güçlendiği her adım, aileyi de sağlamlaştırıyor. Aile güçlendikçe toplumun huzuru, birliği ve yarınları olan

TÜRK BİRLİĞİ

güveni artırıyor. Modern dünyanın hızlı dönüşümü, kadın ve aile politikalarının, bir medeniyet, bir güvenlik meselesi olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Bu anlamda, dijitalleşmeden demografik değişimlere, küreselleşmeden sosyal dönüşüme kadar pek çok başlık, kadını ve aileyi merkeze alan bütüncül politikaları zorunlu kılıyor. Sayın Cumhurbaşkanımızın takdirleriyle ilan ettiğimiz 2025 Aile Yılı'nın temelinde işte bu anlayış vardır. Çünkü, aileyi ve dinamik nüfus yapısını etkileyen pek çok kırılma bugünkü karşı karşıyayız.»

«Böyle devam ederse 5 yılda ilkokul çağındaki çocuk sayısı 900 bin azalacak»

Bakan Göktaş, modern dünyanın dayattığı hız ve tüketim kültürünün, bugün en çok aileyi hedef aldığını belirterek, «Artan yalnızlık ve bireyselleşme, aile bağlarını zayıflatıyor. Anne-baba rolleri belirsizleşiyor. Dijital çağın kontrolsüz akışı, özellikle çocuklarımız için yeni bağımlılık türlerini ve ciddi güvenlik risklerini beraberinde getiriyor. Aynı zamanda, küresel ölçekte yayılan cinsiyetsizleştirme baskıları, çocukların kimlik gelişimini hedef alan ayrı bir tehdit alanı oluşturuyor. Doğurganlık oranlarındaki düşüş, nüfusun yaşlanma eğilimi uzun vadeli demografik riskleri büyütüyor. Günümüzde ortalama hane halkı büyüklüğü 3,11'e gerilemiş durumda. Hanelerin yüzde 57'sinde çocuk yok, 18 yaş altında çocuk yok. Şayet bu şekilde devam edersek, TÜİK projeksiyonlarına göre, önümüzdeki 5 yılda ilkokul çağındaki çocuk sayısı 900 bin azalacak.» değerlendirmesinde bulundu.

Bu nedenle Aile Yılı kapsamında tüm bireyleriyle aileyi ve demografik yapıyı güçlendirecek bütüncül sosyal politikalara hız kazandırdıklarını bildiren Göktaş, şunları söyledi:

«Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı, bu çabamızın stratejik çerçevesini oluşturdu. Eylem planında yer alan hedefler doğrultusunda, kurumsal yapımızı güçlendirdik. Cumhurbaşkanı Yardımcımızın başkanlığında oluşturduğumuz Nüfus Politikaları Kurulu ile uzun vadeli ve sürdürülebilir demografik stratejiler geliştiriyoruz. Aile Enstitüsü ile aile ve

demografi alanlarında bilimsel temelli politika süreçlerini yürütüyoruz. Tüm bu çalışmalar bize gösterdi ki aileyi güçlendirmenin yolu toplumun tüm kesimlerini aynı hedef etrafında buluşturan kapsamlı bir seferberlikten geçiyor. Bu kapsamda 81 ilimizde 15 binden fazla etkinlik düzenledik. 1.926 kurumla işbirliği yaptık. Finansal destekler, eğitim programları, kültürel faaliyetler, dijital dönüşüm projeleri gibi pek çok alanda aileyi güçlendiren projeleri hayata geçirdik. Evlenecek gençlere ve çocuk sahibi olmak isteyen ailelere sunduğumuz destekler ile özel indirim avantajları, bu çalışmaların bir kısmıdır. Danışmanlık hizmetlerinde başlattığımız ihtisaslaşma süreci ve çevrim içi danışmanlık uygulamaları da bu kapsayıcı yaklaşımın diğer tamamlayıcı unsurlarıdır. Diğer yandan sosyal risk haritalarımız sayesinde, ihtiyaçları erken dönemde tespit ederek koruyucu ve önleyici hizmetleri sahada daha hızlı ve etkin biçimde sunuyoruz.»

«Aile politikalarımızı sınır ötesine taşıyoruz»

Tüm aile bireylerini kapsayan bu politikalarla aileyi, sağlıklı, güçlü ve geleceğe güvenle bakan bir toplum temeli haline getirdiklerine işaret eden Göktaş, şunları dile getirdi:

«Ayrıca yürüttüğümüz aile diplomasisi ile aile politikalarımızı sınır ötesine taşıyoruz. Bu kapsamda Türk Devletler Teşkilatı çatısı altında, ilk kez Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlar Toplantısı'na ev sahipliği yaparak bu alanda bölgesel bir mekanizma oluşturduk. Bu yıl Haziran'da, Bakü'de, ikincisini gerçekleştirdiğimiz toplantı, Türk dünyasının, aile ve kadın politikalarında aynı değerler etrafında buluştuğunu, güçlü bir birlik ruhu taşıdığını açıkça ortaya koydu. Aile odaklı işbirliğimizin yanı sıra, Türk dünyası kadınlarının ortak bir platformda buluşmalarına imkan verecek bir oluşum için de çalışmalarabashladık. Kadınların her alanda güçlenmesine katkı sağlayacak bu yeni yapı ile bilgi ve tecrübelerimizi paylaşacak, ortak değerlerimiz doğrultusunda güç birliği yapacak ve kardeş coğrafyalarla bağlarımızı daha da sağlamlaştıracacağız. Sayın Başbakanımız, (Binali Yıldırım) Türk dünyasında bu ortak yürüyüşün en önemli rehberlerinden biridir. Türk Devletleri

Teşkilatı Aksakallar Konseyi'nin ilk başkanı olarak, ülkelerimiz arasındaki kadim istişare geleneğinin çağdaş temsilciliğini yürütüyor. İstanbul'daki zirveyle yapısı güçlendirilen bu Konseyin, Türk dünyasının, sosyal politikalar alanında daha güçlü adımlar atmasına imkan sağlayacağına inanıyoruz.»

Göktaş, Türkiye olarak aynı tarihi ve kültürü paylaşan, aynı kökten beslenen Türk devletlerini büyük bir 'Aile Meclisi' olarak gördüklerini vurgulayarak, «Tüm bu adımlarla, aile dostu bir ekosistemi Türk dünyasının geleceğine yön veren stratejik bir ortak payda haline getirebiliriz. Bu doğrultuda 'Aile ve Nüfus 10 Yılı'nı, sadece Türkiye'nin değil kadim bağlarla birbirine bağlı tüm kardeş ülkelerin geleceğine yön verecek ortak bir yol haritasına dönüştürebiliriz. Kadınları hayatın her alanında desteklemek demek, aileyi güçlendirmek ve geleceğimizi sağlam temeller üzerinde yükseltmek demektir. Her iki alanda da yürüttüğümüz politikalar, toplumun bütününe kapsayan güçlü bir sosyal mimarinin inşasına hizmet ediyor.

Bu nedenle toplumsal değişim süreçlerini iyi yönetmek durumundayız. Bu uluslararası sempozyumun, tam da bu açıdan büyük bir fırsat olduğuna inanıyorum. Sunulacak her bildiri, aynı zamanda, Türk dünyasında kadın ve aile konularında hepimize yeni ufuklar açacak. Her bir akademisyenimiz, ortak tarihimizin taşıdığı hikmetle, modern dünyanın imkanlarını bir araya getiren somut çözümler sunacak. Bu sempozyumun çıktıları hem ulusal politikalarımıza hem de uluslararası işbirliklerimize önemli katkılar sunacak.» ifadesini kullandı.

81 Yıllık Hasret: Ahıskalı Türklerin BM'de Yankılanan Çığlığı

DATÜB Heyeti, Cenevre’de Tarihi Bir Çağrı Yaptı

Bir tren vagonunun karanlığında başlayan yolculuk... Arkasında bırakılan toprak, evler, hatıralar... 1944’te Ahıska Türkleri bir gecede yurtlarından koparıldı. 126 bin insan, bilinmez bir geleceğe doğru sürüldü; 17 bin can, bu yolculuğun soğuk ve açlık dolu gecelerinde kayboldu.

Bugün, 81 yıl sonra, bu acı hâlâ canlı. Ahıska Türkleri hâlâ dünyanın farklı köşelerinde dağınık bir şekilde yaşıyor. Birçoğu vatandaşlık hakkından yoksun, kimliksiz çocuklar var, temel hizmetlere erişim hâlâ sınırlı. Ama bütün bu zorluklara rağmen, Ahıska Türkleri bulundukları ülkelerde çalışıyor, üretiyor, kültürlerini yaşıyor ve toplumlara değer katıyor. Onların hikâyesi, çeşitliliğin bir tehdit değil, bir zenginlik olduğunu kanıtlıyor.

BM’de DATÜB’ün Güçlü Mesajı

İsviçre’nin Cenevre kentinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Azınlık Sorunları Forumu’nun 18. Oturumu, bu sesi dünyaya duyurdu. DATÜB Avrupa Temsilcisi Büşra

Meryem Özkoşar ve DATÜB Vatana Dönüş Komisyonu Başkan Yardımcısı Burhan Özkoşar toplantılara katıldı. Forumda söz alan Büşra Özkoşar, Ahıska Türklerinin tarihsel sürgününü, günümüzde karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini içeren etkili bir konuşma yaptı.

Üç temel çağrı BM kürsüsünden yükseldi:

- Vatansızlığı bitirin, yasal statü ve kamu hizmetlerine erişimi garanti altına alın.
- Ahıska Türklerinin ekonomik, sosyal ve kültürel katkılarını görün, değer verin.
- Gönüllü dönüş süreçlerinde ve kurumsal takip mekanizmalarında bizleri dinleyin, katılımımızı sağlayın.

DATÜB’ün mesajı netti:

“Sürgün tarihini uzlaşma yoluna dönüştürmek, 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 10 ve 16 ile uyumlu bir insan hakları sorumluluğudur.”

Bir Halkın Umudu

Bu çağrı, yalnızca Ahıskalı Türkler için değil, dünya genelinde yerinden

TÜRK BİRLİĞİ

edilmiş tüm topluluklar için bir umut ışığı niteliğinde. Ahıska Türklerinin hikâyesi, bir halkın kimliğini koruma mücadelesi, adalet arayışı ve vatan özlemiyle dolu. Ve bugün, BM kürsüsünden yükselen bu ses, tarihin karanlık sayfalarını aydınlatma yolunda atılmış güçlü bir adımdır

o (Not: 1944 sürgününden siyah-beyaz tren vagonu fotoğrafı ve Ahıska'dan da bir fotoğraf ekleyerek duygusal hale getirebilirsin)

KONUŞMA METNİN İNGİLİZCE ORJİNALİ:

Speech – 18th Session of the Forum on Minority Issues (UN Geneva) – in English

Thank you, Madame Chair,

DATÜB – The World Union of Ahıska Turks.

I speak today on behalf of the Ahıska Turks, also known as Meskhetian Turks in Georgia. In 1944, more than 126.000 Turks were exiled from the Ahıska (Akhalsikhe) region in Georgia to Central Asia, resulting in the tragic loss of approximately 17.000 lives. For 81 years, our people have lived dispersed, often without citizenship, facing hardship and exclusion.

Despite these challenges, the Ahıska Turks actively contribute to the societies in which they live—through work, culture, education, and civic engagement. Their experience shows that diversity is a strength, not a threat.

We welcome Georgia's commitments to support a voluntary and dignified return, but it is essential to note that many Ahıska Turks still live without legal status, some children lack identity documents, and access to essential services remains limited.

We offer three recommendations:

1. Guarantee legal status and access to public services to eliminate statelessness.
2. Recognize and value the contributions of the Ahıska Turks to economic, social, and cultural life.
3. Ensure our meaningful participation in return processes and institutional follow-up.

Our request is simple: to transform a history of exile into a path of reconciliation, in line with the 2030 Agenda and Sustainable Development Goals 10 and 16.

Thank you for your attention.

DATÜB BİRLEŞMİŞ MİLLETLERDE AHISKALI TÜRKLERİN SESİ OLDU

81 Yıllık Sessiz Çığlık: BM'de Yankılanan Adalet Talebi

İsviçre'nin Cenevre kentinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Azınlık Sorunları Forumu'nun 18. Hazırlık Toplantısı, 81 yıldır süren bir dramı yeniden dünya gündemine taşıdı. DATÜB heyetinden Avrupa Temsilcisi Büşra Meryem Özkoşar ve DATÜB Vatana Dönüş Komisyonu Başkan Yardımcısı Burhan Özkoşar, forum hazırlık toplantılarına katılarak Ahıska Türklerinin sesi oldu.

Organizasyonu BM Azınlık Sorunları Özel Raportörü Nicolas Lavret tarafından yapılan toplantıda söz alan Büşra Meryem Özkoşar, kürsüde yaptığı tarihi konuşmada Ahıska Türklerinin yaşadığı sürgünleri, günümüzdeki sorunlarını ve çözüm önerilerini dile getirdi.

Bir Halkın Dramı: 1944'ten Bugüne

14 Kasım 1944'te, Sovyet rejimi tarafından 126 binden fazla Ahıskalı Türk, Gürcistan'ın Ahıska bölgesinden bir gecede tren vagonlarına doldurularak Orta Asya'ya sürgün edildi. Bu insanlık dışı yolculukta yaklaşık 17 bin masum insan hayatını kaybetti.

Ancak acı burada bitmedi. 1989'da ikinci, 2004'te üçüncü bir sürgün yaşandı; çoğu kez kimlik belgelerinin eksikliği nedeniyle. Bugün Ahıska Türkleri 10'dan fazla ülkede dağınık, hâlâ vatandaşlık hakkından yoksun, idari güvencesizlik ve görünmezlik içinde yaşam mücadelesi veriyor.

Gürcistan'ın Taahhüdü ve Gerçekler

1999 yılında, Gürcistan hükümeti dünya kamuoyuna, Ahıska Türklerinin güvenli, gönüllü ve onurlu dönüşünü sağlama sözü verdi. Ancak 26 yıl sonra, bu süreç hâlâ büyük ölçüde tıkanmış durumda:

- Binlerce başvurudan yalnızca çok az aile dönüş statüsü alabildi.

- Aileler parçalandı, insanlar temel hak ve hizmetlerden mahrum bırakılıyor.

81 yıldır, Ahıska Türkleri sadece adalet ve ata topraklarına onurlu dönüş özlemiyle yaşıyor.

BM Kürsüsünden Yükselen Güçlü Mesaj

Konuşmanın sonunda Özkoşar şu sözlerle uluslararası topluma seslendi:

"81 yıldır süren bu sessiz çığlığı gündeme taşımak istiyoruz. Bu sadece Ahıska Türkleri için değil, insanlık için bir sınavdır.

BM’de Azınlık Hakları Gündemi: DATÜB Avrupa Temsilcisi’nden Kritik Sorular

Birleşmiş Milletler Azınlık Sorunları Özel Raportörü Nicolas Lavret’e, DATÜB Avrupa Temsilcisi Büşra Meryem Özkoşar tarafından iki önemli soru yöneltildi. Özkoşar, 81 yıldır süren insani ve tarihi adaletsizliğe dikkat çekerek uluslararası toplumun gündemine güçlü bir çağrı yaptı.

Özkoşar'ın soruları şöyle:

1. “Gürcistan ile yapıcı bir diyalog kurarak bu tikanıklığı aşmak ve haklarımızın fiilen uygulanmasını sağlamak için hangi uygulanabilir adımları önerirsiniz?”
2. “Görev alanınız çerçevesinde, bu uzun soluklu insani ve tarihi adaletsizliği çözmek için sizinle nasıl etkin bir işbirliği geliştirebiliriz?”

Özkoşar, konuşmasını şu sözlerle tamamladı:

“81 yıldır süren bu sessiz çığlığı, sizin desteğinizle uluslararası toplumun gündemine güçlü bir şekilde taşımak istiyoruz.”

BM Raportöründen Ahıskalı Türkler için Tavsiyeler: Uluslararası Baskı ve Katılım Şart

Birleşmiş Milletler Azınlık Sorunları Özel Raportörü Nicolas Levrat, Ahıskalı Türklerin karşılaştığı zorluklara çözüm için “Uluslararası baskı, yerel savunma ve topluluk katılımını birleştiren stratejik bir yaklaşım şart” diyen Levrat, Ahıskalı Türkler için kapsamlı bir çözüm önerisi sundu.

Birleşmiş Milletler Azınlık Sorunları Özel Raportörü Nicolas Levrat, Ahıskalı Türklerin durumuna ilişkin yaptığı açıklamada, sorunun “karmaşık ve acil” olduğunu vurguladı. Levrat, çözüm için uluslararası baskı, yerel savunma ve topluluk katılımını birleştiren stratejik bir yaklaşım önerdi.

Levrat'ın öne çıkan değerlendirmeleri:

- AB süreci fırsat olabilir: Gürcistan'ın AB üyelik adaylığının, azınlık hakları için güçlü bir savunma aracı olabileceğini belirten Levrat, “AB'nin insan hakları ve azınlık konularındaki incelemesi değişim için etkili bir mekanizma” dedi.
- Topluluk katılımı kritik: Ahıskalı Türklerin müzakerelerde ve AB ile yapılan anlaşmaların yenilenmesi süreçlerinde aktif rol almasının

hükümet üzerinde baskıyı artıracaklarını ifade etti.

- Uluslararası işbirliği şart: STK'lar ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortaklıkların, farkındalık yaratma ve savunma çabalarını güçlendireceğini vurguladı.
- Alternatif etkileşim yolları: Ülke ziyaretlerindeki sınırlamalara rağmen, sanal danışmanlıklar ve bölgesel atölye çalışmalarının ivmeyi korumak için kullanılabileceğini söyledi.

Levrat'ın genel mesajı:

“Uluslararası baskıyı, yerel savunmayı ve topluluk katılımını birleştiren stratejik bir yaklaşım, Gürcistan'daki Ahıskalı Türklerin karşılaştığı zorlukların çözümü için elverişli bir ortam yaratabilir.”

Arka Plan Bilgisi

Ahıskalı Türkler, 1944 yılında Sovyetler Birliği tarafından Gürcistan'ın Ahıska bölgesinden Orta Asya'ya sürgün edildi. 81 yıldır süren bu zorunlu göçün ardından, Gürcistan'a dönüş süreci hâlâ tamamlanabilmiş değil. BM ve uluslararası kuruluşlar, bu tarihi adaletsizliğin çözümü için çeşitli girişimlerde bulunuyor.

Fotoğraf Altı:

BM Azınlık sorunları Forumuna katılan DATÜB Avrupa Temsilciliği koordinatörü ve Vatana Dönüş komisyonu başkan yardımcısı Burhan Özkoşar ile Avrupa Temsilcisi Büşra Meryem Özkoşar Birleşmiş Milletler Azınlık Sorunları Özel raportörü Nicolas Levrat ile (Ortada) görüşme yaptı.

TİKA, Kazakistan'da Ahıskalı Türklerin Hafızasını Yaşatacak Kültür Merkezi Kurdu

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Ahıskalı Türklerin sesi olma misyonunu 25 yıldır sürdüren Ahıska Gazetesi ve Türk Birliği Dergisi'ne arşiv salonu ve kütüphane kazandırdı.

Ahıska Gazetesi merkezinde kurulan bu özel mekan, Ahıskalı Türklerin tarihini, mücadelesini ve kültürel mirasını gelecek nesillere aktarmayı,; araştırmacılar, öğrenciler ve gençler için kalıcı bir bilgi kaynağı oluşturmayı hedefliyor.

Proje kapsamında Ahıska Gazetesi'nin 25 yıllık arşivi, Türk Birliği Dergisi'nin tüm sayıları, fotoğraf koleksiyonları, video kayıtları ve önemli belgeler düzenlenerek araştırmacıların erişimine sunuldu. Bu yönüyle proje, yalnızca bir arşiv değil, aynı zamanda Türk dünyasının hafızasını koruyan bir kültür merkezi niteliği taşıyor.

Açılış töreninde konuşan TİKA Kazakistan Koordinatörü Fuat Erdoğan, projenin Ahıskalı Türklerin kimliğini ve tarihini yaşatma açısından büyük bir anlam taşıdığını belirterek "Ahıskalı Türkler, tarih boyunca sürgünlere, acılara ve zorluklara rağmen kimliklerini korumayı başarmış bir millettir. Bugün açılışını yaptığımız bu kütüphane ve arşiv odası, sadece bir bellek merkezi değil, aynı zamanda geçmişimizle bağ kurmamızı sağlayan, geleceğe ışık tutan bir eserdir. Bu projeye katkı sağlayan tüm paydaşlara teşekkür ediyorum." ifadelerini kullandı.

Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) Genel Başkanı Ziyatdin Kasanov ise konuşmasında, TİKA'nın desteğiyle hayata geçirilen bu projenin Türk dünyası içindeki birlik ve dayanışmanın güçlü bir göstergesi olduğunu vurguladı. Kasanov, "Ahıskalı Türkler, dünyanın farklı bölgelerine dağılmış olsalar da gönülleri birdir. Bu kütüphane ve arşiv odası, hem Ahıskalı Türklerin kültürel mirasını yaşatacak hem de Türk dünyasının ortak hafızasına katkı sağlayacaktır. TİKA'nın bu anlamlı projeye verdiği destek, hepimiz için büyük bir gurur kaynağıdır." ifadelerini kullandı.

TİKA'nın katkılarıyla hayata geçirilen Ahıska Arşiv Salonu ve Kütüphanesi, hem gazetecilik mirasının korunmasına hem de Türk dünyasının birlik ve dayanışma ruhunun yaşatılmasına katkı sağlayacak kalıcı bir kültürel merkez olarak faaliyet gösterecek.

TÜRK BİRLİĞİ

**AHISKA Gazetesi 25. Yılında
Gurur Dolu Bir Açılış:
TİKA Desteğiyle Arşiv ve Kütüphane Toplantı
Salonu Hizmete Girdi**

Uluslararası yayın hayatını başarıyla sürdüren AHISKA Gazetesi, 25. kuruluş yıl dönümünü büyük bir gurur ve coşku ile kutladı. Bu anlamlı yıldönümünde, Kazakistan Ahıska Türk Kültür Merkezi'nin bünyesinde yer alan gazete ofisinde, TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı) tarafından hediye edilen donanımlarla oluşturulan Arşiv ve Kütüphane Toplantı Salonunun açılışı gerçekleştirildi.

Açılış törenine TİKA Astana Koordinatörü Sayın Fuat Erdomuş, TİKA Almatı Temsilcisi Sayın G. Esentay, Dünya Ahıskalı Türkler Birliği ve Kazakistan Ahıska Türk Kültür Merkezi Genel Başkanı Sayın Ziyatdin Kassanov, gazete çalışanları, kültür merkezi temsilcileri, bölge büyükleri, vatandaşlar ve gönül dostları katıldı.

Yoğun ilgi gören törende, yıllardır emek ve inançla sürdürülen Ahıska davasının simgesi haline gelen AHISKA Gazetesi'nin 25 yıllık yolculuğuna şükran ve minnet duyguları hâkimdi. Ziyatdin Kassanov: "Bu gazete, bizim hafızamız, kimliğimiz ve geleceğimizdir."

Açılış kurdelesini TİKA temsilcileriyle birlikte kesen Dünya Ahıskalı Türkler Birliği Genel Başkanı Ziyatdin Kassanov, konuşmasında duygu dolu anlar yaşattı: "AHISKA Gazetesi sadece bir yayın organı değil, milletimizin hafızası, birliğimizin sesi, kültürümüzün aynasıdır. 25 yıl boyunca her satırında bir emek, her sayfasında bir fedakârlık vardır. Bugün burada, TİKA'nın desteğiyle açtığımız bu salon, geçmişimizi geleceğe taşıyacak bir köprü olacak. Bu vesileyle, emeği geçen tüm gazetecilerimize,

yazarlarımıza, gönül veren kardeşlerimize en kalbi teşekkürlerimi sunuyorum. Biz Ahıskalı Türkler olarak nerede yaşarsak yaşayalım, dilimizi, kültürümüzü ve kimliğimizi yaşatmaya devam edeceğiz."

Rövşen Mehmetoğlu: "Kalemimizle bir milletin hikâyesini yazdık."

AHISKA Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Rövşen Mehmetoğlu, törende yaptığı konuşmada hem geçmiş hem de geleceğe dair duygusal mesajlar verdi: "Bir çeyrek asır önce küçük bir ofiste başlayan bu yolculuk, bugün uluslararası bir kimliğe kavuştu. 25 yıldır kalemimizle bir milletin hikâyesini yazıyoruz. Nice zorluklara rağmen, inandığımız değerlerden hiç vazgeçmedik. Bugün burada, TİKA'nın destekleriyle açılan bu yeni salon, sadece bir mekân değil, bir vefa nişanıdır. Biz bu salonda geleceğin Ahıska tarihini, kültürünü ve gençliğini şekillendireceğiz. Bu başarı hepimizin başarısıdır."

25. Yıla Özel Madalya Töreni

Etkinliğin sonunda, uzun yıllardır AHISKA Gazetesi'ne emek veren çalışanlara, gönüllülere ve destekçilere "25. Yıl Özel Madalyası" takdim edildi. Bu anlamlı ödül, yıllardır süren özverili çalışmaların sembolü olarak büyük bir gurur kaynağı oldu. Tören, duygu dolu anların ardından hatıra fotoğraflarıyla son buldu. Katılımcılar, birlik ve kardeşlik ruhu içinde 25 yıllık emek dolu bir hikâyeyi kutlamanın mutluluğunu paylaştı. AHISKA Gazetesi, 25 yıldır olduğu gibi bundan sonra da Ahıskalı Türklerin sesi olmaya, kültürel mirası yaşatmaya ve yeni nesillere aktarmaya kararlılıkla devam edecek.

Abay: Kazak halkının vicdanı ve sesi

TÜRK BİRLİĞİ

Kazak Türklerinin büyük şairi, filozofu, eğitimcisi, bestecisi ve Kazak yazılı edebiyatının kurucusudur. 10 Ağustos 1845'te Kazakistan'ın Semey bölgesine bağlı Abay ilçesi, Şıngıstav (Cengizdağ)'da doğmuştur. Babası Kunanbay, dedesi Oskembay, büyükbabası Irgızbay, Tobıktı boyunun önde gelen kişilerinden idiler.

Abay doğduğunda babası Kunanbay 41 yaşındadır. Abay, Kunanbay'ın ikinci hanımı olan Ulcan Hatun'dan doğmuştur. Abay'ın Ulcan Hatun'dan doğan üç kardeşi daha vardır. Bunlar; Tehriberdi (Tamverdi), Iskak (İshak), Ospan (Osman)'dır. Ayrıca Abay'ın tıvey annesi Kimke Hatun'dan doğan Kudayberdi (Hüdaverdi)'nin oğlu Şâkarım Kudayberdilu Kazak Türk edebiyatının büyük kişilerindendir.

Abay'ın gerçek adı İbrahim'dir. Annesi Ulcan Hatun küçük İbrahim'e sürekli Abay diye "Kazak Türkçesinde dikkatli, dikkatli ol demektir" seslenmektedir. Bir süre sonra ise gerçek adı unutulup bunun yerine annesinin koyduğu takma ad söylenir olmuştur. Abay'ın anlamı dikkatlidir. Abay'ın ninesi Zere Hatım doksan yaşına kadar yaşamış, halk edebiyatı eserlerini iyi bilen bir kişidir. Abay'ı çocukluğunda ninesinden dinlediği masal ve destanlar çok etkilemiştir.

On yaşında "Deve Kovanı" adında bir şiir yazan Abay'ı on yedi yaşına geldiğinde babası eğitim alması için Semey'deki Tatar Abdul Cabbar Molla'ya teslim eder. Ardından Ahmet Rıza adlı bir molladan ders alır. Bu okullarda eğitim alırken Abay, din dersleri de alır, Arapça ve Farsça öğrenir. Abay'ın medrese eğitimi üç yıl sürer. Eğitim alırken büyük bir azim ve gayret gösterir. Hocaların anlattıkları dersleri iyi dinleyen Abay, ders dışında sevdiği kitapları okur. Bu dönemlerde Abay, doğu şairlerinin eserlerini, Çağatay Türkçesiyle yazılan masal, kissa ve destanları okur. Bu eserleri

okumakla sınırlı kalmamış, onlarla ilgili eleştiri ve değerlendirmeler de yapmıştır. Nizami, Sâdi, Hoca Hâfız, Nevâi, Fuzuli çok sevdiği şairlerdendir. Abay, üç yıl içinde Arapçayı iyi derecede öğrenemese de Farsçayı iyi derecede öğrenmiştir. Ayrıca "Prihodskaya Şkola" adlı Rus mektebine giderek üç ay kadar Rusça okur.

Abay medrese yaşamını tamamladıktan sonra babası Kunanbay, onu halka yönetici olarak eğitmek amacıyla yanına aldırır. Abay daha on üç yaşında yönetim işleriyle tanışmıştır. Abay, yönetim işleriyle uğraştığından yaşlılarına göre erken olgunlaşır. Hatiplik sanatını da bu yıllarda kavrar.

O dönemlerde nedensiz yere çeşitli iftiralarla kişileri Çar yönetimine şikâyet etmek yaygın idi. Bu tür iftiralar Abay'ın da başına gelmiştir. 28 yaşında iken Abay'la ilgili çokça şikâyet yazısı Semey şehrindeki yargı organlarına gitmiştir. Çar yönetimi Abay'ı 1877-1878 yılları arasında sıkça şehre çağırır. Bu yıllarda Abay, hakkında açılmış 12 davadan ötürü üç dört aylık bir zaman kaybeder. Sonunda Abay'ın suçsuz olduğu kanısına varılır ama Abay bundan sonra iyi bildiği Rusçayı daha da iyi öğrenmeye çalışır ve Çar'ın kanunları ile yakından tanışır.

Bu dönemlerde Abay, şairliğin yanı sıra büyük önem arz eden yöneticiliği ve halka yaptığı hizmeti ile de tanınır. Şiiri tartışmada bir araç olarak kullanır. Önceleri aşk şiirleri yazan Abay sonraları halktan yana şairlik yolunu seçer.

Bir gün Abay yine yargılanma amacıyla mahkemeye gider ama kendini Rus generalleri, bürokratları ve yargı üyeleri önünde o kadar güzel savunur ki yargılamak için toplanan kurultayca Töbe Biy (en üst derecedeki Biy) seçerler.

1890-1891 yıllarında sayısız şiirler yazar. Şiirlerinden birkaçının bestesini de yapar. 1891 yılında kardeşi Ospan, ardından 1895 yılında, çok sevdiği oğlu Âbiş (Abdurrahman) vefat eder. Abay, kardeşi Ospan için çokça ağıt yazar ve sevgili oğlu Âbiş'in ölümü Abay'ı derinden sarsar. Ayrıca Âbiş için yazdığı şiirler, Ospan için yazdığı şiirlerden daha acıklı ve ağıt unsurlarıyla doludur.

1890 yılından sonra edebi bir ekol oluşturan Abay, "Karasöz"ler olarak bilinen vasiyetler yazmıştır. "Gakliya" olarak adlandırılan Karasözleri 1890-1895 yılları arasında yazılmıştır. Abay, yaşamının sonuna doğru 10-15 yıl boyunca bu türe çok önem vermiştir. Abay bu yıllarda besteye de önem vermiştir. Dombra çalan Abay 17 şarkı, iki küy oluşturmuştur. Puşkin'den çevirdiği "Tatyana" ile "Onegin" mektuplarını da özel olarak bestelemiştir.

Abay'ın yanına alarak bizzat ilgilendiği oğlu Mağaviya 1903 yılında akciğer hastalığına yakalanır ve 1904 yılı baharında ölür. Gelecek vadeden şair oğlu Mağaviya'nın ölümü Abay'ı derinden etkiler ve iyice yıpratır. Abay günden güne iyice sağlığını yitirir ve Mağaviya'nın ölümünden tam 40 gün sonra ulu insan Abay 23 Haziran 1904 yılında 60 yaşında iken dünyasını değiştirir.

Abay'a gelinceye kadar Kazak Türk şiirinde yalnızca hece ölçüsü kullanılmıştır. Bunlar 7-8, 11 ya da hece ölçülü dördlüklerin karışık kullanıldığı şiirler olmuştur. Abay, içerikte olduğu gibi Kazak şiiri biçiminde de değişiklik yapmıştır. 5, 6 (3+3), 8 (5+3) ya da ilk iki mısra beşer, üçüncü mısra 8 dördüncü ve beşinci beşer, altıncısı 8 heceli şeklinde karışık hecelerin kullanıldığı bir şiir biçimi kullanır. Buna "sekiz ayak" ya da altı ayak adını verir.

Kazakistan'da Abay adında bir üniversite ve bilimler akademisine bağlı Abay Enstitüsü bulunmaktadır. Ayrıca Almatı'da bir Abay heykeli bulunmakta olup Kazakistan Türk Cumhuriyeti'nin para birimi Tenge üzerinde Abay'ın resmi (eski banknotlarda) bulunmaktadır. Bugün birçok okul ve yer adına Abay adı verilmektedir. Türkiye'de İstanbul'da Abay İlköğretim

Okulu bulunmaktadır. 2025 yılı itibarıyla Abay Kunanbayuli'nin doğumunun 180. yılı ise tüm Kazakistan'da birbirinden güzel etkinliklerle kutlanıyor. Her yerde Dombıra ile Abay'ın eserleri sözleniyor.

Abay Kunanbayuli'nin bir şiirinin Türkiye Türkçesine aktarımı:

JELSİZ TÜNDE JARIK AY

Jelsiz tünde jarık ay, (Yelsiz gecede ışıklı ay)

Sawlesi suwda dirildep; (Işığı suda titiriyor)

Avıldıñ janı tereñ say (Gölün yanı derin çay)

Tasığan özen kürildep. (Taşıdığı su gürültüyor.)

Kalın ağaş japırağı, (Çokça ağaç yaprağı) Sibirlasıp özdi - özi, (Fısıldayıp kendi kendine)

Körünbey jerdiñ toprağı, (Görünmeyen yerin toprağı)

Kupırlap jasıl jer jüzi. (Tamamen yeşil yer yüzü.)

Taw jañğırğıp än kosıp, (Dağ yankılanıyor, şarkı besteliyor)

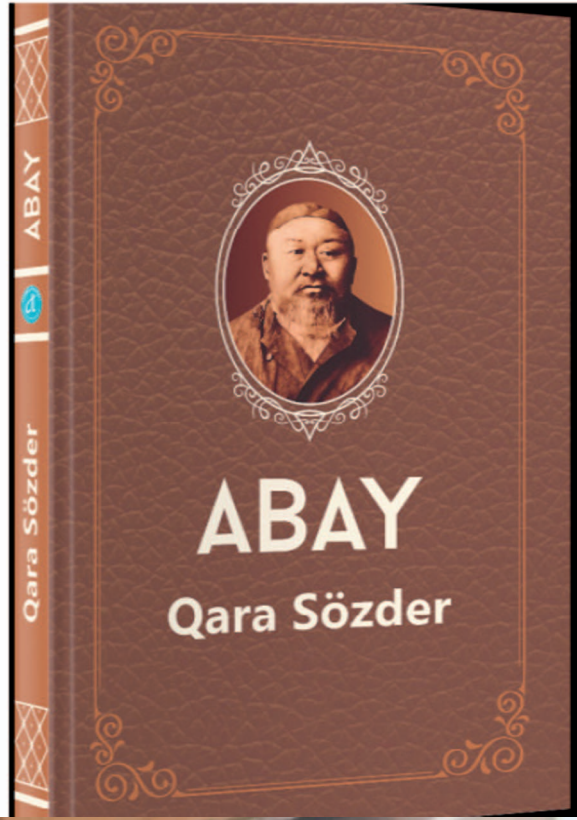
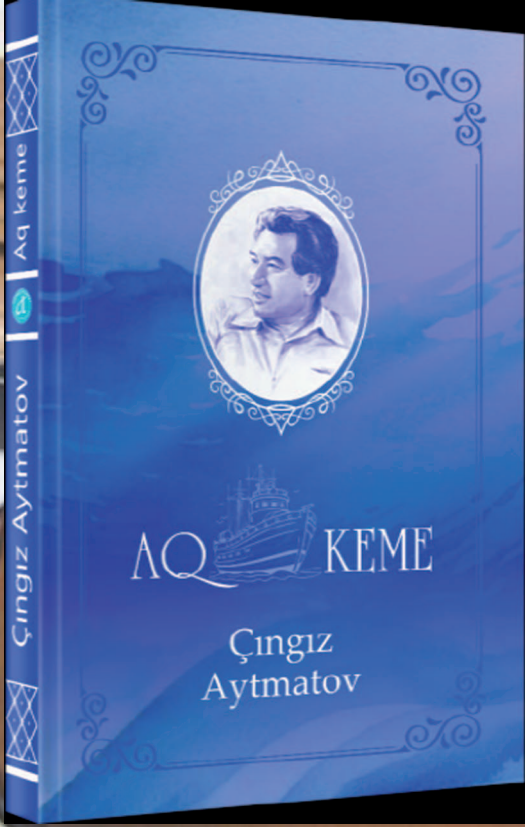
Ürgen it pen aytakka, (Üren köpeklerin eşliğinde)

Kelmep pe ediñ jol tasıp, (Gelmez miydin yoldan taşıp)

Joliğuğa avlakka? (Görüşmeye uzağa?)

Semih İPEK

**Türk Dünyası'nda yeni adım:
2 eser Ortak Türk Alfabesi ile yayımlandı**

Türk Dünyası'nda Türk dil birliği konusunda önemli bir adım atıldı. Türk Akademisi Abay Kunanbay'ın Kara Sözleri ile Cengiz Aytmatov'un Beyaz Gemi adlı eserini Ortak Türk Alfabeti ile deneysel olarak yayımladı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türk Devletleri Teşkilatı 12. Zirvesi'nde Ortak Türk Alfabeti konusunda ilk adımı Türkiye'nin attığını açıklamıştı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, «Ortak alfabe hususunda Türkiye olarak ilk adımı atıyor, Cengiz Aytmatov'u anlatan bir eser ile Oğuznameleri ortak alfabe ile basıyoruz. Bugün de liderlere birer adet bundan takdim ediyoruz» demişti.

Türk Akademisi'nden Abay ve Aytmatov eserleri

Türk Dünyası'nın araştırma merkezi olarak Kazakistan'ın başkenti Astana'da faaliyet gösteren Türk Akademisi, Ortak Türk Alfabeti ile kitaplar yayımlamaya başladı.

Akademi, Abay Kunanbay'ın Kara Sözleri ile Cengiz Aytmatov'un Beyaz (Ak) Gemi (Kemi) adlı eserlerini Ortak Türk Alfabeti ile deneysel olarak yayımladı.

Türk Akademisi Uzmanı Dr. Aynur Mayemerova, Ortak Türk Alfabeti ile hazırlanan eserleri, Akademi'nin projelerini TRT Haber'e anlattı.

Mayemerova, Türk Akademisi'nin Türk

Dünyası'nın bütünleşmesi bağlamında gerçekleştirdiği somut adımlardan birinin, büyük şair ve yazarların eserlerini Ortak Türk Alfabetiyle yayımlamak olduğunu altını çizdi.

Bu yıl Türk Dünyası'nın büyük düşünürü, büyük şair ve yazar Abay Kunanbayoğlu'nun doğumunun 180. yıl dönümünde bütün insanlığa çağrıda bulunan edebî ve felsefi düşüncelerinin yer aldığı önemli mensur eserlerinden biri Qara Sözler'i (Bilgelik Sözleri) Ortak Türk Alfabeti ile basıldı ve Eylül ayında Almatı'da bu kitabın tanıtımı yapıldı.

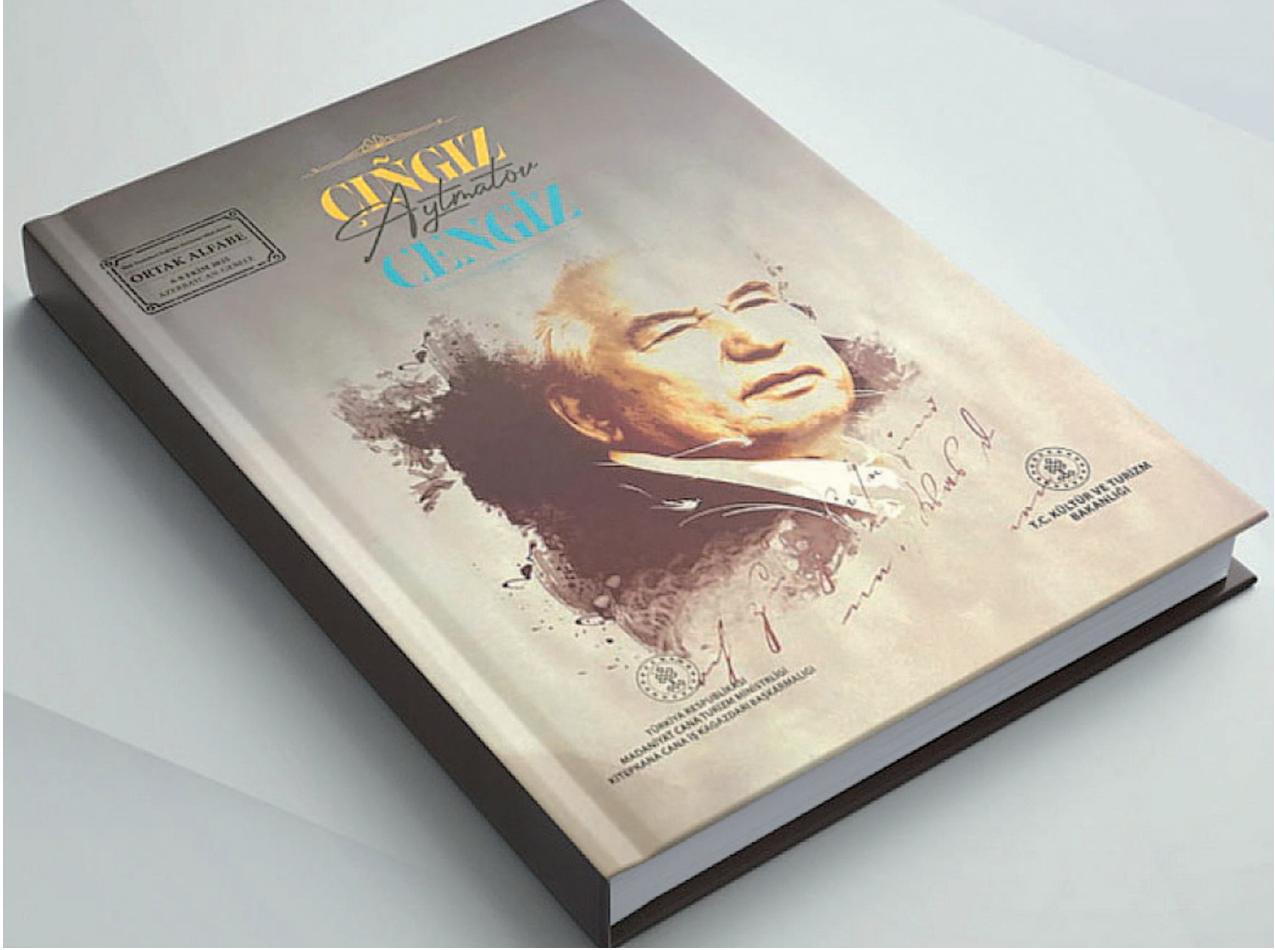
Kırgız Türkü yazar Cengiz Aytmatov'un Ak Keme (Beyaz Gemi) romanı da Ortak Türk Alfabetiyle yayımlandı ve kitabın tanıtımı Bişkek'te yapıldı.

«Türk dillerindeki anlam birliğini güçlendirmeyi hedefliyoruz»

Dr. Aynur Mayemerova, Türk Dünyası okurlarının büyük düşünür ve bilge şahsiyet Abay'ın bilgi ve erdeme çağrı yapan eseri ve çağdaş Türk edebiyatının zirve ismi Cengiz Aytmatov'un insanlık değerlerini sorgulayan

Türk Akademisi olarak Türkiye Türkçesine kazandırdığımız eserlerde geçen özgün örneklerin transkripsiyonunu ortak Türk alfabesiyle yapmaya başladık. Bu doğrultuda, Kiril harfleriyle yazılmış metinlerin ortak alfabe esasına göre aktarımı konusunda da deneme çalışmalarına girişilmiştir. Söz konusu uygulama, Türk dillerindeki metinlerin ortak bir yazı zemini üzerinden karşılaştırılmasını artırmayı ve anlam birliğini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Ayrıca bu yaklaşım, ortak Türk alfabesinin pratik kullanımına ilişkin deneyim kazandırarak gelecekteki uyumlaştırma çalışmalarına bilimsel bir zemin oluşturmayı amaçlamaktadır.

Türk Akademisi Uzmanı Dr. Aynur Mayemerova

romanı ile kaynak dilde tanışmalarını istediklerinin altını çizdi.

9-11 Eylül 2024 tarihlerinde Türk Akademisi tarafından Bakü'de organize edilen Türk Dünyası Ortak Alfabe Komisyonu'nun Üçüncü toplantısında 34 harfli Latin temelli Ortak Türk alfabesi kabul edilmiş ve toplantı Bildirgesi Türk Akademisi ve Türk Devletleri Teşkilatı'na üye ülkelerin Dışişleri Bakanlıklarına gönderildi.

Türk Akademisi'nden TRT Haber'e teşekkür

Bundan sonraki aşamaların üye ülkelerin ulusal düzeyde alacakları kararlar doğrultusunda gelişme göstereceğini söyleyen Dr. Aynur Mayemerova, Türk Akademisi faaliyetlerine gösterdiği ilgiden dolayı TRT Haber'e teşekkür etti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türk Devletleri Teşkilatı 12. Zirvesi'nde Türk liderlere ortak alfabe ile basılmış Cengiz Aytmatov ve Oğuzname kitapları hediye etmişti.

Ortak Türk Alfabesi

9-11 Eylül 2024 tarihleri arasında Bakü'de gerçekleştirilen Türk Dünyası Ortak Alfabe Komisyonu'nun üçüncü toplantısında Türk dillerinin kendine özgü dilsel özellikleri ele alınarak kapsayıcılığın önemi vurgulanmış, farklı fonetik özelliklerin tek bir alfabe çerçevesinde temsil edilmesine özen gösterilmiş, anlaşılabilirliği en üst düzeye çıkaran ve tüm konuşmacılar için daha kolay öğrenmeyi ve kullanmayı sağlayan 34 harfli Latin temelli Ortak Türk alfabesi üzerinde uzlaşılmıştı.

Böylece Nahçıvan Anlaşması ve Türk Dünyası 2040 Vizyonu'nda belirtilen Türk halkları arasındadaha iyi iletişimi kolaylaştırmak için alfabe ve terminolojide birlik sağlamayı amaçlayan hedefler doğrultusunda, Türk Akademisi Kuruluş Anlaşması'nın tüm Türk dilleri için geçerli birleştirici bir alfabe oluşturulmasını öngören 2. maddesini takiben 34 harfli Latin temelli Ortak Türk alfabesi Komisyon üyelerince kabul edilmişti.

Ayşe ŞİMŞEK

НОВЫЙ ШАГ В ТЮРКСКОМ МИРЕ: ДВА ПРОИЗВЕДЕНИЯ ИЗДАНЫ С ОБЩИМ ТЮРКСКИМ АЛФАВИТОМ

В тюркском мире сделан важный шаг к языковому и культурному единству. Центр Türk Akademisi опубликовал в экспериментальном формате два произведения, переписанные с использованием Ortak Türk Alfabeti (Общего тюркского алфавита).

Какие произведения изданы

- Произведение великого казахского мыслителя и поэта Abay Kunanbay – «Kara Sözlər» («Чёрные/Мудрые слова») был перепечатан новым алфавитом.
- Роман известного киргизского писателя Cengiz Aytmatov – «Ak Gemi» («Белый корабль») – также вышел в издании, использующем Общий тюркский алфавит.

Зачем это сделано

По словам специалистов Академии, издание классических и современных текстов – с их оригинального языка на общий алфавит – призвано дать читателям по всему тюркскому миру возможность ознакомиться с культурным и литературным наследием на максимально доступ-

ном и универсальном для всех тюркских народов письме. Это рассматривается как шаг к укреплению «смыслового единства» среди тюркских народов.

Также подчёркивается, что перевод произведений, первоначально написанных кириллицей или на национальных вариантах, на общий алфавит – эксперимент, направленный на проверку практичности такого подхода и постепенную унификацию письменности.

Как был сформирован Общий тюркский алфавит

В ходе заседания комиссии по общему алфавиту для тюркских стран, прошедшем 9—11 сентября 2024 года в Баку, был принят 34-буквенный латинский алфавит, учитывающий фонетические особенности разных тюркских языков, что сделало возможным создание единого письменного пространства для всего тюркского мира.

Этот шаг описывают как часть более масштабной инициативы по укреплению культурных и языковых связей между тюркскими народами – усилия направлены на унификацию орфографии и облегчение межъязыкового общения в литературе, науке и образовании.

Что это даёт на практике

Книги, написанные на разных тюркских языках, теперь могут быть прочитаны представителями других тюркских народов без необходимости знания кириллицы или национальных писем. Упрощается обмен литературой, идеями и культурным опытом между тюркскими странами и диаспорами. Создается единый письменный стандарт, способствующий совместным проектам в области образования, науки и искусства. Это общая база для сотрудничества и понимания.

**Karaçay-Malkar Türkleri
2 Kasım 1943'te
vatanlarından koparıldı**

Elindeki tüm güce rağmen Karaçay-Malkarlıları yok edemeyen Sovyet Hükümeti, 2 Kasım 1943'te Karaçaylıları, 8 Mart 1944'te de Malkarlıları topyekün sürgüne gönderdi. 69 bin 267 Karaçaylı ve 40 bin Malkarlı hayvan vagonlarına dolduruldu. Kafkasya'dan sürgünün üzerinden 82 yıl geçti.

Karaçay-Malkar, Kafkasya'nın Orta Kafkaslar olarak bilinen merkezi kısmında yer alıyor. Mingitaw Elbruz, Dihtaw, Koştantaw gibi Kafkasya'nın, hatta Avrupa'nın en yüksek dağları Karaçay-Malkar toprakları içinde bulunuyor.

Onlar, kendilerine «Tawlu (Dağlı)» adını veriyorlar. Karaçay-Malkarlılar ayrıca kendileri için «Alan» adını kullanıyor ve birbirlerine «Alan» diye hitap ediyor.

Karaçaylılar ve Malkarlılar birbirinden farklı etnik kökene, dile, kültüre ve tarihe sahip iki ayrı halk değil; aynı dili, kültürü ve tarihi paylaşan bir Türk boyu.

Karaçay-Malkar Türkleri, 2 Kasım 1943'te sürgüne gönderildi ve o günlerde yaşadıklarını hala unutamadı...

Nüfuslarının yarısını sürgünde kaybeden Karaçay-Malkarlıların sürgüne gidişi ve dönüşünü, şu an nerede yaşadıklarını, acılarını haberimizde anlattık.

Karaçay-Malkar sürgününe giden süreç

1943-1944 yıllarında halkın toplu olarak Kafkasya'dan Orta Asya ve Sibirya'ya sürülmelerine sebep olan olaylar 1917 yılında Rusya'nın Bolşevik İhtilali ile

yıkılmasına kadar uzanıyor.

Halkı birbirlerinden koparıp güçlerini bölmeyi ve daha kolay asimile edebilmeyi planlayan Bolşevikler, 1920'li yıllarda onları iki ayrı idarenin altına aldı.

Malkarlılar, Kabardeylerle birlikte Kabardin-Balkar Özerk Cumhuriyeti'ne bağlanırlarken, Karaçaylılar müstakil olarak Karaçay Özerk Bölgesi'ni oluşturdu.

1921-1928 yılları arasında Sovyetler Birliği'nde uygulanan «Yeni Ekonomik Politika (NEP)» dönemi Karaçay-Malkar'da da olumlu gelişmelere yol açtı.

Bolşeviklerin kendi prensiplerine aykırı hareket ettikleri bu yumuşak dönemde, Karaçay-Malkar halkı da ekonomik ve kültürel hayat sahalarında kalkınma ve gelişme imkanları elde etti.

Karaçay-Malkarlıların kendi dilleri için ortak bir Latin alfabesi hazırladıkları bu dönemde birçok okul ve enstitü açıldı, yeni bir aydın tabakası oluştu.

Çeşitli suçlamalar başladı

Karaçay Özerk Bölgesi'nin idaresine getirilen Rus yöneticiler, 1918-1920 yıllarında Bolşeviklere karşı savaşan Karaçaylıları gerici, milliyetçi, Pantürkist gibi suçlamalarla yok etmeye başladı.

Bolşevikler, halkın eski prens (bey) ve asilzade tabakalarına mensup aileleri de sistemli bir biçimde yok etmeye girişti. 1926 yılında Karaçay'ın 34 seçkin din adamı tutuklandı.

1928 yılında Karaçay'ın ileri gelenleri «burjuva milliyetçi» damgası ile yerlerinden atılarak yok edildi.

1928 yılı sonunda Karaçay Özerk Bölgesi yönetiminde Karaçaylı hiç kimse kalmamıştı.

1929 yılında Karaçay halkının yüzde 25'i «küçük burjuva» sayılarak tutuklandı ve mülkleri devlete geçti. Halkın geri kalan kısmı ise zorla «kolhoz» adı verilen devlet çiftliklerinde çalıştırılmaya başlandı.

Zorunlu kolektifleştirme

Sovyetlerin zorunlu kolektifleştirme hareketi büyük bir isyana yol açtı.

Ayaklanan halka karşı Kızıl Ordu ve silahlı GPU birlikleri saldırıya geçti. Kafkas Dağları'na açılan bütün dağ boğazları ve vadiler Malkarlıların elinde olduğu için Sovyet Kızıl Ordusu'nun saldırıları kolaylıkla püskürtüldü.

TÜRK BİRLİĞİ

Düzenli Sovyet askeri birlikleri çok geçmeden silahsız ve zayıf Karaçay-Malkarlara karşı saldırıya geçti. Tank ve uçaklarla desteklenen Kızıl Ordu'ya karşı koyamayan direnişçiler Kafkas Dağları'na çekildi.

Stalin'den anlaşma yolu

Kafkasya'daki bu isyanların bütün Sovyetler Birliği'nde uyandıracağı olumsuz etkilerden çekinen Stalin, Karaçay-Malkar halkıyla anlaşma yoluna gitti.

Stalin, 1930 yılı Nisan ayında Pravda gazetesinde yayımlanan bir makalesinde, Kafkasya'da komünist sistemin uygulandığındaki başarısızlığın suçunu yerli idarecilere yükleyerek, buna sebep olanların cezalandırılacağını ve halka haklarının geri verileceğini yazdı. Karaçay-Malkar halkı, Stalin'in bu sözlerine inanmasa da çaresizlik içinde silahlarını bıraktı.

3 bin kişi kurşuna dizildi, 17 binden fazla kişi sürgüne gönderildi

İdareyi ele geçiren Bolşevikler, derhal askeri mahkemeler kurarak, ayaklanan halkı yargılamaya başladı. Bu sırada 3 bin kişi kurşuna dizildi, 17 bin kişi de Sibirya'da çalışma kamplarına sürgüne gönderildi.

1932 yılından 1934 yılına kadar Karaçay'da zorla kolhozlaştırma çalışmalarına devam eden Bolşevikler, bütün Karaçay halkını Sovyet devletine köle haline getirdi.

Bunu üzerine, Karaçay-Malkarlılar 1934 yılında tekrar ayaklandı. Ayaklanmayı kanlı bir biçimde bastıran Sovyet Hükümeti, 3 bin aileyi daha sürgüne gönderdi.

Kadın erkek fark etmiyor herkes zulme uğruyordu

Bolşevikler 1936 yılında, Karaçay'da kitle halinde tutuklamalara başladı. Bu tutuklamalar sırasında Karaçay'ın yetişmiş aydın tabakası tamamen yok edildi.

1938 yılı itibarıyla Karaçay'ın idaresinin SSCB İçişleri Halk Komiserliği'nin (NKVD) eline geçmesiyle binlerce Karaçaylı kolhoz işçisi hapse atıldı.

Sovyet yönetiminin zulmünden Karaçaylı kadınlar da kaçamıyordu. 1936-1937 yıllarında ayaklanmalara karıştıkları

gereğesiyle Karaçaylı 875 kadın hapsedildi.

1939-1940 yıllarına gelindiğinde Karaçay-Malkar halkının yüzde 40'ı ya öldürüldü ya da Sibirya'ya sürüldü, ki bunun da anlamı ölmek demektir.

Almanya, Sovyetler ve Karaçay-Malkar halkı

Sovyet Hükümeti'ne karşı içinde büyük bir kin ve düşmanlık besleyen Karaçay-Malkar halkı, 1941 yılında Sovyetler Birliği'ne savaş açan Almanları büyük bir kurtarıcı olarak karşıladı. Bu durumu değerlendiren Sovyet istihbaratı, Sovyet ordusunda görevli Karaçay-Malkarlı subay ve askerleri "güvenilemeyecek düşman unsurlar" sayarak cepheden alıp, Ural bölgesindeki kömür ocaklarına sürdü.

Sovyetlerin bu davranışı karşısında bir Karaçay süvari alayı silahları ile dağa çıktı.

25 Temmuz 1942'de Alman orduları Sovyet ordusuyla Kafkas Dağları'nın eteklerinde savaşa girdi. Alman ordusunun önünden çekilerek Kafkas Dağları'na sığınmaya çalışan Kızıl Ordu birliklerini burada Karaçaylıların silahlı çeteleri karşıladı. Karaçaylılar, Sovyet birliklerinin büyük bölümünü imha etti.

Almanlardan Karaçay-Malkarlılara bazı imtiyazlar

Almanlar 21 Ağustos 1942'de Kafkas Dağları'nın en yüksek zirvesi Elbruz Dağı'na (Mingi Tav) Alman bayrağını dikti.

Yerli halka dini ve siyasi hürriyet verdiklerini açıklayan Almanlar, bu hareketleri ile yerli halkın sempatisini kazandı. Camiler yeniden açıldı, kolektif çiftlikler kaldırıldı.

Savaşlar sırasında Kafkasya'da bulunan Alman gazetecisi Erich Kern o günleri şöyle anlatıyor:

"Bilhassa yerli İslam unsurları ile aramız iyi. Her tarafta gönüllü süvari birlikleri kuruluyor. Peygamberin yeşil savaş bayrağı dalgalanıyor. Bir dostluk havası esiyor. Burada Müslüman halk müthiş bir komünist düşmanı. Ben kasabaya girerken Karaçaylılardan oluşan bir süvari taburu, güle oynaya dağdaki hizmetlerine gidiyordu. Uzun boylu, tunc yüzlü güzel delikanlılar eyer üzerinde kalıp gibi duruyorlar..."

Almanlar çekilir çekilmez Kızıl Ordu Karaçay'a saldırdı

1942 yılı sonlarında Alman ordusunun Rusya'da yenilgiye uğratılması sonunda, Almanlar Kafkasya'dan çekilmek zorunda kaldı.

Almanlar Kafkasya'dan çekilir çekilmez, 15 Ocak 1943'te Kızıl Ordu Karaçay'a büyük bir saldırı başlattı. Silahlı çeteler Kafkas Dağları'nda tank, top ve uçaklarla saldıran Kızıl Ordu'ya karşı mücadele ediyorlardı. Bütün Karaçay köyleri ağır bombardımanla yerle bir edildi.

2 Kasım 1943'te topyekün sürgüne gönderildiler

Bütün güçlerine rağmen Karaçay-Malkarlıları yok edemeyen Sovyet Hükümeti, daha kesin bir sonuç elde edebileceği bir yönetime başvurdu. 12 Ekim 1943'te Sovyetler Birliği Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun aldığı bir kararla Karaçay halkı 2 Kasım 1943 tarihinde topyekün sürgüne gönderildi. Aynı karar 8 Mart 1944'te Malkarlılara da uygulandı.

Sürgün olduğu gece bütün köyler silahlı birliklerle kuşatılarak evlere tek tek baskınlar yapıldı.

Sürgün sırasında Kafkasya'dan toplam 69 bin 267 Karaçaylı hayvan vagonlarına doldurularak sürgüne gönderildi. Bunlara sonradan sürgün sırasında Sovyet ordusunda bulunan Karaçaylı askerler de katıldı. Karaçay-Malkarlılar, sürgünün ilk birkaç yılında nüfuslarının yarısını kaybetti.

Toprakları paylaştırıldı, köy adları Gürcüce oldu

Karaçaylılar sürgüne gönderildikten sonra toprakları paylaştırıldı, Özerk bölge sınırları yeniden çizildi. Karaçay Özerk Bölgesinin dağlık bölgeleri ile Kabardin-Balkar Özerk Cumhuriyetinin Malkar bölgesi toprakları Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti topraklarına ilave edildi.

Karaçaylıların ve Malkarlıların bir daha asla Kafkasya'ya dönmeyecekleri düşünüldükçe yer adları bile değiştirildi. Eski Karaçay köylerine Gürcü dilinde adlar verilirken, pek çok yer adı da Rusçaya çevrildi.

TÜRK BİRLİĞİ

14 yıl sürgünde yaşadılar, 1957’de dönmeye başladılar

OrtaAsyaveSibiryabölgelerinedağıtılarak sürgün yerlerinde de birbirlerinden ayrı düşmelerine özellikle dikkat edilen Karaçay-Malkarlılar Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan’ın ücra köşelerine atıldı.

Karaçaylılar, Kruşçev’in 1956 yılında Komünist Partisi 20. Kongresindeki gizli konuşmasında Stalin tarafından haksız yere sürüldüklerini belirttiği 5 Sovyet halkından biriydi. Aynı yıl Kruşçev, Karaçaylıların geri dönmeleri ve bu haksızlığın düzeltilmesi yolunda gerekli çalışmaları yapacağına dair garanti verdi.

14 yıl boyunca Kafkasya’dan uzakta sürgünde yaşayan Karaçay-Malkar halkı, 1957 yılında vatanlarına geri dönmeye başladı. Bir soykırım halini alan sürgün yıllarında Karaçay-Malkarlılar nüfuslarının büyük bölümünü kaybetti.

Sürgün döneminde Karaçay- Malkarların nüfusu

1939 yılında 75 bin 800 kişilik bir nüfusa sahip olan Karaçaylılar 1959 yılında ancak 81 bin 400 kişilik bir nüfusa ulaşabilmişti. Malkarlıların nüfus kaybı ise çok daha fazlaydı. 1939 yılında 42 bin 700 olan Malkar nüfusu 1959 yılında 42 bin 400’e düşmüştü.

1959 nüfus sayımı sonuçlarına göre sürgünden Kafkasya’ya dönen Karaçaylıların sayısı 67 bin 830 kişiydi. 13 bin 570 Karaçaylı ise sürgün yerlerinde kalmıştı. 1959 yılında Kafkasya’ya dönebilen Malkarlı sayısı ise 34 bin 88 kişiydi. Malkarlıların 8 bin 312’si sürgün yerlerinde kalmıştı.

Sürgünden döndükleri halde itibarları iade edilmedi

Sürgün öncesinde özerk bölge statüsünde olan Karaçay’ın özerkliği geri verilmedi ve 1922 yılında olduğu gibi Karaçay bölgesi Çerkes ve Abazalarla birleştirilerek yeniden Karaçay-Çerkes özerk bölgesi kuruldu. Özerk bölgenin kurulmasıyla birlikte Karaçaylılar ile Çerkes-Abaza, Rus-Kazak etnik grupları arasında etnik ve siyasi problemler yeniden ortaya çıkmaya başladı.

Karaçay halkı sürgünden döndüğü halde Şovyet Hükümeti tarafından itibarı iade edilmemiş ve siyasi hakları geri

verilmedi. Sürgün sonrasında Karaçaylılar 30 yıl boyunca Sovyet resmi belgelerinde hâlâ “vatan haini”, “haydut-çeteci” olarak tanımlanıyorlardı.

“Karaçaylılara karşı tavrı alın”

Kimlik kartının ve pasaportunun milliyet hanesinde “Karaçaylı” yazan bir kimsenin devlet kademelerinde yükselmesine imkân yoktu. Kendi özerk bölgesindeki hiçbir idari kadroya Karaçaylılar tayin edilmiyordu.

1982 yılında Bölge Parti Komitesi tarafından yayımlanan bir kitapta Karaçaylıların vatan haini oldukları vurgulanarak komünist rejime karşı olan düşmanlık ve sadakatsizlikleri anlatılıyor ve Çerkeslerle Rusların, Karaçaylılara karşı tavrı almaları isteniyordu.

Hatalı olduklarını 32 yıl sonra kabul ettiler

Sovyet resmi makamları “12 Ekim 1943 yılında Karaçaylıların sürgüne gönderilmeleri” ile ilgili kararın hatalı olduğunu kabul etti.

Karaçaylılara atılan iftiraların haksız olduğunu, Karaçay halkı sürgünden döndükten ancak 32 yıl sonra, 14 Kasım 1989 tarihinde açıkladılar.

Karaçay Malkar Türkleri kim?

Karaçay-Malkar Türkleri hakkında ilk bilgiler 1404 yılında Kafkasya’da bulunan J. Galonifontibus’un notlarında yer alıyor ve Karaçaylılardan “Kara Çerkes” olarak bahsediliyor.

Malkar Türklerine izafen “Balkar” sözü ise tarihte ilk olarak 1629 yılında Çarlık Rusyası’nda komutan olan İ.A. Daşkov’un raporunda geçiyor.

Çarlık Rusya’sı ve Sovyetler Birliği döneminde ikiye ayrılan Karaçay-Malkar Türkleri, günümüzde Rusya Federasyonu’na bağlı Karaçay Çerkes Özerk Cumhuriyeti’nde ve Kabardey-Balkar Özerk Cumhuriyeti’nde yaşıyor.

Karaçay-Malkarlar, geleneksel kültürlerini ve dillerini yaşatmaya çabalarırken, sürgün yıllarının acı hatıralarını da hayatlarından silmeye çalışıyor.

**КАРАЧАЕВО-МАЛКАРСКИЕ ТЮРКИ
БЫЛИ НАСИЛЬНО ДЕПОРТИРОВАНЫ
2 НОЯБРЯ 1943 ГОДА**

Несмотря на всю свою мощь, советское правительство не смогло уничтожить карачаево-малкарцев и 2 ноября 1943 года депортировало карачаевцев. А 8 марта 1944 года 69 267 карачаевцев и 40 тысяч малкарцев были погружены в вагоны для скота. И с момента этой страшной депортации из Кавказа прошло 82 года.

Карачай-Малкар расположен в центральной части Кавказа, известной как Средний Кавказ. На территории Карачая и Малкары находятся Минги-Тау (Эльбрус), Дых-Тау, Коштан-Тау – самые высокие горы Кавказа и даже Европы.

Они называют себя «таулу» – «горцы». Карачаево-малкарцы также используют самоназвание «алан» и обращаются друг к другу словом «алан». Карачаевцы и малкарцы – не два разных народа; это один тюркский этнос с общей историей, языком и культурой.

Карачаево-малкарские тюрки были депортированы 2 ноября 1943 года и до сих пор не могут забыть пережитое... Потеряв половину своего народа в ссылке, карачаево-малкарцы передают память о депортации, возвращении и нынешней жизни из поколения в поколение.

Процесс, приведший к депортации карачаево-малкарцев

События, приведшие к массовому выселению народов Кавказа в Среднюю Азию и Сибирь в 1943—1944 годах, восходят к 1917 году – падению царской России в результате Октябрьской революции. Большевики, стремясь разделить народы, ослабить их силы и легче ассимилировать, в 1920-е годы поместили карачаевцев и малкарцев под разные административные структуры. Малкарцы вместе с кабардинцами

вошли в состав Кабардино-Балкарской автономной республики, а карачаевцы создали Карачаевскую автономную область.

Период «Новой экономической политики» (НЭП) 1921—1928 гг. привёл к определённым положительным изменениям и в Карачае-Малкаре. В этот сравнительно мягкий период, когда большевики действовали вопреки собственным принципам, карачаево-малкарский народ получил возможности развития в экономической и культурной сфере. В это время был создан общий латинский алфавит для их языка, открывались школы и институты, формировался новый слой интеллигенции.

Начало репрессий и обвинений

Русские управляющие, поставленные руководить Карачаевской автономной областью, начали уничтожать карачаевцев, воевавших против большевиков в 1918—1920 гг., обвиняя их в реакции, национализме и пантюркизме. Большевики систематически уничтожали семьи, принадлежавшие к бывшему княжескому и дворянскому сословию. В 1926 году были арестованы 34 видных религиозных деятеля Карачая. В 1928 году многие карачаевские лидеры были объявлены «буржуазными националистами» и устранены.

К концу 1928 года в администрации Карачаевской автономной области не осталось ни одного карачаевца. В 1929 году

25% карачаевского народа было признано «мелкой буржуазией», арестовано, а их имущество передано государству. Остальное население было насильно загнано в колхозы.

Принудительная коллективизация

Принудительная коллективизация вызвала масштабное восстание. Красная армия и вооружённые части ГПУ начали наступление на восставший народ. Так как все горные перевалы и долины находились под контролем малкарцев, атаки Красной армии были отбиты. Однако вскоре регулярные советские части нанесли удар против плохо вооружённых карачаево-малкарцев. Не выдержав напора танков и авиации, повстанцы ушли в горы...

Сталин идёт на переговоры

Опасаясь негативных последствий восстания для всего СССР, Сталин решил пойти на соглашение. В статье, опубликованной в газете «Правда» в апреле 1930 года, он возложил ответственность за ошибки в Кавказе на местных руководителей и пообещал наказать виновных и вернуть народу его права. Карачаево-малкарцы, не доверяя Сталину, но не имея иного выхода, сложили оружие.

Большевики, вновь взяв под контроль управление, создали военные трибуналы и начали судить участников восстания.

3 тысячи человек были расстреляны, 17 тысяч отправлены в лагеря Сибири. С 1932 по 1934 год советская власть продолжала принудительную коллективизацию, фактически превращая карачаевцев в рабов государства. В 1934 году народ вновь поднялся на восстание, но оно было жестоко подавлено, и ещё 3 тысячи семей были сосланы.

Террор против мужчин и женщин

В 1936 году начались массовые аресты. Интеллигенция Карачая была полностью уничтожена. С 1938 года управ-

ление регионом перешло к НКВД, и тысячи карачаевских колхозников оказались в тюрьмах. Репрессии коснулись и женщин: 875 карачаевок были арестованы по обвинению в участии в восстаниях. К 1939—1940 гг. 40% карачаево-малкарского народа было либо убито, либо сослано в Сибирь, что практически означало смерть.

Германия, СССР и карачаево-малкарский народ

Ненавидя советскую власть, карачаево-малкарцы встретили германские войска, напавшие на СССР в 1941 году, как освободителей. Советская разведка, опасаясь их нелояльности, вывела всех карачаево-малкарцев из армии и отправила их на работы на Урал. В ответ один карачаевский кавалерийский полк ушёл в горы с оружием. 25 июля 1942 года немецкая армия вступила в бой с Красной армией у подножия Кавказских гор. Отступающие части Красной армии были встречены карачаевскими вооружёнными отрядами, уничтожившими значительную часть советских сил.

Немцы дают карачаево-малкарцам определённые свободы

21 августа 1942 года немцы водрузили флаг на вершине Эльбруса. Они объявили населению о предоставлении религиозной и политической свободы, открыли мечети, ликвидировали колхозы — и этим завоевали симпатии части местного населения.

Немецкий журналист Эрих Керн описывал те дни так: «Особенно хорошие отношения у нас с местными мусульманами. Повсюду создаются добровольческие конные отряды. Реет зелёное знамя Пророка...»

Красная армия нападает сразу после отхода немцев

Когда немцы были вынуждены покинуть Кавказ, 15 января 1943 года Красная армия начала крупное наступление на Карачай. Все карачаевские

сёла были разрушены под тяжёлым бомбардировочным огнём.

2 ноября 1943 года – тотальная депортация

Не сумев уничтожить народ силой, советская власть решила применить другой метод. 12 октября 1943 года был принят указ о полной депортации карачаевцев, выполненный 2 ноября 1943 года. Аналогичная операция была проведена 8 марта 1944 года в отношении малкарцев. В ночь депортации все сёла были окружены, жители – арестованы и погружены в вагоны. Всего 69 267 карачаевцев были отправлены в ссылку; к ним позже присоединились и карачаевцы, служившие в армии. В первые годы депортации карачаево-малкарцы потеряли половину своего населения.

Земли разделены, названия деревень изменены

После выселения земля карачаевцев была поделена, границы автономии изменены. Горные районы Карачая и земли Малкары были переданы Грузинской ССР. Названия населённых пунктов были заменены на грузинские и русские.

14 лет ссылки – возвращение после 1957 года

Карачаево-малкарцев расселили в самых отдалённых уголках Казахстана, Киргизии и Узбекистана, при этом стараясь разъединить семьи и общины. А в 1956 году на XX съезде КПСС Хрущёв объявил, что карачаевцы были депортированы безвинно. В 1957 году народ начал возвращаться на родину, но большинство уже не дожили до этого момента.

Потери населения

В 1939 году карачаевцев было 75 800 человек, а к 1959 году – всего 81 400 (прирост минимален из-за колоссальных потерь). Балкарцы же уменьшились с 42 700 до 42 400 человек. В 1959 году на Кавказ вернулись 67 830 карачаевцев и 34 088 балкарцев. Остальные так и остались в местах ссылки.

Восстановления чести не последовало

Несмотря на возвращение, автономия Карачая не была восстановлена: его объединили с черкесами и абазинами, создав Карачаево-Черкесскую автономную область. Карачаевцы не получали административных должностей, а в советских документах ещё 30 лет отмечались как «предатели» и «бандиты». В 1982 году в партийной книге снова подчёркивалось, что карачаевцы – «враги режима», и русских с черкесами призывали «занимать жёсткую позицию» против них.

Признание ошибки через 32 года

Лишь 14 ноября 1989 года советские власти признали, что решение от 12 октября 1943 года о депортации карачаевцев было ошибочным и несправедливым...

Кто такие карачаево-малкарцы? Первые сведения о карачаево-малкарцах встречаются в записях Ж. Галонифонтебуса, находившегося на Кавказе в 1404 году, где карачаевцы упоминаются как «кара-черкесы». Название «балкарцы» впервые встречается в 1629 году в рапорте русского воеводы И.А. Дашкова. Разделённые в эпоху царской России и СССР, карачаево-малкарцы сегодня живут в составе Карачаево-Черкесской республики и Кабардино-Балкарии. Они стремятся сохранить свой язык и традиции, одновременно пытаясь жить дальше, не забывая трагедию депортации.

TÜRK HALKLARI

ТҮРКСКІЕ НАРОДЫ

Prof. Dr. YEGANA NEHMETULLA KIZI İSMAYILOVA
BAKÜ DEVLET UNIVERSİTESİ
yegane-n@mail.ru

Ey Türk Oğuz Beyleri! Üstten gök çökmedikçe,
alttan yer delin-medikçe, bil ki, Türk milleti, Türk
yurdu, Türk devleti, Türk töresi bozulmaz. Ey
ölümsüz Türk milleti! Kendine dön! Su gibi akıttığın
kanına, dağlar gibi yığdığın kemiklerine layık ol!
Orhun Abideleri

Türkçülük kaygısı, Türkçülük düşüncesi beş
ortak abidemizde – Göktürk yazıtlarında, Dede
Korkut Kitab'ında, «Divanu Luğat't - Türk»de, Yusif
Balasagunlu'nun «Kutadgu-bilig» eserinde, Hoca
Ahmed Yasevi'nin Hikmetler'inde ifadesini bulmuştur.

Anar

TÜRK BİRLİĞİ

Türkolojinin kurucusu Kaşgarlı Mahmud'a göre "Allah, Türkleri üstün kılmış, kağanları onlardan yaratmış, onları yeryüzünün hakimleri kılmış, onlara güzellik ve yiğitlik değerlerini vermiştir. Kim Türklerle birlikte çalışırsa, Türkleri sever ve saygı duyarsa Allah o kişiyi irade ve arzusunca kavuşturur."

İbni Ebîd-Dünya'nın "Ahir zaman üzerine" yazdığı kitabında, Allah'ın resulüne senetle ulaşan bir hadis yazılmış. Bu hadise göre yüce Tanrı; "Benim bir ordum vardır. Ona Türk adını verdim. Onları doğuya yerleştirdim. Bir kavme gazaplanırsam Türkleri o kavmin üzerine yollarım." buyurmuştur.

"İşte bu, bütün insanlara karşı bir üstünlüktür. Çünkü Allah, onlara ad vermeyi üzerine almıştır; onları yeryüzünün en yüksek yerinde, havası en temiz ülkelere oturmuştur. Onlara "kendi ordum" demiştir. Bundan başka Türklerde; güzellik, tatlılık, yüz güzelliği, edeb, büyüklere saygı, sözünde durma, sadelik, öğünmemek, kahramanlık, mertlik gibi övülmeye değer, sayısız fazilet vardır."

Tanınmış Kumuk araştırmacısı Murat Adji "Kıpçak çölünün yovşanı" adlı kitabında şöyle yazıyor: "1917'deki ilk nüfus sayına göre Rusya'da 196 halk yaşıyordu. Sovyet yönetiminden sonra bu sayı 100'e inmiş. Diğerlerinin adını komiserlar sadece olarak listeden silmiş, rusların ve ya diğer halkların adına eklemişler; o dönem hükümetin talimatına göre kişinin ait olduğu milli kimlik

onun malı gibi müamile görmüştür".

Milletleri milli kimliklerini kasp etmeye zorladılar. Bir milletin ve ya ulusun adını ironik şekilde anarak onların milli kimliklerini kastli olarak unutturdular. Tehlikede olan bir kaç türk halkı ile ilgili bilgiler vermek isterdim. Bu halklar kendi dillerinde yok, Rusca konuşuyorlar.

Türkiye Türkleri

Dil kılınçtan keskindir.

Türkler (Türkçe Türk, Türkler) Türkiye ve Kıbrıs büyük bölümünü oluşturan Türkçe konuşan halktır. 2022 yılında toplam sayıları 85 milyona ulaşmıştır. Bununla birlikte Osmanlı'nın yadigar topraklarında hayli hatırı sayılır Türkler de var. Ayrıca 1950'lerden itibaren Avrupa'ya işçi olarak gitmiş 15 Milyonu aşkın Türk yaşamaktadır.

Genel oluşumda büyük rolü Türk göçebe kabileler (Oğuzlar ve Türkmenler) aynı zamanda Kü-çük Asya halkları önemli yer edinmişlerdir.

Türk dili (Türkiye'nin resmî dili) Oğuz grubunun alt grubuna dahildir. 85 milyonu aşkın kişi ta-rafından konuşulmaktadır. Türkiye Türkçesi veya Anadolu Türkçesi olarak da nitelendirilmektedir. Genetik olarak Azerbaycan Türkçesine, Türkmence, Gagavuzca ve Kırım Tatarcaya yakınlık göstermektedir.

Osmanlı İmparatorluğu zamanında Türkçe kelimelerden farklı bazı sözleri barındıran Arap alfa-besi kullanılmaktaydı.

16. yüzyıldan Türkçenin Arap ve İran kökenli sözlerden temizlenmesi süreci hızlandırıldı.

Türkiye Türkçesinin edebi dili İstanbul diyalektine uyarlanmıştır.

Türkçenin yabancı kelimelerden arındırılması adına 1932'de Türk Dil Kurumu kurulmuştur.

Farklı dönemlerde Türk Runik, Eski Uygur, Arap ve Latin alfabeleri kullanılmıştır. Günümüzde ise Latin temelli Türk alfabesi 29 harf bulunmaktadır.

ТУРКИ

Язык острее меча

Турки (тур. *Türkler*, ед. число *Türk*) – тюркоязычный этнос, представляющий основное население Турции и Кипра. В 2022 году общая численность населения составила 85 млн. человек. 90% населения исповедуют ислам.

Главными этническими компонентами стали тюркские кочевые племена (огузы и туркмены) и местное малоазийское население.

Турецкий язык (официальный язык Турции) – представитель огузо-сельджукской подгруппы огузской группы языков. Насчитывает более 85 миллионов носителей. Альтернативные названия – турецкий тюркский язык и анатолийско-турецкий язык. Родственно близок к

азербайджанскому, туркменскому, гагаузскому, крымскотатарскому языкам.

Литературный язык Османской империи, отличный от турецкого по лексическому составу, использовал для своих нужд преимущественно арабский алфавит. С XVI века началось интенсивное очищение турецкого языка от арабо-персидских элементов.

Основу современного литературного языка составляет стамбульский диалект.

Для очищения турецкого языка в 1932 году было создано «Турецкое лингвистическое общество».

В разные эпохи этнос использовал тюркское руническое письмо, арабицу, латинский шрифт. В современном алфавите 29 букв.

Ahıska Türkleri

**Allah sabredenleri sever
Bir şeyi bilmiyorsan Bilene
güven.**

Ahıska Türklerinin ana vatanı Gürcistan'ın Güney batısında yer alan (Samçhe Javahetiya eyale-ti) Ahıska topraklarıdır.

Dini inançları İslamdır. 2022 yılının rakamlarına göre sayıları 600 bin civarındadır.

Etnik kimliklerini kayıp etmelerine neden 31 Temmuz 1944 yılında Sovyetlerin 6279 sayılı ka-nunu ile 14 Kasım'da 14 günlük Orta Asya ve Sibirya'ya sürgün edilmiştir. Bu sürgünle uygulama-sı kapsamında Ahıskalılar ana vatanlarından Kazakistan'a, Özbekistan'a, Kırgızistan'a göç et-meğe zorlanmışlardır. Farklı yıllarda Ahıska Türklerine Azerbaycan, Türkiye ve ABD kendi top-raklarında barınak vermiştir. Şimdilerde bu yasa yürürlükten kaldırılmıştır.

Ahıska Türkleri kompakt biçimde Rusya Federasyonu'nun Krasnodar eyaletinde yaşamaktalar.

Dilleri Türkçenin Doğu Anadolu diyalektine yakınlık göstermektedir. Yüzde 85'e yakın kişi Rusça konuşabilmektedir.

Турки-мехетинцы

**Всевышний любит
терпеливых.**

Турки-мехетинцы – субэтническая группа турок, родиной которых считается Мехетия – юго-западная область современной Грузии (район Самцхе-Джавхетия).

Вероисповедание – ислам. Общая численность к 2022 году – 600 тысяч человек.

Утрата этнической родины произошла в 1944 году в связи с постановлением ГКО СССР от 31 июля № 6279. Депортированные мехетинцы в статусе спецпереселенцев были расселены на территории Казахстана, Узбекистана, Киргизии. Программу приема турок в разное время запускали Азербайджан, Турция, США. В настоящее время она приостановлена по всем указанным направлениям.

Турки-мехетинцы компактно проживают в Краснодарском крае РФ. Язык базируется на восточно-анатолийском диалекте турецкого языка. Около 85 % владеют русским языком.

Türkmenler

Bilmiyorsan herşeyi Bilene güven.

Türkmenler Türkmenistan'da yaşayan olan yerel halktır. Bu halkın temsilcileri Rusya, Özbekis-tan, Afganistan, Tacikistan, İran, Irak, Türkiye, Suriye ve Filistinde yaşamaktalar. Toplam sayıları 6 milyon kişidir.

Halkın oluşumunda Dahlar, Masagetler, Alanlar, Eftalitler, İran dilli kabileler etken rol oynamış-lar. 4. yüzyılda Türkleşme başlamıştır. Etnik ve dilsel anlamda Oğuzların az olsa da Kıpçak ve Celairlerin Türkmenlerin oluşumunda rolü bulunmuştur.

Türkmen dili resmî dil statüsündedir. Türk dillerinin Oğuz grubuna dahil olsa da bazı Kıpçak dil özellikleri de barındırmaktadır. Bu dili konuşanların toplam sayısı 6 milyon kişidir.

Aral golü kıyısında yaşayan Oğuzların dili olarak ortaya çıkmıştır. Edebi dil tam olarak 17. Yüzyılda oluşumunu sonlandırmıştır. Şimdiki konuşma şekli Tekin diyalektine uyarlanmıştır. Dilde aynı zamanda 30'dan yukarı diyalekt bulunmaktadır.

1928'e kadar Arap, 1928-1940 yılları arasında Latin, 1940 ila 1996 yılları arası dönemde Kiril alfabesi kullanılmıştır. 1996 yılından Türkmenistanda Latin alfabesi kullanılsa da Türkmenis-tan'ın sınırları dışındaki Arap ve Kiril alfabeleri de kullanılmaktadır.

Туркмены

Не знаешь — поверь знающему.

Туркмены – титульный народ Туркмении. География расселения достаточно обширна: представители этноса живут в России, Узбекистане, Афганистане, Таджикистане, Иране, Ираке, Турции, Сирии, Иордании. Общая численность превышает 5 миллионов человек.

Архипласт этноса составили дахи, масагеты, аланы, эфталиты, позднее ассимилировавшее оседлое ираноязычное население региона. В IV веке этот этнический конгломерат подвергся тюркизации. На кристаллизацию как собственно этнических, так и языковых черт туркмен повлияли огузы; в меньшем процентном соотношении в генофонд нации влились кипчаки и джелаиры.

Язык – туркменский, имеет статус государственного. Происходит из огузской группы тюркской ветви, но обладает при этом некоторыми кыпчакскими особенностями. Число носителей превышает 5 млн. человек.

Сложился как язык ириаральских огузов. Литературный язык окончательно оформился к XVII веку. Современный вариант базируется на текинском диалекте. В языке присутствует свыше 30 диалектов.

До 1928 года письменность существовала в арабской графической системе. С 1928 по 1940 годы использовалась латинская графика, с 1940 по 1996 годы - кириллица. С 1996 года язык вернулся к латинице, однако за пределами Туркменистана применяется арабица и кириллица.

Irak Türkmenleri

Irak Türkmenleri ya da Irak Türkleri Irak'ın üçüncü büyük etnik grubudur. Türk kökenlidirler ve çoğunlukla Türk mirasına ve kimliğine bağlıdırlar. Irak'a Türk göçü 7. yüzyılda, ardından 1055 yılında Büyük Selçuklu'nun bölgedeki fethiyle başlarken, bugün Irak Türkmenlerinin çoğu, 1535-1919 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimi sırasında Anadolu'dan Irak'a getirilen Osmanlı askerlerinin, tüccarlarının

ve memurlarının torunlarıdır. Günümüzde toplam nüfusları 4 milyon civarındadır.

Irak Türkmenleri, Bulgaristan, Kıbrıs, Yunanistan ve Suriye de dahil olmak üzere Osmanlı son-rası diğer modern ulus devletlerdeki Türk topluluklarının yanı sıra Türkiye'deki Türk halkıyla ya-kın kültürel, tarihi, dilsel ve dini bağları paylaşmakta; bu nedenle kendilerini Türkmenistan ve Orta Asya Türkmenleriyle özdeşleştirmemektedirler.

Irak Türkmenleri, 7. yüzyıldan başlayarak Osmanlı egemenliğinin sonuna kadar (1919) Mezo-potamya'ya çeşitli Türk göç dalgalarının torunlarıdır. İlk göç dalgası 7. yüzyıla kadar uzanır, ardından Selçuklu İmparatorluğu döneminde göçler (1037-1194), Harazm hanedanının Moğol yıkımı sı-rasında kaçan Oğuzlar (bkz. Kara Koyunlu ve Ak Koyunlu) ve en büyük göç, sırasında Osmanlı (1535-1919). 1534'te Kanuni Sultan Süleyman'ın Irak'ı fethi ve ardından Sultan IV. Murad'ın Bağ-dat'ı ele geçirmesiyle 1638'de, çoğunluğu Anadolu'dan olmak üzere büyük bir Türk akını Irak'a yerleşti. Dolayısıyla günümüz Irak Türkmenlerinin çoğu, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Irak'a getirilen Osmanlı askerlerinin, tüccarlarının ve memurlarının torunlarıdır.

Tatarlar

Can bedenden çıkmayınca hala bir umut vardır.

Tatarlar (Tatarca Tatarlar) Povoljya, Ural boyu, Rusya'nın Avrupa bölgesi, Sibirya, Kazakistan, Çin ve Uzak Doğu'da geniş alanlara yayılmış Türk etnolarındandır. Böylece Rusya Federasyo-nu'nda Ruslardan sonra ikinci en büyük topluluk ünvanına sahiptirler.

Tatarlar, kendi içlerinde 3 farklı makro gruba ayrılmıştır: Volj Ural, Astrahan ve Sibir Tatarları oluşmaktadır. Tataristan Cumhuriyeti'nin genel nüfusunu oluşturmaktadır. Dilleri Altay dil ailesi-nin Türk dilleri grubunun Kıpçak alt grubuna aittir. Kuzey (Mişer), Kazan ve Doğu diyalektlerin-den oluşmaktadır. Dini inanç bakımından genellikle Müslüman, nadiren Ortodokslardan oluşmaktadır. Tatarların kendi içlerinde çelişkili olduğu durumlar vardır. Genel subetnoları: Kazan Tatarları (Tatarca Kazanlı) tarihi süreçte Kazan Hanlığında yaşamış sayı bakımından fazlalık oluş-turan toplumdur. Konuşma zamanı Tatarcanın Orta diyalektini kullanmaktalar.

- Mişar Tatarları (Tatarca Mişer) tarihi süreçte Orta Volj bölgesi, aynı zamanda Ural boyu, Zakamya, Orta Ural ve Dikogo ovalarında yaşamışlardır. Tatarcanın Kuzey diyalektinde konuş-maktalar.
- Kasimov Tatarları (Tatarca Kəçim) Kasimov Hanlığının topraklarında yaşamışlardır. Tatar-canın Orta diyalektinde konuşmaktalar.
- Sibir Tatarları (Tatarca Seber)

genetik olarak Sibir Hanlığından gelmektedirler ve Tatarcanın Doğu diyalektini kullanmaktalar.

- Astrahan Tatarları (Tatarca Əsterhan) Astrahan Hanlığı bölgesinde yaşayan topluluktur.
- Teptyari (Tatarca Tiptər) 17. Yüzyılda Başkortostan'da yayılan topluluk olmuştur.
- Kryaşeni (Tatarca Kereşen) Ortodoks inancına bağlı Volj ve Ural bölgelerinde yaşayan Ta-tar topluluğudur.
- Polsk Litvanya Tatarları Tatar dilini konuşmağı nerdeyse unutan etno bölgesel topluluktur.
- Peri Tatarları Perm bölgesinde etnik olarak oluşan Tatarlardır.
- Nagaybaki (Nogaybaki, Tatarca Nagaybəklər) Çelyabinsk eyaletinin NagaybakveÇebar-kulskbölgelerinde yaşayan Tatarlardır. Konuşma dili Tatarcanın Orta diyalektidir. Hristiyan inan-cına bağlıdırlar. Resmî olarak azlık oluşturan topluluk ünvanına sahiptirler. Yazı olarak Arap'tan Yanalif daha sonra Kiril alfabelerine geçmiştirler. Günümüzde ise Latin alfabesine geçmeğı hedef-lemekteler.

Татары

Пока душа не вышла, в ней еще есть надежда.

Татары (самоназвание – тат. татарлар, tatarlar) – тюркский этнос, занимающий обширные территории Поволжья, Приуралья, европейской части России, Сибири, Казахстана, Китая и Дальнего Востока. На 2022 год численность в России составляла 6000,6 тысячи человек. Таким образом, это второй в количественном отношении народ Российской Федерации после русских.

Имеют внутреннюю дифференциацию на три макрогруппы: волжско-уральские, астраханские, сибирские татары.

Составляют основу населения Республики Татарстан. Язык – татарский, происходящий из алтайской языковой семьи и относящийся к кыпчакской подгруппе тюркской языковой группы. Делится на западный (мишерский), казанский и восточный диалекты. Религиозная принадлежность татар – мусульманство, реже – православие и атеизм.

Татары имеют сложное внутреннее деление. Основные субэтноты:

- Казанские татары (тат. казанлы) – одна из наиболее многочисленных групп татар, исторически проживающая на территории Казанского ханства. В сфере общения используют средний диалект татарского языка.
- Татары-мишари (тат. мишэр) этнически сформировались в средне-волжском регионе, а также на землях Приуралья, Закамья, Средней Волги и Дикого поля. Говорят на западном диалекте татарского языка.
- Касимовские татары (тат. кзчим) занимали территорию Касимовского ханства. Владеют средним диалектом татарского языка.
- Сибирские татары (тат. себер), генетические выходцы из Сибирско-го ханства, используют восточный диалект татарского языка.
- Астраханские татары (тат. эстерхан) – этнос, генетически «прикрепленный» к исторической территории Астраханского ханства (см. статью).
- Тептяри (тат. типтэр) – этническая группа, известная в Башкортостане с XVII века.
- Кряшены (тат. керэшен) – этноконфессиональная группа в составе татар волжского и уральского регионов, исповедуют православие.
- Польско-литовские татары – этно-территориальная общность, практически утратившая татарский язык.
- Пермские татары этнически оформились на территории Пермского края.
- Нагайбаки (ногайбаки. тат. нагайбэклэр) – этнографическая группа татар, входящих в сословие казачества и проживающих по большей части в Нагайбакском и Чебаркульском районах Челябинской области. Язык — говор среднего диалекта татарского языка. Исповедуют христианство. Официально признаны малым народом.
- Письменность – это переход от арабицы к яналифу, затем – к кириллице. В настоящее время планируется постепенно перевести язык на латиницу.

Sibir Tatarları

**Ufak iş yapmak bile işsiz
durmaktan iyidir.**

Sibir Tatarları (Tatarca Seber Tatarlar) Sibirya Hanlığının ve günümüz Kuzey Sibirya'nın nüfu-sunu oluşturan Tatar etnolarıdır. Sibir Tatarları, Avrupa antropoloji tipine dahil olmakla Tobolo İrtiş, Barabin ve Tomsk olmakla 3 büyük

Сибирские татары

**Даже малое дело лучше без-
действия.**

Сибирские татары (тат. себер татар-лар) – татарский субэтнос, составлявший население Сибирского ханства и современной Западной Сибири. Входят в круг монголоидно-европеоидного типа и де-лятся на три большие группы: тоболо-

gruba bölünmekteler. 2022 yılında Kuzey Sibirya'da 525 bin Tatar yaşamaktaydı ve bunların 190 bini Sibir Tatarlarından oluşmaktaydı.

Genel olarak konuşma Tatarca edebi dili aynı zamanda Tatar dilinin Doğu diyalekti olan Sibir Tatar dili ile yapılmaktadır. Bu dilin statüsü konusu hala tartışma konusu olarak kalmaktadır. Sibir Tatarlarının dili Türk dillerinin Bulgar Kıpçak grubuna ait olmakla Barabin, Tobolo İrtiş, Tomsk diyalektleri aynı zamanda birkaç ağızdan oluşmaktadır.

Dil tehlike altındaki diller listesine dahil edilmiştir.

20. yüzyılın 20'li yıllarına kadar yazıda genel olarak Arap alfabesi kullanılmıştır.

Daha sonra onu Latin, ardından 1939 yılından Kiril alfabesi yerini almıştır.

иртышскую, барабинскую, томскую. В регионе Западной Сибири на 2016 год проживало 525 тысячи татар, из них 190 тысяч – сибирские татары.

Основа коммуникации – татарский литературный язык, а также сибирско-татарский язык как восточный диалект татарского языка. Вопрос о его статусе остается открытым. Язык сибирских татар относится к болгаро-кыпчакской группе тюркских языков и состоит из барабинского, тоболо-иртышского и томского диалектов и нескольких говоров.

Включен в список исчезающих языков.

До 20-х годов XX века письменным проводником языка служила арабица.

Позже ее заменили латиницей: с 1939 года в основу графики легла кириллица.

Kırım Tatarları

İki kez dinle bir kez konuş.

Kırım Tatarları (Kırım Tatarcada Qırımtatarlar) tarihi süreçte Kırım yarımadasını ve Kuzey Karadeniz kıyılarında sayıları az olan Karaim ve Kırımçaklarla yaşayan Türk toplumdur.

İslam inancına mensuptur. Doğu Avrupa'da Mogol işgalleri öncesinde yaşayan Türk ve Kafkas halklarından türemiş Türk topluluğudur. Kendi dillerinde isimleri Kırım Tatarları olarak geçmektedir.

17. yüzyılda halk olarak oluşumları sona ermiştir. Halkın oluşumunda Hunlar, Hazarlar, Peçenekler ve özellikle de Türk halkları olan Polovatlar önemli etken olmuşlar.

Ahalisinin büyük bölümü (yaklaşık 280 bin kişi) Kırım'da yaşamaktadır. Bunun yanı sıra Krasnodar, Herson, Özbekistan, Türkiye, Romanya ve Bulgaristan'da yaşamaktadır.

Üç etnonun: Nogaylar (Ştepanyaklar), Tatarlar (Qordlar) ve Yalıboylardan (Doğu Berejlerden) oluşmaktadır.

Dilleri Altay dil ailesinin Türk dilleri bölümüne dahildir. Onu Oğuz, Kıpçak Polovets ve Nogay Kıpçak dilleri ile bir betimliyorlar. Edebi dil Kıpçak ve Oğuz dilleri arasında orta pozisyonda yer almaktadır.

Üç ana diyalekten: Doğu Berej, Çöl ve Orta oluşmaktadır.

1927 yılına kadar Arap alfabesi kullanılmaktaydı. 1928'te Yanalif alfabesine geçildi. "Medeni-yetleri Yakınlaştırma" adı altında Sovyetler dönemi 1939'da Kiril alfabesine geçildi.

1990'lardan itibaren yavaş yavaş Latin alfabesine geçilmiştir.

Крымские татары

Два раза слушай, один раз говори.

Крымские татары (крымско-тат. qırımtatarlar) –тюркский народ, исторически населяющий Крымский полуостров и Северное Причерноморье вместе с другими, менее численными этносами, караимами и крымчаками.

Вероисповедание – мусульманство. Являются потомками тюркских и кавказских племен, живших на территории Восточной Европы до монгольского нашествия. Самоназвание – крымтатары.

Этническое формирование завершилось к XVII веку. Ядром его стали тюркские племена (в особенности, половцы), а также гунны, хазары, печенеги.

Основное население приходится на Крым (около 280 тысяч человек). Проживают также в Краснодарском крае, Херсонской области, Узбекистане, Турции, Румынии, Болгарии.

Включает три субэтноса: ногаи (степняки), таты (горцы), ялыбойские (южнобережцы).

Язык – крымскотатарский, входит в тюркскую языковую группу алтайской семьи языков. Его относят к огузским, кыпчакско-половецким, ногайско-кыпчакским языкам. Литературный язык занимает промежуточное положение между кыпчакскими и огузскими языками.

Внутренне дифференцирован на три диалекта: южнобережный, степной и средний.

До 1927 года язык обслуживала арабская графика. С 1928 года был переведен на яналиф. В целях «сближения культур» СССР в 1939 году яналиф был замещен кириллицей.

С 1990-х годов осуществляется поэтапное возвращение языка к латинице.

Astrahan Tatarları

Zenginlik kuvvet değil, kuvvet birlikteliktir.

Astrahan Tatarları (Esterhan Tatarları) Astrahan bölgesinde yaşayan Türk topluluğudur. 15.-17.yüzyıllarda Astrahan Hanlığı'na göç etmiş Tatarlar Nogaylarla yakın ilişkilerde bulunmuşlar. 18. yüzyıldan Volga ve Ural Tatarları'nın birbiriyle yakınlaşması sonucunda meydana çıkmıştır. Tatar isminin yanı sıra halkın tarihi süreç bakımından ait olduğu topluluğu işaret etmek için Nugay ve Karakaşlar isimleri de kullanılmaktadır.

2022 yılında Astrahan bölgesinde 80 bin Tatar bulunmaktaydı.

Altay Tatarlarının konuştukları dil Altay dilleri ailesinin Türk kolunun Kıpçak grubunun Kıpçak Bulgar alt grubuna dahil olmakla üç temel ağıza sahiptir: bunlar Kuzey (Mişar), Orta (Kazan Tatar-cası) ve Doğu (Sibir Tatarcası)dır.

Edebi dili Mişar ağızı yaygın kullanılmakla Kazan Tatar ağızı baz alınmakla oluşmuştur. Günümüz Tatarcasının oluşmasında Fin-Ugor, Arap, İran ve Rus dili etkili olmuştur. Bu dillerin etki-leşimi sonucu dilin ses bilgisinde ünlü düşmesi olayı yaşanmaktadır.

Tatarca tarihi süreç ve yayıldığı bölgeler dolayısıyla farklı alfabeler (Arap, Latin, Kiril alfabeleri) kullanmıştır. 1927'ye kadar Astrahan Tatarları Arap alfabesini (günümüzde Arap alfabesi Çin'in bazı kesimlerinde kullanılmaktadır.) günümüzde ise Kiril alfabesini kullanmaktalar. 1939 senesine kadar Latin alfabesi de yaygın olarak kullanılmıştır. Latin alfabesine tekrar dönüşüm için 21.yüzyılda da birtakım eylemlerde bulunmuşlar. Buna karşın Rusya Federasyonu'nda Tatarların kullandığı alfabe Kiril'dir.

Астраханские татары

Богатство — не опора, единство – опора.

Астраханские татары (Эстерхан татарлары) – этническая группа, территориально сформировавшаяся в Астраханском регионе. Татары, населявшие Астраханское царство, в XV-XVII веках испытали на себе сильное влияние ногайцев. С XVIII века начались процессы этнического взаимодействия с волго-уральскими татарами. Помимо гиперонима «татары» используются этнонимы нугай и карагаиш, указывающие на родовую принадлежность представителей этноса.

На 2022 год в Астраханской области насчитывалось 80 тысяч человек.

Язык татар относится к кыпчакско-булгарской подгруппе кыпчакской группы тюркской ветви алтайской языковой семьи и имеет три основных диалекта: западный (мишарский), средний (казанско-татарский) и восточный (сибирско-татарский).

Литературная норма сформировалась на основе казанско-татарского диалекта при участии мишарского наречия.

В процессе своего формирования татарский язык взаимодействовал с финно-угорскими языками, а также с арабским, персидским, русским. В результате языковых влияний выработал характерные особенности фонетики («перебой гласных»).

Татарский язык использовал несколько вариантов письменности (арабскую, латинскую, кириллическую системы письма), которые варьировались в зависимости от эпохи существования и региона распространения. Астраханские татары используют кириллическую графику, хотя до 1927 года повсеместно была распространена арабская. (Сейчас она используется лапидарно, например, на территории Китая). До 1939 года графической доминантой была латиница. Попытки ее возрождения продолжаются и в XXI веке. Тем не менее, официальным алфавитом татарского языка на территории РФ остается кириллица.